

Wək Mìn **Wək Mìn Rəha Aposol Mìn** **Nəghatən əkuəkır rəha naoa u** **Wək Mìn**

?Pah təməte naoa u? Luk təməte naoa u. Afın e “Nəghatən əkuəkır rəha naoa u Luk” o nıtunən məmə Luk in pah.

?Təməte tatuwın kəm pah? Luk təməte naoa u tatuwın kəm in kit, nərgın u Teofilas, etəm kitıəh əm itəm Luk təməte naoa u “Namnusən Təwır Itəm Luk Təməte” tatuwın kəm in. Nərig u, nıpətın təmə, “Etəmim itəm tokeike Uhgın.” Luk təməte naoa u tatuwın kəm suah u, məto in tıtun məmə Iaihlua tepət okotafın mìn.

? Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Naoa mìn rəha Namnusən Təwır koatəghat-in nəmegəhən ne nımısən rəha Iesu. Naoa u tatən-iarəp məmə nıməfak təmähro mətuoun. Naoa u məsın tatəghat-in təpət e wək rəha Pita, kən məsın mìn tatəghat-in nəmegəhən ne wək rəha Pol.

?Təməte naoa u o naka? Luk təməte naoa u matən məmə nıməfak təmähro mìn nulan mətuoun, kən otähro mìn nulan nıməfak otatəwiə. Kən e naoa u, kitat okotehm məmə iəfak mìn okotahruhalpın nəghatən kəm netəm Isrel ne netəm Iaihlua mìn itəm kotalkeike məmə okotıtun nəukəti nahatətəən rəhalat. E naoa u, kotəplan məmə kapman rəha Rom tatəto nəghatən rəha Pol. Kən matəplan məmə Luk ne Pol kiolkeike məmə netəmim rafın itəm Rom tatərəmərə elat, ilat okotən nıpahrienən e Iesu.

*Uhgin təmən məmə otahl-ipa
Narmın rəhan*

¹ Teofilas, e rəhak naoa itəm eməte aupən, eməte nolən mın rəha natımnat rafın itəm Iesu təmatol ne matəgətun netəmim lan. ² Naoa əh tatən-iarəp nian Iesu təmətuoun rəhan wək mətəarus Uhgin təmİLəs matuwın e Nego e Neai. Mətə aupən, təməsuwınən əh e Nego e Neai, Narmın Rəha Uhgin təmətəsitə lan məmə otəgətun rəhan aposol* mın. ³ E nian təməmegəh mın e nımİsən, nian tepət tatuwa olat kən ilat kotəplan in e nian kitİəh kitİəh e nian foti, kən matol əp in kəm ilat məmə okotİtun məmə in təməmegəh pahrien e nımİsən. Kən e nian mın əh, təmatəgətun ilat e nərəmərəən rəha Uhgin. ⁴ Nian Iesu təmətətig əh ilat mın ilat, in təmən-İpən nəghaten kit kəm ilat məmə, “İtəmat onəsotaupənən motiet u e Jerusalem. Onəkotəkəİke kətətig motətəarus onəkotos Narmın Rəha Uhgin, u rəhak tata tınəmən-İəkİs rəkİs məmə otos-İpİNə kəm İtəmat, tahmen mın məmə İnu İo İatən-İpİNə kəm İtəmat. ⁵ Aupən Jon təmatol bap-tais e netəmim e nəhau, mətə otəsuwəhən, Uhgin in otol bap-tais etəmat e Narmın Rəhan.”

Uhgin təmİLəs Iesu muwın e Nego e Neai

1:1: Luk 1:3 * **1:2:** “Aposol” in suah kit itəm Iesu Kristo təmahI-İpa o nən-İarəpən rəhan nəghatən. Nian nakotafın nəghatən əh “aposol” e naoa u, nİpətİN tən məmə netəmim tuelef rəha Iesu u kəmotaliwək İlat mın. Kən e naoa u, Pol təmən məmə in mın aposol kit rəha Iesu, mətə in təməsaliwəkən İlat netəmim tuelef mın əh. Naoa əh, in tatəghat tepət e aposol mil, Pita ne Pol. **1:2:** Mak 16:19; Luk 24:49-51 **1:3:** Luk 24:36-49; Wək 10:41 **1:4:** Luk 24:49; Jon 14:16-17; Wək 2:33 **1:5:** Mat 3:11

⁶ E nian mīn əh, itəm aposol mīn kəmotatig ilat Iesu, kəmotətapəh ron məmə, “? İərəmə, tīnuwa e nian ətuatip əh-roiu məmə ik onəköl kitat netəm Isrel okotərəmə, mīn e nītən mīn rəhatat, o kəp?” ⁷ Məto Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “E nian mīn rəha natimnat mīn əh, Uhgīn təməhluaig-in otəmat, okol itəmat nəsititunən. Rəhak tata pīsīn əm, in tīnītəpun rəkis e rəhan nəsanənən. ⁸ Məto e nian Narmīn Rəha Uhgīn otuwa matig etəmat, itəmat onəkotos nəsanənən. Kən itəmat onokotəkəike motuwīn motən-iarəp rəhak nəghatən əpəh Jerusalem, ne ikīn mīn əpəh Jutia, ne Sameria, kən ne ikīn mīn rafīn e nətueintən.”

⁹ Nian təmən rəkis əm nəghatən əh kəm ilat, kən Uhgīn təmīləs-irəkis in tīnər matuwīn e neai. Nian ilat kəmoatəplan, kən napuə kit təmuwa malpīn, kən ilat kəməsotəplan mīnən. ¹⁰ Nian kəmotitagpər əh e neai moategəs-in, roiu agīn-əh, suah mil kəiu kəmian e natimnat ruən kəmuət-arəpa muətul ilugīn elat, ¹¹ kən muən-ipən kəm ilat məmə, “! Netəm Kalili! ?Təhrol nəkoatətul ikīn-u moatətagpər nəpo lan e napuə? Iesu əh itəm Uhgīn təmīləs-irəkis otəmat mīləs mər matuwīn e neai, in otəpanitəlig-pa mīn tahmen-pən əm e itəm əh, itəm tər matuwīn.”

Aposol mīn

¹² Kən aposol mīn kəmotiet e nītot u katən məmə, Nītot Rəha Nīg U Olif, motitəlig-pən Jerusalem itəm sənəmə in isəu pik, in iuəhkīr əm. ¹³ Nian kəmotiet-arəpən Jerusalem, kəmotuwīn e nīpəgnoa nīmə kit

1:6: Luk 24:21 **1:7:** Mak 13:32 **1:8:** Mat 28:19; Luk 24:48

1:11: Mat 26:64; Luk 21:27 **1:12:** Luk 24:50-53

əpəh ilis lan itəm koatətiḡ ikin. Aposol mīn əh, nərgilat u Pita ne Jon ne Jemes ne Antru, kən Filip ne Tomas, kən Patolomiu ne Matiu, kən Jemes nəti Alfeas, kən Saimon Selot,† kən Jutas nəti Jemes. ¹⁴ Netəm mīn əh ne nīpitan mīn, ne Meri u mama rəha Iesu, ne pia Iesu mīn, ilat koatuwa moatəfak kitiaḡ nian tepət.

Etəmim itəm otos nəme Jutas

¹⁵ Nian neen tīnuwa mīnuwīn rəkis, kən netəm mīn u itəm koatahatətə e Iesu kəmotuwa kitiaḡ. Ilat tepət, tahmen e wan-hanrit-tuente ilat rafin. Kən Pita təmətul matəghat kəm ilat məmə, ¹⁶ “Piak mīn ne wīnik mīn. Nəghatən rəha Naoa Rəha Uḡin otəkəike muwa mol nīpahrienən lan, itəm nuwəh aupən Narmīn Rəha Uḡin təmos-īpən nəghatən kəm Kig Tefit, kən Kig Tefit təmən-iarəp suah u Jutas məmə in otit netəmim motuwīn kaskəlīm Iesu. Kən nəghatən əh tīnuwa əh-roiu mīnol nīpahrienən lan. ¹⁷ Jutas kitat mīn kitiaḡ əm. Kən in rəhan əh-ikin wək itəm təmatol mətasitu etat.”

¹⁸ (Jutas u inu təmos-nəmtīn nəptən kit e məni u təmos e nolən rat itəm təmol. E nəptən əh, təmiet morin kən kəhap nərpīn nisgan tiet. ¹⁹ Kən netəm Jerusalem kəmotətə nəghatən əh, kəmotəun-in nəptən əh e nəghatən ikin məmə, “Akeltama,” nīpətīn u məmə Nəptən e Nita.)

²⁰ Kən Pita təmən məmə, “E Naoa Rəha Napuən Mīn, nəghatən kit tatən məmə, ‘Təwīr məmə rəhan nīmə tatətul əpnəpīn əm, okol etəmim kit təsatīgən ikin.’

† **1:13:** Əplan-tu futnot e Mat 10:4. **1:13:** Mat 10:2-4 **1:16:** Sam 41:9 **1:18:** Mat 27:3-8 **1:20:** Sam 69:25; 109:8

“Kən nəghatən kit mīn tatən min-nulan məmə,
 ‘Təwīr məmə etəm pīsīn kit otuwa mos nəmeen mol
 wək rəhan.’

21-22 “Kən tol nəhlan, okotəkəike kīlesipər suah
 kit itəm təmehm e nīganəmtīn nəmegəhən rəha
 Iesu e nīmīsən, kən in otuwa mīn mehm kitat
 məmə otən-iarəp Iesu məmə in Iərəmərə rəhatat.
 Suah u, in suah kit itəm kitat min kəmoatan
 aupən e nian mīn u itəm Iərəmərə Iesu tāmətaliwək
 lan. Suah un in suah kit itəm tāmətātīg nian Jon
 tāmətən-iarəp nəghatən rəha nolən baptais etəm,
 muwa mətəarus-pən nian itəm Uhgīn təmos-irəkis
 Iesu o kitat mīlās mər muwīn e Nego e Neai.”

23 Kən ilat kəmotən-iarəp nərgī etəmim kəiu, kit
 nərgīn u Josep u nian neen kətaun-in məmə Pas-
 apas o Jastas, kən kit mīn, nərgīn u Matias. 24 Kən
 ilat kəmotəfak motən məmə, “Iərəmərə, ik nəkītun
 nīki netəmim rafīn. Ik asitu etīmat məmə suah
 mīl u, in pəhruən ik nīnəmitəpun rəkis 25 məmə
 otaskəlīm wək u rəha aposol itəm Jutas təmapəs
 məmə otuwīn e suatīp itəm tərāt, iman ətuatīp
 ikīn.” 26 Nian kəmotəfak rəkis, ilat kəmoturīn
 kəpiel neen, kotahmen e tais, məmə otəgətun
 məmə pah otos wək əh, kən nərgī Matias təmīet.
 Kən ilat kəmotīlās-īpən Matias məmə in aposol kit,
 kən roiu tīnol mīn tuelēf aposol ilat rafīn.

2

Narmīn Rəha Uhgīn təmuwa e nəmegəhən rəhalat

1 E nian rəha Pentekos, * lafet kit rəha noanol mīn
 rəha Isrel, netəm mīn u itəm koatahatətə e Iesu

1:21-22: Mak 1:9; 16:19; Jon 15:27

* 2:1: Pentekos: Əplan e

tiksonari.

kəmotuwa kitiəh. ² Kən roiu aġin mīn, kəmotəto nat kit təmisi-pər e neai tahmen e nīmətag asol kit tatelel nat, kən nat əh kəmotəto təmuwa mər rafin e nīpəġnoa nīmə itəm koatəpələh ikin. ³ Kən ilat kəmotəplan nat kit tahmen e nīġəm təmuəp. Kən ləpləpin nīġəm mīn əh, kəmotiwīġ motan ahmen-in netəmim rafin itəm koatəpələh əh imə. ⁴ Kən ilat rafin, Narmīn Rəha Uhgīn təmuwa marioah mətatīġ elat, kən mīnos-ipən nəsanənən kəm ilat, mol ilat kinoatəġhat e nəġhatən ik pīsīn mīn.

⁵ Kən noanol mīn neen əh-ikin rəha netəm Isrel itəm koatəfak kəm Uhgīn. Ilat kəmotisi-pən ik pīsīn pīsīn mīn məto kotatīġ Jerusalem. ⁶ Nian ilat kəmotəto nəġhatən mīn əh, netəmim tepət kəmotuwa. Kən ilat kəmotaut pīk məto-inu kəmotəto nəġhatən mīn rəhalat itəm netəm mīn əh koatən. ⁷ Kəmotaut pīk aġin kən motən məmə, “! Ei! ? Netəm Kalili əm əh koatəġhat, o kəp? ⁸ ? Tahro kitat rafin koatəto rəhatat nəġhatən mīn itəm ilat koatən? ⁹⁻¹¹ Kitat u netəm ik pīsīn pīsīn mīn tepət. Ikin-u netəm Patia əh-ikin, ne netəm Metia, ne netəm Elam, ne netəm Mesopotemia, ne netəm Jutia, ne netəm Kapatosia, ne netəm Pontas, ne netəm Esia, ne netəm Fritia, ne netəm Pamfilia, ne netəm Ijip, ne netəm Lipia e nīkalīn-pən əh Saerin ikin, ne netəm Rom, neen noanol ətuatīp rəha netəm Isrel, neen netəm pīsīn məto koatəfak kəm Uhgīn, ne netəm Krit, ne netəm Arepia. Məto kitat rafin kəmotəto ilat koatən nat asol itəm Uhgīn təmol e nəġhatən ik pīsīn mīn rəhatat.” ¹² Narmilat təmiwīġ pīk, rehalat-kapə

2:1: Lev 23:15-21; Dut 16:9-11
16:17; Wək 4:31; 10:44-46; 19:6

2:3: Mat 3:11

2:4: Mak

təmikə, kən kəmoatətapəh olat mīn məmə, “!Ei! ? Naka u tol nulan?”

¹³ Məto neen kəmotalah-əmnu ilat, motən məmə, “Nat koatapis əpəh.”

Pita təməghat kəm netəmim

¹⁴ Kən Pita təmətul ilat lepen aposol mīn, təmagət əfəməh matən-ipən kəm netəmim məmə, “Itəmat rafin noanol mīn rəha Isrel ne netəm pisin pisin mīn u nakoatətig Jerusalem, otətəlig-in wir-tu io, pəs ekuhapik e nīpəti nat əh kəm itəmat. ¹⁵ Itəmat nakoatən məmə netəm mīn u koatapis. Məto kəp, kəsotapisən. Nain kilok əm əh-roiu laulaugin. ?Kən tahro ilat koatapis?†

¹⁶ “Məto in tol nulan. Ien rəha Uhgīn aupən, nərgin u Joel, təmən rəkis nat u itəm itəmat nakoatəplan. In təmən məmə, ¹⁷ ‘Uhgīn təmən məmə, “E namnun nian mīn, ekos-ipən rəhak Narmin kəm netəmim rafin. Ilat rafin okotos nəsanənən lan. Nenətətəmat mīn, nəman ne nīpitan, ilat okotən-iarəp nəghatən mīn rəhak itəm io iatos-ipən kəm ilat. Netəm aluə mīn rəhatəmat, Uhgīn otos-ipən nat kit tahmen e napilairən kəm ilat. Kən naguihl-aguihl mīn rəhatəmat okotapilair e napilairən pisin pisin mīn. ¹⁸ Sənəmə netəm-iasol mīn əm, məto nəman ne nīpitan ilat nolwək mīn əm rəhak, kən ekos-ipən Narmin rəhak kəm ilat. Kən ilat okotən-iarəp nəghatən mīn rəhak itəm iatos-ipən kəm ilat. ¹⁹ Oekol nat pispis mīn əpəh e neai, ne nəmtətin pisin pisin mīn e nīməptən. Onəkotəplan nita ne nigəm ne nəhaniəm okotər motol napuə lan. ²⁰ Aupən, mitgar otapinəp kən

† 2:15: Netəm əh kəsotənīmən wain laulaugin, kən etəm tikə itəm tətapis laulaugin.

məwīg otasiə tahmen e nita. Kən uarisig, Nian asol asol agin rəha İərəmərə otuwa. ²¹ E nian əh, netəmim rafin itəm okotaun-in Nərgək, io ekos-megəh ilat.” ’

²² “Noanol min rəha İsrel, itəmat otətəlig-in nəghatən u. Itəmat nəkotitun wir nat pispis min, ne nəmtətin pisin pisin min itəm İesu təmol e nəsanənən rəha Uhgın, itəm itəmat nəmotəplan. Natımnat min əh tatəgətun məmə Uhgın in pisin əm təmahl-ipa İesu tuwa. ²³ E nalpəkauən rəha Uhgın itəm təmol mələhəu aupən, in təmos-ipinə suah u e nelmitəmat. Kən itəmat nəmotəhamnu in e nian nəmotegəhan-in-pən in tuwin e nelmi netəm rat kəsotəfakən. Kəmotəh kətu-pər e nig kəməluau.

²⁴ “Məto Uhgın təmikis İesu e nəhməən rəha nımisən, kən mol in təmegəh min e nımisən, məto-inu nımisən, rəhan nəsanənən tikə o naskəlīmən. ²⁵ Təfit təmən nulan e İesu aupən məmə, ‘Nian rafin ekıtun məmə İərəmərə tətətig itımlau min. Okol esəginən məto-inu tətətig e nıkalik itımlau min. ²⁶ Məto-inu o nat əh, io nıkkik tagien pik, matənwiwi ik e nohlik. Kən nıkkik təməlinu məto-inu ekıtun məmə Uhgın otosmegəh nıpətik. ²⁷ Kən okol nəsapısən narmək tətətig ima netəm kəmotımis ikin. Kən okol nəsegəhan-in minən nıpəti rəham Etəmim ətuatıp məmə otəmnəmit. ²⁸ İk nəməgətun rəkis suatıp rəha nəmegəhən kəm io, kən ik onəkol io nıkkik tətəgien pik nian ekətətig kilau min ik.’ In əh nəghatən itəm Təfit təmən e İesu aupən.

²⁹ “Piak min. İakolkeike məmə ekən nat ətuatıp kəm itəmat. İaguıhl u pipi rəhatat aupən, Kig Təfit,

in təmimis rəkis, kən kəmitənim, kən rəhan suwit tətatiğ imətat ikin mətoarus-pa u-roiu. ³⁰ Məto in ien kit rəha Uhgın, kən in titun məmə Uhgın təmos noanawıl kit kəm in mən-iəkis nəghatən kit kəm in məmə etəmim kit e nita rəhan otuarisigin otəkəike muwa mol Kig. ³¹ Kig Tefit təməplan məmə nat u otəkəike muwa mol nıpahrienən lan. In təmən məmə Kristo əh, itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa, in otol təmegəh mın e nımısən, kən Uhgın otəsapəsən narmin tətatiğ ima netəm kəmotımıs ikin, kən nıpətın okol təsəmnəmitən. ³² Kən nəghatən u tatəghat e İesu itəm Uhgın təmol rəkis təmegəh mın e nımısən. !Kən itimat emotəplan e nıganəmtitimat! ³³ İesu, rəhan tata təmiləs in mər muwın e nıkalın matıp e ikin rəha nısiailən ne nəsanənən. Kən tahmen-pən əm məmə Uhgın təmən-iəkis mihin aupən, in təmos-ıpən Narmin rəhan kəm İesu məmə İesu otos-ıpən kəm rəhan mın. Kən natımnat mın u, noatəplan, moatəto, Narmin Rəha Uhgın tatol. ³⁴ Kig Tefit təməsuwınən e Nego e Neai tahmen e İesu. Kən Tefit təməsəghatın atıpən in nian in təmən nəghatən mın əh məmə, ‘İərəməərə təmən kəm rəhak İərəməərə məmə, “Əpələh e nıkalık matıp, ikin rəha nısiailən ne nəsanənən, matəsahgin. ³⁵ Oekol rəham tikimir mın məmə okotahmen e nımoulul itəm nategotain e nəptən, kən ik matərəməərə elat.” ’ ³⁶ İtəmat rafin noanol mın rəha İsrəl onəkotəkəike motıtun wır məmə İesu əh itəm itəmat nəmotətu-pər e nıg kəməlualu, in əh, Uhgın təmol məmə in İərəməərə ne

2:29: 1 King 2:10**2:30:** 2 Saml 7:12; Sam 89:3-4; 132:11**2:31:** Sam 16:10**2:33:** Wək 5:32; 7:55-56**2:35:** Sam 110:1

Kristo - etəm itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa.”

Netəmim tepət kəmoatən nıpahrienən e İesu

³⁷ Nəghatən u rəha Pita təkək pahrien nıkilat, kən kotətapəh o Pita ne aposol mın məmə, “Piatımat mın. ?Oekol tahro nulan?”

³⁸ Kən Pita təmən-ipən kəm ilat məmə, “Onəkotəkəike kəuhlin nətəligən rəhatəmat, kən kol baptais etəmat e nərgi İesu Kristo, məmə Uhgın otafəl rəkis nolən rat mın rəhatəmat. Kən Uhgın otos-ipinə Narmın u kəm itəmat, ³⁹ məto Uhgın təmən-iəkis nəghatən u otəmat, ne nenətəmat mın, ne namipitəmat mın itəm okəpanotuwa. Nəniəkisən u tətətig o netəm mın u itəm İərəmərə Uhgın rəhatat tətəun-in ilat.” ⁴⁰ Kən Pita tatən nəghatən wır tepət məmə otiuw-pa ilat kotuwa, kən matən kəm ilat məmə, “Onəkotiet rəkis e netəm un, netəm kotərat məmə Uhgın otəsölən nalpınən kəm itəmat mın ilat.” ⁴¹ Kən ilat tepət itəm kəmotətə nəghatən rəha Pita kəmotən nıpahrienən lan, kən kəmol baptais elat. E nian əh, netəmim tepət tahmen e tri-taosan kəmotuwa moatuarisig-in ilat u koatahatətə e İesu.

Naliwəkən rəha netəm mın u kəmoatən nıpahrienən e İesu

⁴² Nian rafin netəm mın u koatən nıpahrienən e İesu, koatətəlig-in nəghatən itəm aposol mın koatəgətun ilat lan. E naliwəkən rəhalat kəmoatuwa kitəh, e nagwənən ne Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha İesu,‡ ne nəfakən. Kən nian rafin nıkilat tiəkis məmə okotəkəike moatol nat

2:36: Wək 5:30-31 **2:39:** Aes 57:19 **2:41:** Wək 2:47; 4:4

‡ **2:42:** Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha İesu: Əplan e tiksonari.

əh. ⁴³ Aposol mĭn kəmotol nat pĭspĭs ne nəmtətin pĭsĭn pĭsĭn mĭn e nəsənənən rəha Uhgĭn. Kən netəmim narmĭlat təmiwĭg pĭk ron. ⁴⁴ Netəm mĭn u koatahatətə e Iesu, nian rafin koatuwa kitĭəh moatawte-in rəhalat nautə mĭn kəm ilat mĭn, ⁴⁵ tahmen e okəmə suah kit rəhan nat kit tĭkə, kən kit otol-salĭm-in rəhan kit nautə kən masitu lan. ⁴⁶ Nian rafin kotuwĭn katəfak kitĭəh e Nimə Rəha Uhgĭn. § Kən kəmotuwĭn e nimə pĭsĭn pĭsĭn mĭn moator nagwənən nĭgĭlat e nagienən ne nĭkilat pahrien, kən kəmotagwən mĭn e Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha Iesu. ⁴⁷ Kən nian rafin koatənwiwi Uhgĭn, kən netəmim koatenwiwi ilat o rəhalat nolən. Kən nian rafin Iərəmərə Uhgĭn tatosmegəh netəmim kotuwa kitĭəh ilat netəm koatahatətə e Iesu.

3

Uhgĭn təmol nat pĭspĭs e etəm u nelkin tərət

¹ Nian kit e tri kilok ehnaipən, nian rəha nəfakən, Pita ne Jon kəmualiwək mətian e Nimə Rəha Uhgĭn. ² Suah kit itəm təsalĭwəkən e nian təmaiir mətoarus-pa nian əh, kəmĭləs ka kahtu e nafĭluə e Nimə Rəha Uhgĭn u katən məmə Nafĭluə Təwĭr. Nian rafin Tateasiə-in məni o netəmim itəm koatuwĭn imə. ³ Nian təməplan Pita ne Jon kĭnatian məmə okia imə, in təmətapəh olau məmə okios-ipən məni kit kəm in. ⁴ Kən Pita ne Jon nĭganəmtĭlau təmətul lan. Kən Pita təmə, “Ətag-pa

2:42: Wək 20:7 **2:44:** Wək 4:32-35 § **2:46:** Nimə Rəha Uhgĭn - ikĭn itəm noanol mĭn rəha Isrel kotuwa moatəfak ikĭn kəm Uhgĭn. **2:47:** Wək 6:7; 11:21

mehm itimlau.” ⁵ Kən təmətag-pən məplan ilau nīkin tataht məmə otos məni kit olau.

⁶ Kən Pita təmən-ipən kəm in məmə, “Rəhak məni tikə agin. Məto nat naka itəm io iatos, ekos-ipinə kəm ik. !E nərgi Iesu Kristo etəm Nasaret, iatən-ipinə kəm ik, ətul maliwək!” ⁷ Kən in təmasitu lan, mīləs nelmin matip miuw-pər məmə otətul. Kən roiu agin nelkin mil kəmuəg-ətuatip. ⁸ Kən təmətīp mər mətul mīnataliwək, matətəu-pən ilau mətəhaluwīn e Nīmə Rəha Uhgīn, kən mīnataliwək matətīpər-ətīpər matənwiwi Uhgīn. ⁹ Kən netəmim rafin kəmotəplan in tətaliwək matənwiwi Uhgīn. ¹⁰ Nian ilat kīnotitun məmə suah ilouin inəh itəm tateasiə o məni nian rafin e nafiluə rəha Nīmə Rəha Uhgīn, kəmotaut pīk, narmīlat təmiwīg e suah əh.

Pita təməghat kəm netəmim əpəh e Nīmə Rəha Uhgīn

¹¹ Nian təmatəkul-pən e Pita ne Jon, netəmim narmīlat təmiwīg ron, kotaiu motuwa məmə okotəplan iləhal e ikin kit e Nīmə Rəha Uhgīn u katən məmə Fəranta rəha Kig Solomon.* ¹² Nian Pita təməplan ilat, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Noanol mīn rəha Isrel. ? Tahro narmītəmat tatiwīg pīk o nat pīspīs u? ?Noatarəplan itiməhal nīkītəmat təht məmə itimlau etəm iasim mīl kəiu emioal-wīr suah u e nəsanənən əm rəhatimlau? !Kəp! ¹³ O nat pīspīs u itəm nəmotəplan, Uhgīn rəha Epraham, ne Aisak, ne Jekop, ne tīpītat mīn rafin, in təmīləs-ipər nərgi rəhan iolwək lan,

3:4: Wək 14:9 **3:6:** Wək 4:10; 16:18 * **3:11:** Fəranta rəha Kig Solomon - ikin kit imə e Nīmə Rəha Uhgīn. Ikin əh inəh, nian rafin netəm-iasol rəha noanol mīn rəha Isrel koatəghat-in Lou rəha Uhgīn.

Iesu. Inu etəm kitiah əm Iesu itəm nəmotiləs motuwĭn o netəm-iasol mĭn rəha kapman məmə ilat okotohamnu, kən Pailat təmən rəkis məmə okisohamnuən okəhlman əm, məto itəmat nəmotən-ipən kəm Pailat məmə nəsolkeikeən in. ¹⁴ Itəmat nəmotapəs Iesu itəm in iol ətuatip ne etəm təwir e niġanəmti Uhgĭn, kən nəmotətapəh o Pailat məmə otəhlman suah əh iohamnu itəm. ¹⁵ Kən e nolən əh, itəmat nəmotohamnu Iesu, itəm nəmegəhən rafin tətisi-pən ron. Məto Uhgĭn təmol təmegəh mĭn e niġisən. Kən itimat emotəplan e niġanəmtitimat məmə in niġahrienən. ¹⁶ Suah u itəm itəmat nəkotitun moatəplan, in təməsanən əm məto-inu itimat iotahatətə e Iesu ne nəsanənən rəhan. In nəsanənən rəha Iesu ne nahatətəən itəm təmos-ipa kəm itimat təmol-wĭr suah u, kən itəmat rafin nakoatəplan.

¹⁷ “Piak mĭn. Io ekĭtun məmə nat un nəmotol e Iesu itəmat rəhatəmat netəm-iasol mĭn, itəmat rafin nəmotol məto-inu nəsolitun wĭrən məmə Iesu in pah. ¹⁸ Məto suatip u inu rəha Uhgĭn o nuhapĭkən rəhan nəghatən itəm təmən aupən. E nəghatən rəha rəhan mĭn ien mĭn, in təmən rəkis məmə rəhan Kristo itəm təmən rəkis aupən məmə otahl-ipa, in otəkəike məto nahməən e niġətĭn.

¹⁹ “Itəla, roiu əh, onəkotəkəike motəuhlin itəmat e rəhatəmat nolən rat mĭn kən motitəlig-pən o Uhgĭn məmə in otafəl rəhatəmat nolən rat mĭn, kən məmə Iərəmərə Uhgĭn otos-ipinə nameġən ne nəsanənən wi e nəmegəhən rəhatəmat, ²⁰ kən məmə in otahl-ipa Kristo titəlig-pa mĭn, etəm itəm Uhgĭn təmən rəkis aupən. Iatəghat-in Kristo u Iesu.

²¹ Məto Iesu otətətig pitən e Nego e Neai mətoarus Uhgın otol-wir mın natımnat rafın tahmen-pən e itəm Uhgın təmən-iəkis kəm itəmat, itəm rəhan ien mın aupən ağın kəmotən-iarəp.

²² “Kən Moses təmən-iarəp məmə, ‘İərəməərə Uhgın otıləs-ipər ien kit mın etəmat tahmen lak. Onəkotəkəike motətəlig-in natımnat rafın itəm otən kəm itəmat motol nəwian. ²³ Netəm mın u itəm okotəht nəwia ien əh, Uhgın otıləs-irəkis ilat o rəhan mın netəmim kən ilat okotimis.’ ²⁴ Inu nıpahrienən. İen mın rafın kəmotən əm nəghatən kitəh, təmətuoun e ien u Samuel, muwa mətoarus-pa u-roiu.

²⁵ “Nəniəkisən mın u itəm Uhgın təmən-ipən kəm rəhan ien mın aupən, in rəhatəmat. Kən nəniəkisən rəha nasituən itəm Uhgın təmən kəm tipitəmat mın aupən, in rəhatəmat mın, məto-inu Uhgın təmən-ipən kəm Epraham məmə, ‘Ekol təwir kəm netəmim rafın e nətueintən, kən nat kit itəm mipim İosmegəh otol, otos-ipən nəwirən əh kəm netəmim rafın.’ ²⁶ Nian Uhgın təmıləs-ipər rəhan iolwək u Iesu İosmegəh, təmaupən mahl-ipinə kəm itəmat məmə in otəuhlin itəmat e rəhatəmat nolən rat mın, kən e nolən əh, in otol təwir kəm itəmat.”

4

¹ Nian Pita ne Jon kəmatuəghat əh kəm netəmim, kən pris mın, ne etəm tərəməərə e mopael mın itəm koatehm Nımə Rəha Uhgın, ne Satusi mın,* kəmotiet-arəpa. ² Nıkilat təmahmə pik məto-inu

3:23: Dut 18:15,18-19 **3:25:** Jen 22:18 **3:26:** Wək 13:46

* **4:1:** Əplan nəghatən mın əh e tiksonari: pris mın, ne mopael itəm koatehm Nımə Rəha Uhgın, ne Satusi.

ilau katuəgətun netəmim məmə Iesu təmimis kən məmegəh mīn. Kən inu tatəgətun məmə netəm u kəmotimis, Uhgīn otosmegəh mīn ilat. ³ Kən kəmotaskəlīm ilau, kīləs-ipən ilau e kalapus məto-inu tīnapinəp rəkīs, kən okuəməhl əm mətoarus olauwig.† ⁴ Məto netəmim tepət itəm kəmotəto nəghatən itəm kəmuən kəmotən nīpahrienən lan. Kən netəmim rafin itəm kəmotən nīpahrienən e Iesu, ilat iuəhkīr tahmen e faif-taosan.

Pita ne Jon kəmuətul e nīganəmti kaonsel

⁵ Kəmən lawīgin, pris asol, ne netəm-iasol rəha noanol mīn rəha Isrel, ne iəgətun mīn rəha Lou rəha Moses,‡ kəmotargəfīmīn ilat mīn əpəh Jerusalem. ⁶ Kəmotəpələh ilat Anas u pris asol agin, ne Kaeafas, ne Jon, ne Aleksanta, ne netəmim neen e noanol rəha suah u pris asol agin, kəmotəpələh e kaonsel. ⁷ Kəmotən Pita ne Jon kian muətul aupən elat, kən kotətapəh olau məmə, “? Nəmios hiə nəsanənən u mioal nat u, o nəmioal e nərgi pah?”

⁸ Kən Narmīn Rəha Uhgīn təmərīoah e niki Pita, kən Pita təmən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat u itəm noatərəmərə e noanol mīn rəha Isrel, ne netəm-iasol mīn. ⁹ Itəmat noategəs-in-pa otimlau məmə suah u itəm nelkīn təmərət təmos hiə nəwīrən, o emuahrol nulan mioal-wīr nelkīn. ¹⁰ Itəmat rafin ikīn-u ne noanol mīn rafin rəha Isrel, onəkotəkəike motitun məmə suah u itəm nelkīn tīnəwīr rəkīs tatətul aupən-in itəmat e nəsanənən əm e nərgi

† 4:3: Okuəməhl mətoarus olawig məto-inu lou təmən məmə suah kit təsolən pas e kot lapin. 4:4: Wək 2:41 ‡ 4:5: Lou rəha Moses - lou mīn itəm Uhgīn təmos-ipən kəm Moses əpəh nitot Saenae.

Iesu Kristo, etəm Nasaret. Suah əh inəh, itəmat nəmotətu-pər e nig kəməluau, in təmimis. Məto Uhgın təmol təmegəh mın. ¹¹ Suah əh inəh, itəm Naoa Rəha Uhgın təmən lan məmə, ‘Kəpiel u itəm itəmat netəm rəha niləkinən nimə, nakotəmə tərət motərakin, məto roiu in tinuwa kəpiel keike itəm nimə tatətul-pər lan.’ ¹² Nərig kit tikə e nətueintən itəm Uhgın təmos-ipa məmə titun nosmegəhən netəmim, məto Iesu pisin əm titun nosmegəhən netəmim.”

¹³ Netəm-iasol rəha kaonsel kəmotaut pik nian kəmotəplan məmə kəsüəginən ilat, nat əpnəpın kəsioalən skul, ilau etəmim əm. Kəmotitun ətuatip məmə suah mil əh ilat pəhrien Iesu kəmotaliwək moatan. ¹⁴ Kən kinotəruru nuhalpınən nəghatən rəhalau məto-inu suah u nelkin tinəwir rəkis tatətul iləhal mın ilau.

¹⁵ Kən kəmotən-ipən kəm iləhal məmə okəhaliet məhaluwın ihluə pəs ilat əm kotəghat pitən. ¹⁶ Kən kəmoatətapəh-ətapəh olat mın məmə, “?Okotahro suah mil əh? Netəmim rafın u Jerusalem kinotitun rəkis məmə nat pispis u kəmol e suah u, in iahgin pik, okol kəsotən-iamninən. ¹⁷ Məto pəs kotən-iəhau əskasik ilau məmə okəsüən-iarəp mınən nərgi Iesu kəm netəmim, kən nəghatən e nat pispis əh otəsiet mınən netəmim kotəto.”

kaonsel təmegəhan-in ilau məmə okiaiet

¹⁸ Kən kəmotəun-in iləhal kəhaluwa mın imə, kən kəmotən-ipən kəm Pita ne Jon məmə okəsüən-iarəp mınən nərgi Iesu, kən məsüəgətun mınən netəmim lan.

4:10: Wək 3:6,13-16

4:11: Sam 118:22

4:12: Mat 1:21

4:18: Wək 5:28

¹⁹ Məto ilau kəmuən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat əm otakil məmə tətuatip e niganəmti Uhgın məmə ekioal nəwiatəmat o nəwia Uhgın. ²⁰ Məto itimlau okol esuakimən nohlitimlau. Oekuəike muən-iarəp natimnat itəm emuəplan e niganəmtitimlau kən muəto e matəlgitimlau.”

²¹ Kən kaonsel təmən-ipən min kəm Pita ne Jon məmə ilat okotol nalpınən kit kəm ilau okəmə ilau okatuəkəike matuən-iarəp Iesu kəm netəmim, kən motahl-iarəp ilau. Kəmotahl-iarəp ilau məto-inu kinotəruru məmə okotahruəh ilau. Kəmotitun məmə netəmim nikilat otahmə okəmə ilat okotol nalpınən kəm ilau, məto-inu netəmim rafin koatənwiwi Uhgın o nat pispis itəm Uhgın təmol e etəm nelkın təməfaiu ²² nian təmaiir mətoarus-pa əh-roiu. Rəhan nup taprəkis-in foti.

Nəfakən rəha netəm kəmoatahatətə e Iesu

²³ Nian netəm-iasol rəha kaonsel kəmotegəhan-in ilau məmə ilau okatian, kəmiaiet uəhai əm mian əpəh netəm koatahatətə e Iesu koatatig ikın, kən muən-iarəp rafin nəghatən itəm pris asol min ne netəm-iasol rəha kaonsel kəmotən-ipən kəm ilau. ²⁴ Nian kəmotətə nəghatən əh, ilat rafin kəmotuwa kitiəh motəfak-pən kəm Uhgın motən məmə, “Iərəməərə Uhgın, ik nəmol neai, ne niməptən, ne nitəhəi, ne natimnat rafin elat. ²⁵ Ik nəməghat e nəsanənən e Narmın rəham kəm tipitimat u aypən Kig Tefit, u in rəham iolwək, kən in təmən-iarəp rəham nəghatən məmə, ‘?Tahro netəm e nəptən pisin pisin min nikilat titahmə pik nəhlan?’

Tahro ilat koatəte noa məmə okotol nəratən mīn əh, u itəm okol koatol pap, təsuwīnən miet, otikə-pən əm olat.

²⁶ Netəm koatərəməərə e nītən mīn, koatol əpen-əpenə okotəmou,

kən netəm-iasol mīn rəha nətueintən koatuwa kitiəh ilat mīn ilat,

məmə okotəmou ilat İərəməərə Uhgīn ne İosmegəh itəm in təmən' ²⁷ İərəməərə Uhgīn, in nīpahrienən nəghatən itəm Kig Tefit təmən tinuwa mīnet-arəp, məto-inu Kig Herot Antipas, ne Pontias Pailat, ne noanol mīn rəha İsrəl, ne İaihlua mīn, ilat rafin kəmotuwa kitiəh ikīn-u latuənu Jerusalem, moatol noa eko-eko məmə okotohamnu İesu, itəm in rəham iol ətuatīp itəm nəmitəpun. ²⁸ Kəmoatəte noa rəhalat tatətəu-pən əsas əm rəham nəghatən itəm ik nīnəmən rəkis e nəsanənən ne nenatīgən rəham aupən. ²⁹ Tol nəhlan, İərəməərə, nīkim tatəht nəghatən itəm ilat kəmoatən məmə okotoh itimat, ol itimat rəham iolwək mīn məmə esotəgīnən məmə ekotən-iarəp rəham nəghatən. ³⁰ Əgəfəməhin-pa nelməm məmə otol-wīr netəm koatimis, kən mol nat pīspīs mīn ne nəmtətin pīsīn pīsīn mīn e nərgī İesu, rəham iol ətuatīp.”

³¹ Nian kəmotəfak rəkis, kən nat kit təməloal e nīmə, kən Narmīn Rəha Uhgīn təmuwa mərioah mətatīg elat, kən kīnoatən-iarəp nəghatən rəha Uhgīn məsotəgīnən.

4:26: Sam 2:1-2 **4:27:** Mat 27:1-2; Luk 23:7-11; Wək 3:13

4:28: Wək 2:23 **4:29:** Efes 6:19

Netəm kəmoatən nīpahrienən e Iesu koatoor nautə rəhalat kəm ilat mīn

³² Netəm koatən nīpahrienən e Iesu rəhalat nətəligən təmuwa kitīəh. Kit təməsəumisən məhluaig-in rəhan nautə məto kəmoatoor nautə rəhalat kəm ilat mīn. ³³ Kən aposol mīn kəmos nəsənənən e Narmīn Rəha Uhgīn kən moatən-iarəp məmə ləramərə Iesu təmegəh mīn e nīmīsən. Kən e nəwīrən rəha Uhgīn, in tətəsitə elat rafin itəm koatəfak. ³⁴ Kən ilat kit, rəhan kit nat kit təməsīkəən, məto-inu netəmim neen kəmosalim-in rəhalat nəptən o nīmə, kən motos-ipən məni lan kəm aposol mīn, ³⁵ kən ilat kəmoatoor kəm itəm mīn u rəhalat nat kit tīkə.

³⁶ Tol nəhlan, suah kit əh-ikīn nərgīn u Josep, noanol kit rəha Lifae, etəm Saepras, aposol mīn kəmos-ipən nərig wi kit kəm in, nərgīn u Panapas, u nīpətīn təmə, “etəm tətəsitə matīləs-ipər nətəligən.” ³⁷ In təmosalim-in rəhan kit nəptən, kən məmīk məni lan muwa məmki-pən kəm aposol mīn məmə ilat okotoor kəm ilat mīn.

5

Ananaeas ne Safaera

¹ Məto suah kit mīn əh-ikīn, nərgīn u Ananaeas, ne rəhan pətan nərgīn u Safaera. Ilau mīn kəmīoal-salim-in rəhalau kit nīməptən. ² In təmaskəlīm anion məni məsīn, kən rəhan pətan əm tītun. Kən məmīk əm məsīn muwīn məmki-pən kəm aposol mīn məmə məni e nəptən rafin. ³ Məto Pita təmən-ipən kəm in məmə, “Ananaeas. ?Tahro nategəhan-in iərmis u Setan tatuwa e nīkim? Nakateiuə-in

Narmin Rəha Uhgın kən mətaskəlīm anion məni məsin rəha nıməptən məmə rəham. ⁴ ? Aupən nıməsosəlīm-inən nıməptən u, in rəham o kəp? ? Kən nian nəmosəlīm-in, rəham məni lan o kəp? ? Tahro natol nuhlan? ! Ik niseiuə-inən etəmim, məto nateiuə-in Uhgın!” ⁵ Nian Ananaeas təməto nəghatən əh, əmun misipər morin rəhan namegən tiet. Kən netəmim itəm kəmotəto nat əh, kəmotəgin motasiəp. ⁶ Kən netəm aluə mīn kəmotuwa motalpin nīpətīn motiləs motiet motuwīn kitənim.

⁷ İuəhkir aua kīsīl təmuwa muwīn rəkis, kən rəhan pətan Safaera təmīet-arəpa məruru məmə rəhan iərman tīnīmīs rəkis. ⁸ Kən Pita təmətapəh ron məmə, “? Ən-tu kəm io məmə məni e nəptən rafin əh rəhatəlau itəm nəmīosalīm-in?” Kən in tən məmə, “Əwəh. Məni rafin un.”

⁹ Kən Pita təmən-ipən kəm in məmə, “? Tahro nəmətioal anion noa kit məmə nakueiuə-in Narmin Rəha İərəmərə məmə okol təsitunən nat u nəmioal? ! Əto-tu! Netəm kəmotitənim rəham iərman, ilat u e nafiluə koatuwa məmə okotiləs mīn ik.” ¹⁰ Kən roiu aɡin tīsīpər morin-pən əpəh nelki Pita ikin, mīmīs namegən tiet. Nian netəm aluə mīn kəmotuwa imə, mətəplan tīnīmīs rəkis, kən kotiləs motiet motuwīn kitənim e nīkali rəhan iərman. ¹¹ Nian netəmim rəha nıməfak ne netəm əpnəpīn kəmotəto nat əh, kəmotəgin kəmotəgin.

*Aposol mīn kəmotasitu e netəmim tepət motol-wīr
rəhalat nīmīsən*

¹² Kən aposol mīn kəmotol nəmtətīn tepət ne nat pīspīs mīn e nīɡanəmtī netəmim. Kən netəmim mīn u itəm koatən nīpahriənən e İesu kəmoatuwa

kitiəh əm e Feranta rəha Kig Solomon e Nimə Rəha Uhgın. ¹³ Netəmim kəmoatisiai-in ilat, məto netəm mın u kəsotənən nıpahrienən e Iesu kəmotəgin nuwınən ikin əh mehm ilat. ¹⁴ Məto nian rafin netəmim tepət koatuwa moatən nıpahrienən e Iesu, nəman ne nıpıtan, kən ilat tatepət. ¹⁵ Məto-inu e nat pıspıs mın itəm aposol mın kəmoatol, netəmim koatos rəhalat nımısən mın moatuwa, kən moatəlin ilat kotapıl e rəhalat pet ne nımıtiwın e suatıp məmə nian Pıta otalıwək mapikalın ilat, in otek neen o kəm-naka nəghanpıs in əm tos neen kən məmə ilat okotəmegəh. ¹⁶ Kən netəmim tepət tepət kəmotisi-pən e latuənu mın iuəhkir o Jerusalem kəmotuwa. Kəmotəmık rəhalat netəm koatımıs ne netəm itəm narmın rat tətatıg elat motuwa, kən aposol mın kəmotəfak elat kən ilat rafin kotəwır.

Netəm-iasol mın kəmotəmki-pən aposol mın e kalapus

¹⁷ Kən suah u pris asol agın ne rəhan mın netəmim Satusi mın u, ilat e pati kitiəh, kəmotol pık tıməht elat məto-inu netəmim tepət kınəatapəs ilat mınəotuwin o aposol mın. ¹⁸ Kən kəmotaut kaskəlim aposol mın kəmki-pən ilat e kalapus. ¹⁹ Məto lapın-in, nagelo kit rəha İərəməərə təmuwa merəh e nafiluə e kalapus mit ilat motiet. ²⁰ Kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Otuwin e Nimə Rəha Uhgın motən-iarəp nəghatən pahrien rəha nəmegəhən wi u kəm netəmim.” ²¹ Kən kəmən lawıgin, kəmotol nəwia nagelo kən mınəotuwin

əpəh e Nimə Rəha Uhgın moatən-iarəp nərgi İesu kəm netəmim.

Aposol mın kəmotuwın e kot

Kən pris asol agın ne rəhan mın, kəmotauin netəm-iasol mın rəha noanol mın rəha İsrəl, kən ilat kəmotuwa kitiaħ məmə ilat okotəpələh e kaonsel* asol rəha noanol mın rəha İsrəl. Kən motahl-ipən nəghatən kəm netəm kotərəməərə e kalapus məmə okotahl-ipa aposol mın kotuwa e kot əpəh e kaonsel. ²² Məto nian mopaël mın kəmotuwın e kalapus, məto aposol mın kotikə. Kən kotitəligpa e kaonsel motən məmə, ²³ “Nian emotuwın ket-arəpən e kalapus, motəplan toa tətəhtosiğ, lok tətəkul-pən wır əm lan, kən mopaël mın rəha kalapus koatətul katehm wır əm nafiluə e kalapus, məto nian emoterəh motuwın imə, məto kikə-kikə əh imə.” ²⁴ Nian etəm tətərəməərə e mopaël mın itəm koatehm Nimə Rəha Uhgın, ne pris asol mın kəmotəto nəghatən əh, kəmotaut pik, rəhalat-kapə təmikə, mınotəruru əpnarın əm məmə nat naka otuwa mın.

²⁵ Kən əmun etəmim kit tiet-arəpa məmə, “!Ei, nəman! !Netəm mın ilouin itəm nəmotəmkipən ilat e kalapus, ilat əpəh e Nimə Rəha Uhgın koatəgətun netəmim!” ²⁶ Kən etəm tərəməərə e mopaël mın təmit mopaël mın rəhan motuwın motəmik aposol mın motuwa. Məto kəməsotewkəkanən ilat məto-inu koatəgin məmə netəm əpnarın okotaht ilat e kəpiel arın okəmə okotewkəkan ilat.

* **5:21:** kaonsel - netəm-iasol rəha İsrəl koatiuw-iarəp netəmim ikın e kot.

²⁷ Nian kəmotit ilat motuwa imə, kən motən məmə ilat okotətul aupən-in netəm-iasol rəha kaonsel. Kən pris asol agin təmən-ipən kəm ilat məmə, ²⁸ “Emotən-iəhau əskasik agin itəmat məmə onəsətəgətunən netəmim e nərgi suah əh Iesu. Məto nəgətunən rəhatəmat tınaiu rafin əpəh Jerusalem. Kən moatol məmə netəmim okotən məmə itimat emotoh suah əh.”

²⁹ Məto Pita təməghat rəhalat aposol min lan məmə, “Itimat ekotəkəike motol nəwia Uhgın, sənəmə nəwia netəmim əm. ³⁰ Itəmat nəmotohamnu rəkis Iesu motətu-pər e nig kəməluau, məto Uhgın u rəha tıpitat min aupən təmol təmegəh min e nımisən. ³¹ Uhgın u inu təmiləs-ipər rəkis Iesu məmə otuwın matəpələh e nıkalın matıp, ikın rəha nısiailən ne nəsanənən, məmə in İerəmərə ne İosmegəh. Uhgın təmol nat əh məmə in otol suatıp məmə noanol min rəha Isrel kotitun nəuhlinən ilat e rəhalat nolən rat min, kən in otafəl rəkis nolən rat min rəhalat. ³² Kən itimat Narmın Rəha Uhgın ekoatən-iarəp natimnat min u, kən Uhgın tatos-ipən Narmın rəhan kəm netəmim itəm koatol nəwian.”

³³ Nian netəmim rəha kaonsel kəmotəto nəghatən əh, təmew pık rəhalat neməha, kən kotolkeike məmə okotohamnu əm ilat. ³⁴ Məto suah kit təmətul, nərgin u Kamaliel, in Farisi kit ne iəgətun kit rəha Lou, u itəm netəmim rafin koatisiailən. Kən təmətapəh o mopael min məmə okotit aposol min motuwın ihluə pitən. ³⁵ Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Natimak min, netəm Isrel. Otakil wır noa rəhatəmat məmə onəkotahro

netəm mìn u. ³⁶ Wi agìn huə suah kit nərgìn u Teutas, təmiet-arəp matən məmə in etəm-iasol kit, kən iuəhkír netəmim fo-hanrít kəmotuarisig-in. Məto kəmoħamnu in, kən rəhan netəmim kəmotan kitiəh kitiəh, kən rəhan nətəligən təmuwìn míkə. ³⁷ Uarisig lan, nian kapman təmətafin netəmim, suah kit mìn nərgìn u Jutas, etəm Kalili, in mìn təmiw netəmim koatuarisig-in. Məto netəmim neen kəmotoħamnu mìn, kən rəhan netəmim kəmotan kitiəh kitiəh. ³⁸ Kən inu rəhak nətəligən e nənən u. !Ekən kəm itəmat, pəs kotapəs əm ilat motegəhan-in ilat kotiet! Məto okəmə nat koatol in rəha etəmim əm, otəpanisas. ³⁹ Məto okəmə tatisipən o Uhgìn, okol kəsotosən nəsanənən məmə okotən-iəhau ilat. Okotəplan əm məmə kitat Uhgìn koatəmou.” Kən ilat rafin kəmotegəhan-in rəhan nəghatən.

⁴⁰ Kən kəmotəun-in aposol mìn məmə okotuwa imə, kən motən məmə mopael mìn okotalis ilat. Kən motən-iəhau əskasik mìn ilat məmə okəsotəghat mìnən kəm netəmim e nərgi Iesu kən motəhlman ilat kotiet.

⁴¹ Nian aposol mìn kəmotiet e kaonsel, nıkilat tətəgien, məto-inu Uhgìn təmisiəi-in ilat kən megəhan-in məmə netəmim okotoh ilat məto-inu koatuarisig-in Iesu. ⁴² Kən nian rafin e Nimə Rəha Uhgìn ne nimə mìn, ilat kəməsotapəsən kəmoatəkəike katən-iarəp kən moatəgətun nəghatən wír məmə Iesu in Kristo itəm Uhgìn təmən məmə otəhl-ipa.

6

Kəmos-ipər netəm sep̄in

¹ Nian neen t̄inuwa minuw̄in rəkis, kən netəm rəha Iesu t̄inatər minatepət. Neen rəhalat kəmotisi-pən ikin pīsin pīsin m̄in, kən koatən əm nəghatən Kris. Kən tepət, ilat netəm Isrel əm. Məto iəfak m̄in itəm koatən əm nəghatən Kris k̄inoatən n̄ikal̄i iəfak m̄in u netəm Isrel, moatən məmə nian koator məni ne nagwənən kəm nəutahl̄imis m̄in, məto kəsotehm w̄irən nəutahl̄imis m̄in rəha itəm m̄in u koatən nəghatən Kris.

² Kən tuwelef aposol m̄in kəmot̄aun-in netəm rəha Iesu məmə okotuwa-tu. Kən kəmotən-ipən kəm ilat məmə, “Piak m̄in. Təsəw̄irən məmə itimat ekotapəs nən-iarəpən ne nəgətunən nəghatən rəha Uhḡin məmə itimat ekotim̄nə kator məni ne nagwənən kəm nəutahl̄imis m̄in. ³ Məto roiu, otətgi-arəp-tu etəmat m̄in, netəmim sep̄in u itəm noatisiai-in ilat, kən kotenatig, ne Narmin Rəha Uhḡin tər̄ioah e nəmegəhən rəhalat. Kən itimat ekotos-ipən nat u kəm ilat məmə ilat okoatol. ⁴ Mapəs itimat e nəfakən kəm Uhḡin ne nən-iarəpən ne nəgətunən nəghatən rəha Uhḡin.”

⁵ Kən ilat rafin n̄ikilat təmagiən, kən motegəhan e nəghatən əh. Kən kəmotət̄ig-iarəp Stipen u rəhan nahatətəən tək̄asik e Uhḡin ne Narmin Rəha Uhḡin tər̄ioah mətatig lan, kəmotət̄ig-iarəp m̄in Filip, ne Prokoras, ne Nikano, ne Timon, ne Pamenas, ne Nikolas etəm Antiok u aupən təmapəs nəfakən rəha netəm iman ikin minuwa matətəu-pən nəfakən rəha netəm Isrel. ⁶ Kəmotit

ilat motuwın kəm aposol mın, kən aposol mın kəmotələhəu-pən nelmilat elat motəfak elat.

⁷ Kən netəm rəha Iesu koatən-iarəp nəghatən rəha Uhgın kəm netəmim, kən netəm rəha Iesu u Jerusalem tinatepət-natepət. E netəm əh, pris mın tepət kəmotahatətə e Iesu.

Kəmaskəlīm Stipən

⁸ Kən Stipen u etəm tərıoah e nəwıřən ne nəsanənən rəha Uhgın, təmol nəmtətin tepət ne nat pıspis mın e nıganəmti netəmim. ⁹ Məto netəmim neen e nımə rəha nuəfımınən rəha Netəm Kəmıkis İlat,* kəmotəghat ilat Stipen. Netəm mın u noanol mın rəha İsrəl u kəmotisi-pən Saerin ne Aleksantria. Kən netəmim neen mın u noanol mın rəha İsrəl u kəmotisi-pən Silisia ne Esia, ilat kəmotuwa kitiəh, kən mınəatərgəhəu ilat Stipen. Kotəmə nəghatən rəha Stipen təsətuatıpən, meto rəhalat tətuatıp.

¹⁰ Məto Narmin Rəha Uhgın təmol Stipen tenatig-pık, kən nian in otəghat, rəhan nəghatən tatoh-iəhəu rəhalat. ¹¹ Kən ilat kəmotətou anion netəmim neen məmə okotasitu elat motən-iarəp məmə, “İtimat emotətə məmə Stipen təmən rat Moses ne Uhgın.” ¹² Kən rəhalat nəghatən təmol niki netəmim, ne netəm-iasol rəha İsrəl ne iəgətun mın rəha Lou, kəmotətəhəu Stipen. Kən kəmotuwın kaskəlīm motiləs motuwın məmə otətul e nıganəmti kaonsel. ¹³ Kən kəmotəmik netəmim neen motuwa məmə okoteiuə e Stipen. Kən netəm mın u kotən məmə, “Nian rafın tatən

6:7: Wək 2:41; 16:5 * **6:9:** “nımə rəha nuəfımınən rəha Netəm Kəmıkis İlat” Netəm mın əh, aupən ilat slef rəha suah kit, məto roiu kəmıkis ilat. **6:10:** Luk 21:15

nəghatən rat e Nimə Rəha Uhgīn, kən matən rat Lou rəha Moses. ¹⁴ Itimat emotəto in təmən məmə Iesu u etəm Nasaret, in otīlās-iəhau Nimə Rəha Uhgīn, kən məuhlin nolən mīn itəm Moses təmos-īpa kəm kitat aupən ikin.” ¹⁵ Kən netəmim rafin itəm kəmoatəpələh e kaonsel kəmotətag-pən ətuatip o Stipen, kən kəmotəplan məmə nīganəmtin tīnəhag-əhag tahmen e rəha nagelo.

7

Stipen təməghat-in Epraham

¹ Kən pris asol agin təmətapəh o Stipen məmə, “?Tahro, nəghatən mīn əh nīpahrienən?” ² Kən Stipen təmən məmə, “Piak mīn ne tata mīn. Otətəlig-in-tu io. Uhgīn u itəm in ilis ilis pīk, təmiet-arəpa o tīpītat Epraham nian in təmətətig əpəh Mesopotemia, məsuwīnən əh əpəh Haran. ³ Uhgīn təmən-īpən kəm in məmə, ‘Apəs rəham mīn, ne ikin nətətig ikin, muwīn e ikin kit itəm io epanəgətun kəm ik.’ ⁴ Kən Epraham təmiet əh Kaltia muwīn mətətig əpəh Haran. Təmətətig ikin-u kən rəhan tata təmīmis, kən Uhgīn təmīlās muwa e nəptən u itəmat noatətig lan əh-roiu. ⁵ Məto təmīsos-īpənən nəptən məsīn huə tahmen e nuwigī iar ne kəm in məmə in rəhan ətuatip. Məto Uhgīn təmən-īkīs kəm in məmə otəpanos-īpən rafin nītən əh kəm in ne namīpīn rat mīn. Kən in otuwa iməlat agin ikin, nat əpnāpīn e nian əh Epraham təmīsilāsən əh nətīn kit. ⁶ Nəghatən itəm Uhgīn təmən kəm in tol nulan, in təmən məmə, ‘O nian kit, noanol mīn rəham okotuwīn katig e nəptən pīsīn kit. Okol

^{7:3:} Jen 11:31; 12:1
15:18; 17:8

^{7:4:} Jen 11:31–12:5

^{7:5:} Jen 12:7;

iapispis elat kotal wək kəm netəmim e nəptən pisin, okol nahmæn kəm ilat kətoarus nup fo-hanrit. ⁷ Məto ekol nalpinən kəm netəmim itəm koatəramərə elat. Kən uarisig, noanol min rəham okotiet e nitən min əh motuwa kəfak kəm io e nitən u.’ ⁸ Kən Uhgın təmən-iəkis məmə in otehm wir Epraham ne noanol min rəhan. Kən mən-ipən kəm in məmə in otəhg-ipən nisualkələh nəman məmə in nəmtətin kit məmə ilat netəmim rəha Uhgın. Kən nian Epraham təmİLəs Aisak, kən məhg-ipən nian təmos nian eit.* Kən nian Aisak təmİLəs Jekop, kən matig məhg-ipən min. Kən nian Jekop təmənik nenətın ilat tuwelef, kən təməhg-ipən min ilat. Ilat tuwelef əh, nəukəti nita rəhatat.”

Stipen təməghat-in tıpılat min

⁹ Kən Stipən təmən-ipən min kəm ilat məmə, “Məto-inu netəm min əh, nəukəti nita min u rəhatat, kəmotetəhak e Josep, kəmosalim-in-pən kəm netəm Ijip, məmə otuwa slef rəhalat, məto ilau Uhgın e nian rafin, ¹⁰ kən Uhgın tİLəs-irəkis in e nəratən. Nian təmətul e niğanəmti kig rəha netəm Ijip, kən Uhgın təmos-ipən nenatigən kəm in kən matig mol min məmə kig otolkeike in, kən mol in tatəramərə e nitən Ijip ne netəmim ne natımnat rafin rəhan.

¹¹ “Kən əmun nəumis təman e nitən əpəh Ijip ne Kenan mol nagwənən tikə, kən nəumis natus asol netəmim, kən tıpıtat min niğilat nagwənən

7:7: Jen 15:13-14; Eks 12:40 **7:7:** Eks 3:12 * **7:8:** Nolan rəha netəm Isrel tol min-nulan, nian suakəku iərman təmair, e nian eit, kotəhg-ipən. **7:8:** Jen 17:9-14; 21:4 **7:9:** Jen 37:11,28; 39:2,21-23 **7:10:** Jen 41:37-44

təmikə. ¹² Nian Jekop tinəto məmə nagwənən əpəh Ijip, təməhl-ipən tipitat mīn əh kotuwīn, kən inu nətuounən ilat kəmotuwīn Ijip. ¹³ Kən uarisig ilat kəmotuwīn mīn, kən təmən-iarəp in kəm ilat, mətō-inu ilat kəsotitunən məmə in Josep pialat. Kən kig rəha Ijip təməto namnusən rəha Josep ne pian mīn. ¹⁴ Kən Josep təməhl-ipən nəghatən kəm rəhan tata Jekop ne rəhan mīn məmə okotuwa motatig ilat mīn. E netəm əh, ilat rafin sepinte faif. ¹⁵ Kən Jekop ne rəhan mīn kəmotuwīn kətatig Ijip, kən nian kəmotatig kətatig kīmis ikīn. ¹⁶ Kən kəməmīk ilat kan əpəh Sekem kītənīm ilat ikīn e nīpəg kəpiel kit itəm Epraham tinos-nəmtīn rəkis o noanol mīn rəha Hamor.”

Stipen təməghat-in Moses

¹⁷ Kən Stipen təmətəkəike matən-ipən kəm ilat məmə, “Tīnatuwa iuəhkīr məmə Uhgīn otosmegəh rəhan netəmim itəm təmən-īəkis kəm Epraham, kən noanol mīn rəhatat itəm kəmotatig Ijip aupən, roiu əh tīnepət-nepət. ¹⁸ Kən kig kit mīn rəha Ijip təmətul, in təruru agīn Josep. ¹⁹ In təmos-īəhau tipitat mīn e neiuəən, matol nahməən kəm ilat. Kən in təmol lou kit məmə okotəmki-arəp nenətīlat mīn ihluə məmə okotīmīs.

²⁰ “Kən e nian əh, Moses təməiir, kən in suakəku wīr kit e nīganəmtī Uhgīn. Rəhan mama ne tata kəmuəhluaig-in anion əpəh imə mios məwīg kīsīl. ²¹ Nian kəmīləs-iarəp ihluə, nətī kig pətan təməplan, kən tīləs məmə otehm wīr rəhan.

7:11: Jen 41:54; 42:1-2 **7:13:** Jen 45:1-4,16 **7:14:** Jen 45:9-11; 46:27 **7:15:** Jen 46:1-7; 49:33 **7:16:** Jen 23:2-20; 33:19; Jos 24:32 **7:18:** Eks 1:7-8 **7:19:** Eks 1:11-22 **7:20:** Eks 2:2 **7:21:** Eks 2:3-10

²² Kəmotəgətun in e nenatigən rafin rəha netəm Ijip, kən nian in təmepət, in təsanən e nəghatən ne nolən nat.

²³ “Nian tinos nup foti, nikin təht məmə otuwın-tu muag natiman mın, netəm Isrel, ²⁴ kən məplan kit etəm Ijip kit tatoh. Kən in təmuwın məmə otasitu e in kit əmun mohamnu etəm Ijip apon. ²⁵ Kən Moses nikin təməht məmə kəm-naka in mın neen netəm Isrel okotıtun məmə Uhgın təmahl-ipən in məmə otuwın məmki-rəkis ilat e nahməən katol elat. Məto ilat kotəruru. ²⁶ Kən lawigin təməplan mın noanol kəiu rəha Isrel kətioh ilau mın, kən tuwın məghat kəm ilau məmə otoor rəkis ilau, kən məmə otol ilau kioal-wır ilau mın. Kən mən-ipən kəm ilau məmə, ‘Suah mil. Itəlau piatəlau agın mil. ?Tahro natioh itəlau mın?’ ²⁷ Məto suah u təmətuoun nəmohən təmətgi-pən Moses isəu, kən mən-ipən kəm in məmə, ‘?Pah təmiləs-ipər ik məmə nakatərəmərə kən matiuw-iarəp itimat? ²⁸ ! Okəm-naka nakolkeike məmə onakohamnu mın io tahmen e etəm Ijip u nəmoh nəniəp!’ ²⁹ Nian Moses təməto nəghatən əh, kən təməgin miet Ijip magım muwın əpəh Mitian mətatig ikin mahmen e iapispis kit. Nian təmətatig mətatig mit pətan ikin kit, kən mialəs nətilau kəiu iərman mil.

³⁰ “Nian təmətatig Mitian mınos nup foti, kən nian kit tuwın mətan iuəhkır o nitot asol əh Sinae əpəh ikin taruən-aruən ikin. Kən nagelo kit təmiet-arəpa ron e nigəm itəm tatuəp e nig əkəku kit. ³¹ Nian təməplan nigəm əh, narmin təmiwig pik ron, kən muwın iuəhkır məmə otəplan wır, kən məto İərəmərə Uhgın təməghat kəm in

məmә, ³² ‘Io Uhgın rəha tıpım mın, Uhgın rəha Epraham, ne Aisak, ne Jekop.’ Kən Moses tәмәgın mınatasiəp mınatəgın nətəg-pənən əh nigəm ikin. ³³ Kən İərəmərə Uhgın təmən-ipən kəm in məmә, ‘Oh-rəkis rəham put e nelkəm mətə-inu nəptən ik natətul ikin in tol pısın agın, mətə-inu io əh-ikin. ³⁴ Eməplan nərātən itəm katol e rəhak netəmim əpəh İjip, emətə nasəkən rəhalat, kən mınatite muwa məmә ekəmki-rəkis ilat o netəm İjip. Wa. Roiu əh ekahl-ipən ik nakıtəlig muwın mın İjip.’ ”

Noanol mın rəha Isrel kəməsotolkeikeən Moses

³⁵ Kən Stipen təmatəkəike matən məmә, “Inu etəm kitiah əm Moses itəm ilat kəmotapəs nəwian nian ilat kəmotən-ipən kəm in məmә, ‘?Pah təmİLəs-ipər ik məmә nakatərəmərə kən matiuw-iarəp itimat?’ Mətə Uhgın pısın əm təmahl-ipən suah əh Moses məmә otərəmərə kən mosmegəh ilat. Təmahl-ipən nian nagelo təmiet-pa ron e nigəm itəm tatuəp e nig əkəku kit. ³⁶ Kən Moses təmit ilat motiet İjip, kən in təmol nat pıspıs ne nəmtətin tərət, təmol əpəh İjip, ne nian kəmoateguəfimin e nıtəhəi u katən məmә Nıtəhəi Asiə, ne nup foti e ikin taruən-aruən ikin. ³⁷ Inu etəm kitiah əm Moses u təmən-ipən kəm netəm Isrel məmә, ‘Uhgın otİləs-ipər ien kit mın etəmat tahmen lak.’

³⁸ “Inu Moses itəm noanol mın rəha Isrel kəmoatan kitiah ilat mın, kən nagelo təməghat kəm in e Nıtə Sinə, kən ilat tıpıtət mın kəmoatan. Kən Uhgın təmos-ipən nəghatən keike mın itəm koatəmegəh, kən in otəhlman tuwa kəm kitat.

7:34: Eks 3:1-10 **7:35:** Eks 2:14 **7:36:** Eks 7:3; 14:21; Nam 14:33 **7:37:** Dut 18:15 **7:38:** Eks 19:3

³⁹ “Məto nian in təmətətiḡ əh əpəh e Nitot Sinae, tipitat mīn kəmotəht nəwian, motapəs nətəlig-inən məto nīkilat təmitəlig-pən o nat Ijip. ⁴⁰ Kən kəmotən-ipən kəm Eron məmə, ‘Ol narmi nat kit məmə in otuwa uhḡin rəhatat. ? Məto Moses əh inəh, itəm təməmīk itat kotiet Ijip, kīnotəruru məmə in tīnahruwīn?’ ⁴¹ Kən e nian əh, ilat kəmotol narmi nətī kau kit məmə in otuwa uhḡin rəhalat, kən kəmotol sakrifais e nat megəh mīn məmə okotəfak kəm in. Kən kəmotol lafet rəha narmi nətī kau itəm ilat əm kəmotol. ⁴² Məto Uhḡin təməuhlin-pən məntaan kəm ilat, kən megəhan-in ilat məmə okotəfak kəm mītgar ne məwīḡ ne məhau mīn e napuə. Kən nat əh tatəḡətun əsas əm nəḡhatən rəha Uhḡin itəm kəməte e naoa rəha ien mīn rəha Uhḡin. Tatən məmə, ‘!Netəm Isrel! ?Nian rafin e nup foti e ikin taruən-aruən ikin, itəmat nakoatoḡ nat megəh mīn məmə nakoatol-pa sakrifais kəm io? !Kəp! ⁴³ Məto itəmat nəmoatīləs nīmə tapolen rəha uhḡin eiua u Molek, ne narmi məhau rəha uhḡin eiua u Refan. Nat mil u nəmoatol məmə onokotəfak kəm ilau. O nat əh ekahl-iarəp itəmat nakotuwin isəu motaprəkis-in Pabilon.’ ”

Stipən təməḡhat e Nīmə Rəha Uhḡin

⁴⁴ Stipen təmatəkəike matən məmə, “Nian tipitat mīn kəmotətiḡ ikin taruən-aruən ikin aupən, ilat kəmos rəhalat nat kit, Nīmə Tapolən rəha Uhḡin itəm tatəḡətun məmə Uhḡin tətətiḡ ilat mīn. Kən Moses təmol Nīmə Tapolən əh tətəu-pən əm nətəligən rəha Uhḡin u təmən-ipən rəkis kəm in. ⁴⁵ Kən nup tepət uarisīḡ, e nian Josua təmit ilat

motuwa mämə okotos-irəkis nitən əh o netəm Kenan, kən kəmotiləs Nimə Tapolən u motuwın e nitən u Uhgın təməhg-irəkis netəmim ikin. Kən ilat kəmotiləs motuwın motatig ilat min kətoarus-pa e nian rəha Tefit təmöl kig lan. ⁴⁶ Uhgın təmöl təwir kəm Tefit, kən Tefit təmətapəh ron mämə Uhgın otegəhan in pəs tol nimə kit itəm Uhgın otətətig ikin. ⁴⁷ Məto nimə əh, Kig Tefit təməsolan, məto nətın Kig Solomon təmöl. ⁴⁸ Məto Uhgın itəm ilis ağın, təsətigən e nimə itəm etəmim əm təmöl, tahmen e nəghatən rəha Uhgın itəm ien rəhan təmən mämə,

⁴⁹ 'İkin mın rafin e neai tahmen in əm io mämə iakəpələh ikin mərəməmə,

kən nətueintən rafin tahmen in əm mämə ekəf-pən nelkək ikin.

? Məto nimə-naka itəm nəkotitun nolən mämə otahmen-in io?

?Kən ikin pəhrüən nəkotitun nolən mämə ekuwın mameg ikin?

⁵⁰ Otən-tu. ?Pah təmöl rafin natımnat mın əh? Io pisin əm, io Uhgın emöl rafin ilat.' ”

Stipen təməhai netəm-iasol rəha kaonsel

⁵¹ Kən Stipen təmatəkəike matən mämə, “!Itəmat u! Rəhatəmat-kapə təkəsik. Rəhatəmat nətəligən tapınəp tahmen e rəha netəm kəsotəfakən. Itəmat nəsotolkeikeən mämə onəkotol nəwia Uhgın. ! Itəmat nəkotahmen e tıpitat mın itəm koatəht nəwia Narmın Rəha Uhgın! ⁵² ?Ien mın rəha Uhgın aupa, pah tıpitəmat mın kəməsotolən nəratən

7:45: Jos 3:14-17

7:46: 2 Saml 7:1-16

7:47: 1 King 6:1-38

7:50: Aes 66:1-2

7:51: Aes 63:10

kəm in? ! Tikə! Kəmotol nəratən kəm ilat rafin. Kəmotohamnu mīn itəm mīn u koatən-iarəp nuwamən rəha Etəm Ətuatip. Kən itəmat nəmotegəhan-in-pən Etəm Ətuatip u e nelmi rəhan tikimīr mīn kən kotohamnu. ⁵³ Itəmat nəmotos rəkis Lou rəha Uhgīn u aupən nagelo mīn kəmotos motuwa, mətə itəmat nəməsotətəu-pən agīnən Lou əh.”

Kəmahtimnu Stipen

⁵⁴ Nian kəmoatətə nəghatən mīn rəha Stipen, niganəmtilat təmapinəp, nīkilat nahmə nahmə, kən moatəgətəin-pən nəluilat kəm in mətə-inu nīkilat nahmə agīn. ⁵⁵ Mətə Narmin Rəha Uhgīn təmarioah e Stipen, kən titəgər e Nego e Neai məplan nəhag-əhagən itəm təsanən pīk təmīet imə Uhgīn ikīn, kən məplan Iesu tatətul e nīkali Uhgīn matip, ikīn rəha nərəmərəən ne nəsanənən. ⁵⁶ Kən Stipen təmən-ipən kəm ilat məmə, “! Ei, nəman! İatəplan Nego e Neai rəha Uhgīn taterəh, kən Nəti Etənim tatətul e nīkali Uhgīn matip, ikīn rəha nərəmərəən ne nəsanənən.” ⁵⁷ Nian netəm-iasol rəha kaonsel kəmotətə nəghatən əh, kəmotasitig matəlgilat mīn e noanelməlat, kən motearig e Stipen e nəwialat rafin motaut motaiu motuwīn kea-pən ahmən-ahmen əm ron, ⁵⁸ motewkəkan ka kərakin-iarəp e taon, kən mīnoatətuoun kətəht e kəpiel apīn. Kən ilat kəmotapeg rəhalat sot asol mīn, motəlin-pən iuəhkīr o nelki etəm aluə kit, nərgīn u Sol. ⁵⁹ Nian kəmotəht Stipen e kəpiel apīn, in təməfak məmə, “İərəmərə İesu, os narmək.” ⁶⁰ Kən təmeiuaiu mīsin nulīn kən masək əfəməh məmə, “İərəmərə, afəl nolən rat itəm ilat koatol

lak.” Nian təmol namnun rəhan nəfakən, kən rəhan namegən tiet.

8

¹ Kən Sol tatətul əm nikin tətəgien məmə ilat kəmotəhtimnu Stipen.

Sol təmoh netəm koatəfak

Mətuoun e nian əh, nəratən asol kınatol e niməfak əpəh Jerusalem. Kən ilat kəmotiet Jerusalem motəgim-pən Jutia ne Sameria, motapəs pisin əm aposol mın koatətig Jerusalem.

² Netəmim neen itəm koatəfak əskasik kəmotuwa motiləs Stipen motuwın kitənim, kən ilat kəmotasək pik ron. ³ Məto Sol təmətuoun minatərəkin-ərəkin niməfak, matuwın e nimə mın matewkəkan-iarəp nəman ne nıpitan itəm koatəfak, kən matəmki-pən ilat e kalapus.

Filip təmən-iarəp namnusən təwır əpəh Sameria

⁴ Kən netəm koatəfak itəm kəmotiet Jerusalem moatəgim, kəmotən-iarəp nəghatən rəha Uhgın ikin mın rafin itəm ilat koatuwın ikin. ⁵ Filip təmuwın e taon kit rəha Sameria, kən matən-iarəp namnusən rəha Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa. ⁶ Nian nımanin netəmim kəmotəto Filip, kən motəplan nat pispis mın itəm in tatol, ilat rafin kəmotuwa iuəhkır katətəlig-in nat naka in tatən. ⁷ Netəmim tepət narmın rat mın kəmotiet elat. Nian narmın rat mın kəmoatiet, kəmotearig əfəməh. Kən netəmim tepət itəm nıpətılət təmimıs, o itəm kəsotaliwəkən, kəmotəwır mın. ⁸ Kən netəmim rafin e taon əh, ilat rafin koatəgien.

Saimon u təmol natimnat e nəsanənən rəha iərmis mīn

⁹ Kən e taon əh, suah kit nərgin u Saimon, in təmatol nat pispis tepət e nəsanənən rəha iərmis mīn, kən netəmim rafin rəha Sameria, narmilat təmiwig ron. Təmol nuwəh məsin. In matos-ipər atip in məmə in etəm-iasol kit. ¹⁰ Kən netəmim rafin, netəm-iasol mətoarus-pa iolwək mīn əm, kəmoatətag-pən pik ron kən moatən məmə, “Suah u in uhgin kit u nərgin u Uhgin Itəm Rəhan Nəsanənən İlis.” ¹¹ Kəmoatətəu-pən in nuwəh məsin məto-inu narmilat tatiwig o natimnat mīn itəm in tatol. ¹² Məto nian netəmim kəmotəto nəghatən itəm Filip tatən-iarəp e namnusən təwir rəha nərəmərəən rəha Uhgin ne nəghatən rəha İesu Kristo, kəmotən nıpahrienən lan, kən kəmol baptais elat, nəman ne nıpitan. ¹³ Suah mīn u Saimon, təmən mīn nıpahrienən e İesu, kən kol baptais mīn lan. Kən in tatətəu-pən Filip ikın mīn rafin. Narmın tatiwig o nat pispis mīn ne nəmtətin mīn itəm in tatəplan Filip tatol.

¹⁴ Nian aposol mīn əpəh Jerusalem kəmotəto məmə netəm Sameria kinotahatətə e nəghatən rəha Uhgin, kən kəmotahl-ipən Pita ne Jon məmə okian olat. ¹⁵ Nian ilau kəmian muet-arəpən olat, kəmuəfak olat məmə Narmın Rəha Uhgin otərioah mətatig elat, ¹⁶ məto-inu kəmol baptais əm elat e nərgi İərəmərə İesu, məto Narmın Rəha Uhgin təsərioahən əh e nəmegəhən rəhalat. ¹⁷ Kən Pita ne Jon kəmuələhəu-pən nelmilau elat muəfak elat, kən Narmın Rəha Uhgin təmərioah mətatig elat.

18 Nian Saimon təməplan məmə Narmin Rəha Uhgın tatuwin e nəmegəhən rəha netəmim nian aposol mil katuələhəu-pən nelmilau elat matuəfak elat, kən in təməmki-arəp məni məmə otos-ipən kəm ilau, 19 kən mən-ipən kəm ilau məmə, “İos-ipa min nəsanənən u kəm io məmə nian iakələhəu-pən nelmək e netəmim, kən ilat kotitun nosən Narmin Rəha Uhgın.”

20 Məto Pita təmən-ipən kəm in məmə, “!Ik ne rəham məni onakian e nigəm asol! Məto-inu ik nikim təht məmə nəkitun nos-nəmtinən e məni nat u itəm Uhgın tatos-ipən əm kəm netəmim.

21 Okol ik nəsolən wək u məsin ne, məto-inu rəham nətəligən təsətuatipən e nigənəmti Uhgın. 22 Əuhlin ik e rəham nolən rat min kən məfak-pən kəm İərəməərə, məta in tafəl rəkis rəham nolən rat min itəm nikim tatuəhl-uəhl ilat. 23 Eməplan məmə nian rafin netəhakən təmol rəham nətəligən tuwin ik pişin, kən nolən rat əh təməlis ik tiəkis.”

24 Kən Saimon təmən-ipən məmə, “!Awi! Uəfak-pən kəm İərəməərə ron io məmə natimnat itəm itələu nəmuən, kit otəsuwamən ron io.”

25 Nian ilau kəmuən-iarəp nəghatən rəha İərəməərə ne natimnat itəm in təmol, kən ilau kəmiaiet Sameria mətian Jerusalem, muətul əgmağim e latuənu min rəha Sameria matuən-iarəp min namnusən təwir rəha İərəməərə.

Filip təməghat kəm etəm Itiopia kit

26 Kən nagelo kit rəha İərəməərə təmən-ipən kəm Filip məmə, “Əsou pis muwin e suatip tətisi-pən Jerusalem matuwin Kasa.” (Suatip əh tatəməhl əpəh ikin taruən-aruən ikin.) 27 Kən in təmatuwin əmun məplan etəm Itiopia kit e suatip. Suah əh

in etəm-iasol kit rəha kwin rəha netəm Itiopia.*
 Kən in tatərəmərə e məni rafin rəha kwin. Suah
 u təmisi-pən Jerusalem e nəfakən, ²⁸ kən mīnitəlig
 matuwīn iman ikīn. Kən in tatəpələh-pər e nat kit
 katən məmə, “kat” itəm hos tatiuw. Kən mətafin
 naoa itəm ien rəha Uhgīn Aesea təməte. ²⁹ Kən
 Narmin Rəha Uhgīn təmən-ipən kəm Filip məmə,
 “Uwīn maliwək iuəhkīr o kat əh.”

³⁰ Kən Filip təmaiu muwīn iuəhkīr ron, məto
 suah u tətəfin naoa itəm ien rəha Uhgīn Aesea
 təməte. Kən tətəpələh ron məmə, “?Nəkītun nīpəti
 nat un nakatafin, o kəp?”

³¹ Kən suah un təmən-ipən kəm Filip məmə,
 “?Ekahro mītun? Məto-inu suah kit tikə itəm
 otuhapīk nīpəti nəghatən u kəm io.” Kən in
 mətəpələh məmə Filip otər muwīn ilau min
 muəpələh. ³² In təmətafin nəghatən u e Naoa
 Rəha Uhgīn, tatən məmə,

“Kəmit tahmen e sipsip kan məmə okohamnu.
 Kən tahmen e nəti sipsip, təsəghatən nian katəte
 noanun,

Kən in təməpnarīn əm, məsəghatən.

³³ Kəmol aulis in, kən nian kəmakil e kot, kisakil
 ətuatīpən.

Nian kəmotohamnu, in etəm aluə əm kit, itəm nətin
 tikə.”

³⁴ Kən suah u təmətəpələh o Filip məmə, “?
 Karmə Aesea təmətəghat atīp in, o etəm pīsīn kit?”

³⁵ Kən Filip təmətuoun e nəghatən kitīəh əm itəm
 təmətafin, matən-ipən namnusən təwīr rəha Iesu.

* **8:27:** Nəghatən Kris ətuatīp tatən məmə in suah kit itəm kəmate.
 E nian əh, okəmə suah kit tatol wək nian rafin iuəhkīr e Kwin kit,
 kən okate məmə otəsītən Kwin. **8:33:** Aes 53:7-8

³⁶ Nian kəmatian e suatip muea ikin kit nəhau əh-ikin, kən suah un təmən-ipən kəm Filip məmə, “!Əplan-tu! Nəhau kit əpəh. ?Tahro? ?Pəs nakol baptais lak lan?”†

³⁸ Kən təmən-iəhau kat məmə otətul, kən ilau kərən kəmian əpəh ləhau e nəhau, kən Filip tol baptais lan. ³⁹ Nian kəmuər e nəhau muea ilis, Narmın rəha İərəməərə tiləs-irəkis Filip. Kən suah un təmisəplan minən, məto təmitəlig matuwın iman ikin e nagiənən asol e nikin. ⁴⁰ Məto Filip təmaut əm, məplan tatətul əpəh e nitən pəhap ikin əpəh Astot. Kən in təmatuwın əpəh e taon min matən-iarəp namnusən təwır rəha İesu mətoarus in təmiet-pən əpəh Sisaria.

9

Sol təməplan İesu e suatip rəha Tamaskes (Wək 22:6-16; 26:12-18)

¹ Kən e nian əh, Sol təmatəghat əskasik matən-iəkis məmə otohamnu netəmim rəha İesu. In təmuwın məplan pris asol agin ² mətapəh ron məmə otəte naoa kit kəm nimə rəha nuəfiminən rəha netəm İsrəl əpəh Tamaskes, məmə okəmə otəplan kit tatətəu-pən Suatip Rəha İesu, nat əpnəpın iərman o pətan, otaskəlim ilat məlis ilat məmik ilat muwın e kalapus əpəh Jerusalem.

† **8:36:** E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, nəghatən u e ves 37, kəməsəteən. Məto katəplan ves 37 e naoa neen uarisig, kən in tatən məmə, “Kən Filip təmən-ipən kəm in məmə, ‘Okəmə nakatən nıpahrienən e İesu e nikim rafın, ekıtun nolən baptais lam.’ Kən tən məmə, ‘Io iatan nıpahrienən e İesu, məmə in Nəti Uhgın pahrien.’ ” **8:36:** Wək 10:47 **8:40:** Wək 21:8 **9:1:** Wək 8:3

³ Nian Sol təmuwa iuəhkir o Tamaskes, roiu aḡin mīn nəhag-əhagən kit təmisi-pər e neai tatuəp tahmen e nipiṭən muwa masiəḡəpīn in ne ikin mīn titəlau lan. ⁴ Kən in təmiet morin e nəptən, kən məto nəwia suah kit tatən-ipən kəm in məmə, “!Sol! !Sol! ?Tahro natol nəratən kəm io?”

⁵ Kən Sol tətəpəh məmə, “?Ik pah, Iərəməṛə?” Kən nəwia suah un təmən-ipən kəm in məmə, “Io Iesu itəm ik natol tərət kəm io. ⁶ Məto roiu ətul muwīn əpəh e taon. Ikin əh, suah kit əh-ikin otəpanən-ipinə məmə nat naka onəkol.” ⁷ Kən netəmim itəm koatuarisig-in Sol, kəmotaut kətul kəsəḡhatən, kəmotəto əm nəwia suah un, məto kəsotəplanən. ⁸ Kən Sol tətul, məto niḡanəmtīn tinoapoap, tinəruru nehmən nat. Kən kəmos əm nelmīn motit motuwīn Tamaskes. ⁹ Təmos nian kisil təmisehmən nat, kən təməsəḡwənən kən məsənimən nəhau ne.

¹⁰ Əpəh e Tamaskes, etəm rəha Iesu kit əh-ikin, nəḡgin u Ananaeas. Iərəməṛə təmaun-in e nat kit tahmen e napilaiirən, kən mən-ipən kəm in məmə, “!Ananaeas!” Kən in tagət məmə, “Iərəməṛə, io əpəh.”

¹¹ Kən Iərəməṛə tən-ipən kəm in məmə, “Uwīn əh e nimə rəha Jutas e suatip asol itəm katən məmə Tətuatip, kən mətapəh o etəmim kit, etəm Tasas, nəḡgin u Sol. In tatəḡhat roiu kəm Uḡgin e nəfakən, ¹² kən Uḡgin təmos-ipən napilaiirən kit, kən təməplan etəmim kit, nəḡgin u Ananaeas, təmuwa mələhəu-pən nelmīn lan məmə niḡanəmtīn otəwir mīn.”

¹³ Məto Ananaeas təmə, “Iərəməṛə, eməto nənən tepət e suah əh e rəhan nolən rat mīn itəm tatol e netəm koatahatətə lam əpəh Jerusalem. ¹⁴ Kən

in təmuwa ikın-u e nərgi pris asol mın məmə otaskəlīm, məlis netəm koatahatətə lam.”

¹⁵ Məto İərəmərə təmən kəm Ananaeas məmə, “!Uwın! Məto-inu suah u in rəhak etəmim itəm enəmaun-in rəkis məmə otən-iarəp nərgək kəm netəm İaihlua u sənəmə netəm İsrəl, ne rəhalat kig mın, ne netəm İsrəl. ¹⁶ Kən io epanəgətun in məmə otos nahməən o nərgək.”

¹⁷ Kən Ananaeas təmuwın latuənu muwın imə, kən mələhəu-pən nelmın e Sol, mən-ipən kəm in məmə, “Piak Sol. İərəmərə İesu itəm təmiet-arəp ron ik e suatıp nian nəmoatuwa ikın-u, in təməhl-ipa io məmə ik onakehm mın nat, kən Narmın Rəha Uhgın otərioah mətatig lam.” ¹⁸ Roiu ağın, nat kit tahmen e nuwiligi nəm təmiet rəkis e niganəmti Sol, kən in tınaiir mın mınatehm nat. Kən in təmətul mınataliwək, kən kol baptais lan məmə in nəmtətin rəha nahatətəən. ¹⁹ Kən nian təmun nagwənən neen, kən nıpətın təməsanən mın.

Sol tınətuoun matən-iarəp nərgi İesu əpəh Tamaskes

Kən Sol təmatig mos nian neen mın ilat netəm rəha İesu əpəh Tamaskes. ²⁰ Təmətuoun mın əm e nian əh, matən-iarəp nərgi İesu əpəh e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm İsrəl, məmə İesu in Nəti Uhgın pahrien.

²¹ Kən netəmim rafin itəm kəmotəto in, kəmotaut pik ron, kən motən məmə, “!Ei! ?Suah u inu təmatol nəratən kəm netəm koatahatətə e İesu əpəh Jerusalem aıpən, o kəp? Kən in təmuwa ikın-u

məmə otaskəlīm ilat məlis ilat məmik muwın kəm pris asol mın. ?In əh, o kəp?”

²² Kən nəghatən itəm Sol tatən-iarəp, in təsanən pik məprəkis-in nəghatən rəha netəm Isrel itəm koatatig Tamaskes, kən matəgətun wir məmə Iesu in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa. Kən ilat kinotəruru nat okotən. ²³ Nian tepət təmuwa muwın rəkis, kən netəm Isrel neen kəmoatəte anion noa kit məmə okotohamnu Sol, ²⁴ məto Sol təməto noa anion rəhalat. Kən roiu e nəruiəgən ne lapın mın, netəm Isrel kotətlosig əpəh e nafiluə rəha fenis kəmol e kəpiel məmə okotohamnu Sol.*

²⁵ Məto in mın neen kəmotiləs lapın motaii-pən e kətim asol kit itəm kəmətu-pən təulə lan, motuwın motiləs-iarəp e nakuhəl e fenis. Kən in təmagım muwın Jerusalem.

Sol əpəh Jerusalem

²⁶ Nian Sol təmuwın Jerusalem, təmalkut məmə otuwın mətəu-pən netəm rəha Iesu, məto ilat koatəgin, nikilat təht məmə tateiuə-in əm ilat məmə in etəm rəha Iesu. ²⁷ Məto Panapas təmit muwın mit-ipən kəm aposol mın, mən-ipən kəm ilat məmə təmahro nulan Sol təməplan İərəməərə Iesu e suatip nian təmatuwın Tamaskes. Kən təmən-ipən mın kəm ilat məmə İərəməərə təməghat kəm Sol, kən tahro nulan in tinatən-iarəp nərgi Iesu əpəh Tamaskes, məsəginən. ²⁸ Kən ilat Sol kəmotatig kən tatuwın ikın mın əpəh Jerusalem matən-iarəp

9:21: Wək 8:3 **9:22:** Wək 18:28 * **9:24:** E taon əh Tamaskes, tahmen e taon tepət, aupən aupən kəmol fenis asol e kəpiel titəlau e taon. **9:25:** 2 Kor 11:32-33 **9:26:** Kal 1:17-19 **9:27:** 1 Kor 9:1

nərgi İərəmərə İesu məsəginən. ²⁹ Kəmotəghat ilat netəm Isrel itəm kotən nəghatən rəha netəm Kris, kəmotoh ilat mın e nəghatən. Kən kınəotol məmə okotohamnu Sol. ³⁰ Nian in mın neen rəha nıməfak kəmotətə, kəmotuwın motit Sol motuwın əpəh ləhau iuəhkir o itəhəi e taon əh Sisaria, kən motahl-ipən məmə otagım muwın əpəh isəu e taon əh Tasas.

³¹ Kən netəm koatəfak əpəh Jutia, ne Kalili, ne Sameria kəmotatig e nəməlinuən, etəmim tikə itəm otol nəginən kəm ilat. Kən Narmin Rəha Uhgın təmətəsitə elat mol ilat koatətul əskasik, kən ilat rafin koatatig katisiai-in İərəmərə. Kən ilat tinatepət.

Pita təmol nelki Aeneas təwır mın

³² Pita təmaliwək muwın ikın mın məmə otuag netəm koatahatətə e İesu. E rəhan naliwəkən, təmuwın məplan netəmim rəha İərəmərə əpəh e taon əh Lita. ³³ Təmuwın ikın əh məplan suah kit nərgin u Aeneas, nıpətin təmimis tinos nup eit, təsaliwəkən mətapıl əm e rəhan pet. ³⁴ Kən Pita təmən-ipən kəm in məmə, “Aeneas. İesu Kristo tosmegəh ik əh-roiu e rəham nımisən. Ətul, maiu-aiu rəham nımitiwın.” Kən roiu agın mın, Aeneas təməwır mın mətul. ³⁵ Kən netəmim rafin Lita ne ikın mın rafin əpəh Saron kəmotəplan suah u təmaliwək mətan, kən ilat rafin kınəotəuhlin rəhalat nətəligən kən mınəotəfak kəm İərəmərə.

Pita təmol Tokas təmegəh mın

³⁶ E taon kit Jopa, pətan kit əh-ikın itəm in etəm rəha İesu, nərgin u Tapita, u nıpətin təmə, “tia,” u in nat megəh kit. E nəghatən rəha netəm Kris, koatən məmə Tokas. Pətan u, nian rafin tatol təwır kəm

netəmim kən mətasitu mın e ian-rat mın. ³⁷ Məto e nian əh, nımısən kit təmol kən tımıs. Kən kəmotau kol senis kəm in, kələhəu e nımə əpəh ilis aɡın.

³⁸ İkin əh Lita iuəhkır əm o taon əh Jopa. Kən nian netəm rəha İesu kəmotəto məmə Pita əpəh Lita, kəmotahl-ipən suah mil kəiu məmə okian mən-ipən kəm in məmə, “!Otuwa uəhai əm-tu!”

³⁹ Kən Pita təmətəu-pən ilau. Nian kəməhalet-arəpa latuənu, kəmotit motuwın əpəh ilis aɡın. Məto nəutahlımıs mın tərıoah əpəh ikın koatasək ron, kən kəmoatəɡətun kəm Pita rəhalat natımnat itəm pətan əh təməhl nian təmatəmegəh.

⁴⁰ Kən Pita təməhl-iarəp rafın ilat, kən meiuaiu misin nulın matəfak. Kən mətag-pən o pətan əh təmımıs məmə, “Tapita, ətul.” Kən pətan apon təmaiir məplan Pita, kən mətul matəpələh. ⁴¹ Kən Pita təməa-pən ron məskəlim miuw-pər məmə otətul e nelkın mil. Kən maun-in-pən netəm koatahatətə e İesu ne nəutahlımıs mın məmə okotuwa imə, kən mit-ipən pətan əh kəm ilat. ⁴² Kən nəghatən e nat əh təmaiıu mıtəlau e taon əh Jopa. Kən tepət kəmotən nıpahrienən e İərəməərə İesu.

⁴³ Kən Pita təmatıg əh Jopa məsın ilau suah kit nərgın u Saimon itəm tatol natımnat e nuwıgı kau.

10

Uhgın təməghat kəm Konilias

¹ E taon Sisaria, suah kit əh-ikın nərgın u Konilias. In etəm Rom, kən in etəm-iasol rəha mopael ilat rafın wan-hanrıit. Kən ilat koatısı-pən e “Mopael rəha Itali.” ² In etəmim kit itəm tətısıai-in Uhgın rəha netəm İsrəl, in ne rəhan mın ne rəhan iolwək mın. In tatos-ipən rəhan məni tepət kəm ian-rat

mīn, kən matəfak kəm Uhgīn rəha Isrel nian rafin. ³ Nian kit əmun e tri kilok ehnaipən e nian tatəfak lan, təməplan nat kit tahmen e napilairən. In təməplan wir nagelo kit rəha Uhgīn tatuwa ron, kən maun-in məmə, “!Konilias!” ⁴ Nian niġanəmti Konilias təmətul lan, in təməġin kən mən məmə, “? İəramərə, tahrö?”

Kən nagelo təmən-ipən kəm in məmə, “Uhgīn tinəplan rəkis nəfakən rəham ne nəwirən itəm natol kəm ian-rat mīn. ⁵ Ahl-ipən netənim neen kotuwīn əpəh Jopa, motiləs suah kit motuwa, nərgīn u Saimon Pita. ⁶ In tətətiġ ilau suah kit nərgīn u Saimon u tatol natimnat e nuwigi kau. Rəhan nimə tatətul iuəhkīr o itəhai.”

⁷ Nian nagelo itəm təmatəġhat kəm in təmaġim, kən Konilias təmaun-in rəhan iolwək kəiu ne mopael kit itəm tatol wək kəm in, kən in etəm rəha nəfakən. ⁸ In təmən-ipən rafin natimnat itəm təməplan kəm iləhal, kən mahl-ipən iləhal məmə okəhaluwīn Jopa.

Uhgīn təməġhat kəm Pita e napilairən

⁹ Kən kəmən lawiġin, nian mitgar tinalalin, kən suah miləhal əh kəmatəhaluwa e suatip iuəhkīr o taon əh Jopa, Pita təmuwīn əpəh ilis e nətuei nimə itəm tepin-epin ikīn məmə otəġhat kəm Uhgīn e nəfakən. ¹⁰ Məto nəumis tīnus, kən nian kəmatol əh niġin nagwənən, in taiir məto təməplan napilairən kit itəm Uhgīn tatos-ipa. ¹¹ E napilairən əh, təməplan neai təmerəh, kən nat kit tahmen e tapolən asol kətaskəlīm niġəġnəmtin mīn, kən kəhlman-əhlman teiuaiu matuwa e nəptən. ¹² E niġəġ nat əh, təməplan nat meġəh pişin pişin mīn əh-ikīn itəm kotaliwək ne motəkioah, ne mənig

pişin pişin min. ¹³ Kən nəwia suah kit təmən-ipən kəm in məmə, “Pita, ətul. Ohamnu neen mon.”

¹⁴ Məto Pita təmə, “! İərəmərə, kəp! E rəhak nəmegəhən esonən əh nat kit nulan itəm Lou rəham təmən-iəhau məmə kəsunən tamkimik e niğanəmtim.”

¹⁵ Kən nəwia suah u təməghat min kəm in məmə, “Əsənən məmə nat kit tamkimik itəm io Uhgın iatən məmə təwir əm, təsamkimikən.” ¹⁶ Kəmuəghat o natımnat min əh mau kisil, kən roiu agın min, tapolən apon təmər muwın əpəh e neai.

Pita təmos niyəti napilairən

¹⁷ Kən Pita nikin təmatəht pik məmə otitun niyəti nat əh tahmen e napilairən itəm təməplan. Məto suah miləhal un itəm Konilias təmahləpis iləhal, kəməhalətapəh o nimə rəha Saimon, kən minəhaluwa minəhaləplan. Kən minəhaluwın mətəhalətul əpəh e nafiluə. ¹⁸ Kən məhlaun əfəməh məmə, “!Ei! ?Suah kit u ikin-u nərgin u Saimon Pita?”

¹⁹ Kən nian Pita tətalkut əh məmə otitun niyəti nat əh tahmen e napilairən, kən Narmın Rəha Uhgın təmən-ipən kəm in məmə, “!Ei, əto-tu! Suah miləhal kisil əpəh katəhalegəs-in ik. ²⁰ Ətul uəhai matite muwın məplan iləhal. Kən məsəginən o nətəu-pənən iləhal məto-inu io emahl-ipa iləhal məmə okəhaluwa.”

²¹ Kən Pita təmeiuaiu muwın mən-ipən kəm iləhal məmə, “Io u inu itəm itəməhal natəhalegəs-in. ?Nakəhalolkeike io o naka?”

²² Kən kəhalən-ipən kəm in məmə, “Əwəh. Etəm tatərəmərə e mopael mīn, u Konilias, təməhl-ipa itiməhal məmə ekəhaluwa. In suah kit itəm tətuatip e niganəmti Uhgīn, kən in matəfak mīn kəm Uhgīn. Kən noanol mīn rəha netəm Isrel koatisiai-in pīk. Nagelo kit rəha İərəmərə təmənipən kəm in məmə ik onəkuwīn əh iman ikīn, kən mamnus nəghatən kəm in pəs in otəto.” ²³ Kən Pita təmit iləhal motuwīn imə məmə ilat okotapīl əh-ikīn.

Pita təmuwīn e nimə rəha Konilias

Kən kəmən lawīgin, Pita təmətəu-pən iləhal, kən iəfak mīn neen rəha Jopa, kəmotətəu-pən ilat. ²⁴ Kəmən lawīgin mīn, kəmotiet-arəpən əpəh Sis-aria. İkin əh Konilias təmətapəh o rəhan mīn ne netəmim neen məmə okotuwa katəsahgin Pita. ²⁵ Nian Pita təmatuwīn məmə otuwīn imə, kən Konilias təmiet misin nulin e nelki Pita ikīn məmə otəfak kəm in. ²⁶ Məto Pita təmitol-ipər mīn mən-ipən kəm in məmə, “Ətul, io etəmim əm tahmen lam.” ²⁷ Kən Pita təmatəghat ilau Konilias kən kəmian imə. Pita təplan məmə netəmim tepət kīnotuwa rəkis katəpələh.

²⁸ Kən Pita təmənipən kəm ilat məmə, “İtəmat rafin nəkotitun wīr məmə tasim e Lou rəha netəm Isrel məmə okotuwa mətan kitəh ilat netəm sənəmə netəm Isrel o kotuwīn motətag ilat. Məto Uhgīn təmən kəm io e napilaiirən məmə esənən məmə suah kit in tamkimik e niganəmtin. ²⁹ Tol-pən nəhlan, nian nəmotahl-ipinə nəghatən ron io, eməsənən nat kit, nīkik təmagien əm məmə ekuwa.

?Məto iakolkeike məmə ekətapəh məmə nəmotahl-
ipinə nəghatən ron io məmə ekuwa o naka?"

³⁰ Kən Konilias təmə, "Nian kisił tinuwın rəkis tahmen əh-roiu e tri kilok ehnaipən, ematəfak əpəh e rəhak nimə. Kən roiu ağın suah kit itəm rəhan natimnat təhag-əhag tətul aupən-in io, ³¹ kən mən məmə, 'Konilias. Uhgın təməto rəkis rəham nəfakən, kən məsaluinən nat wir mın itəm ik natol kəm ian-rat mın. ³² Ahł-ipən netəmim neen kotuwın əpəh Jopa o suah kit əh-ikin, nərgin u Saimon Pita məmə otuwa. In tətətig e nimə rəha suah kit, nərgin u Saimon, u itəm tatol natimnat mın e nuwigı kau. Rəhan nimə tatətul iuəhkır o itəhai.' ³³ Kən ekahl-ipinə uəhai əm nəghatən ron ik. Kən təwir pik məmə ik nəmuwa. Itimat rafin u ikin-u e niğanəmti Uhgın ioatətəlig-in ik məmə onakən-ipa rafin natimnat itəm İərəməərə təmos-ipinə məmə onakən-ipa kəm itimat."

Pita təməghat

³⁴ Kən Pita təməghat mən məmə, "Roiu enitun məmə sənəmə noanol rəha Isrel əm itəm Uhgın nikin tagien olat, ³⁵ məto nikin tagien o netəmim ikin mın rafin itəm koatisiai-in ne moatol nat itəm tətuatip.

³⁶ "Itəmat nəkotitun rəkis nəghatən itəm Uhgın təmos-ipən kəm netəm Isrel itəm tatən namnusən təwir rəha nəməlinuən ilat Uhgın e İesu Kristo itəm in İərəməərə rəha netəm rafin. ³⁷ Itəmat nəkotitun natimnat mın itəm İesu etəm Nasaret təmol əpəh ikin mın e Jutia təmətuoun e Kalili. In təmol natimnat mın əh uarisig e wək rəha Jon Baptais

itəm tatən-iarəp kəm netəmim məmə okəike kol baptais elat. ³⁸ Iesu əh, Uhgın təmitəpun mos-ipən Narmın Rəha Uhgın ne nəsanənən kəm in, kən məto-inu Uhgın tətətig ilau min, in təmuwin e ikin min matol nat wir min, kən matol-wir netəmim itəm Setan təməlis ilat.

³⁹ “İtimat emotəplan natimnat itəm in təmol əpəh Jerusalem ne ikin min əpəh Jutia. Kən itimat emotəplan nian netəmim kəmotoh kətətu-pər e nig kəməluau kən timis. ⁴⁰ Məto Uhgın təmol təmegəh min e nian itəm tatol kisil lan, kən matol əp in kəm netəmim neen məmə okotəplan məmə in təməmegəh min. ⁴¹ Sənəmə netəmim rafin kəmotəplan in, məto netəm əm un itəm Uhgın təmitəpun ilat məmə okotəplan, itimat əh inəh emotəgwən kitiəh itimat min nian təməmegəh min e nimsən.

⁴² “Kən in təmən-ipa kəm itimat məmə ekotən Iesu kəm netəmim, kən motən-iarəp məmə Uhgın təmiləs-ipər rəkis in məmə in otakil nolən rəha netəmim rafin itəm koatəmegəh ne itəm kinotimis rəkis. ⁴³ İen min rafin rəha Uhgın əpən kəmoatən-iarəp in məmə, netəmim rafin itəm koatən nıpahrienən lan, Uhgın otafəl rəkis rəhalat min nolən rat min e nərği in Iesu.”

Narmın Rəha Uhgın təmuwa o İaihlua min, netəm u sənəmə netəm İsrəl

⁴⁴ Nian Pita təmatəghat əh, Narmın Rəha Uhgın təmuwa mərioah mətatig elat u itəm koatəto nəghatən əh. ⁴⁵ Kən netəm İsrəl itəm koatən

10:37: Mat 4:12-17
Wək 17:31; 1 Pita 4:5
Wək 11:15; 15:8

10:41: Luk 24:42-43; Wək 1:8
10:43: Aes 53:5-6; Wək 2:38

10:42:
10:44:

nīpahrienən e Iesu itəm kəmotətəu-pən Pita əpəh Jopa motuwa, kəmotaut pīk nian kəmotəplan nat əh məmə Uhgīn təmauwe-in mīn Narmīn Rəhan kəm netəm u sənəmə netəm Isrel. ⁴⁶ Kinotitun məmə təmos-ipən Narmīn Rəhan kəm ilat məto-inu kəmotəto netəmim koatəghat e nəghatən ik pişin mīn moatīləs-ipər nərgi Uhgīn. Kən Pita təmə, ⁴⁷ “? Pah titun nən-iaəhauən netəm mīn u məmə okəsələn baptais elat? Məto ilat kīnotos rəkis Narmīn Rəha Uhgīn tahmen etat.” ⁴⁸ Kən in təmən-ipən məmə okol baptais elat e nərgi Iesu Kristo. Kən ilat kəmotətəpəh o Pita məmə otatig məsin ilat mīn.

11

Pita təmamnus kəm netəm koatəfak əpəh Jerusalem

¹ Kən aposol mīn ne netəm koatəfak əpəh ikīn mīn e nītən Jutia kəmotəto məmə Iaihlua mīn, ilat mīn kīnoatən nīpahrienən e nəghatən rəha Uhgīn. ² Kən nian Pita təmə r muwīn Jerusalem, məto netəm rəha iəfak mīn itəm koatən məmə okəkəike katəhg-ipən netəmim, ilat kīnoatən nīkalin, ³ moatən məmə, “?Tahro ik nəmuwīn mətətig e nimə rəha netəm kəsəhg-ipənən ilat, mətəgwən itəmat mīn ilat?”

⁴ Kən Pita tīnətuoun matən wīr kəm ilat namnusən rəha natīmnat rafin əpəh Sisaria, ⁵ təmatən kəm ilat məmə, “Nian emətətig Jopa matəfak məplan nat kit tahmen e napīlaiirən. E nat əh, eməplan nat kit tahmen e tapolən asol kit itəm təmīet e neai kətaskəlīm nīpəgnəmtīn

mīn kəhlman-əhlman teiuaiu matuwa ron io. ⁶ Emətag-pən wir e nīpəgnoa nat əh məplan nat megəh pīsīn pīsīn mīn əh-ikīn itəm kotaliwək ne motəkioah, ne nat megəh iarupīn mīn, ne mənīg pīsīn pīsīn mīn. ⁷ Kən eməto nəwia suah kit tatən-īpa kəm io məmə, ‘Pita, ətul mohamnu neen mon.’

⁸ “Məto ekən-ipən kəm in məmə, ‘!Iərəmərə, kəp! E rəhak nəmegəhən esunən nat kit nulan itəm Lou rəham təmən-iəhau məmə ekīsunən tamkīmīk e nīganəmtim.’

⁹ “Eməto mīn nəwia suah un təmīsi-pən e neai matən-īpa kəm io məmə, ‘Əsənən məmə nat kit tamkīmīk itəm io Uhgīn iakən məmə təwir əm təsamkīmīkən.’ ¹⁰ Emuəghat o natīmnat mīn əh mau kīsīl, kən tapolən apon təmər muwīn əpəh e neai.

¹¹ “Kən roiu aɡīn e nian əh, suah kīsīl kəhaliet-arəpa e nīmə itəm iotatīg ikīn. Netəm Sisaria kəmotahl-īpa iləhal məmə okəhaluwa ron io, kit io kan. ¹² Kən Narmīn Rəha Uhgīn təmən-īpa kəm io məmə ekətəu-pən iləhal, nat əpnarīn iləhal sənəmə netəm Isrel. Piatat mīn ilat sikis itəm kəmotətəu-pa io, emotuwīn kiet-pən əpəh e nīmə rəha suah əh Konīlias motuwīn imə. ¹³ Kən in təmən-īpa kəm itīmat məmə təhrol nulan in təməplan nagelo kit rəha Uhgīn təmuwa miet-arəpa ron e rəhan nīmə, kən mən-īpən kəm in məmə, ‘Ahl-īpən netəmīm neen kotuwīn əpəh Jopa o suah kit nərgīn u Saimon Pita. ¹⁴ In otən-īpīnə nəghatən kit kəm itəmat məmə itəmat rafīn, ik ne rəham mīn, ne rəham iolwək mīn, məmə Uhgīn otosmegəh itəmat rafīn.’

15 “Kən nian emətuoun matəghat, Narmīn Rəha Uhgīn təmeiuaiu marioah matig elat tahmen əm e inu təmuwa min etat aupən. 16 Kən nīkik tatəht nəghatən itəm Iərəməərə təmən məmə, ‘Jon tatol baptais e netənim e nəhau, məto otəsuwəhən Uhgīn tol baptais etəmat e Narmīn Rəhan.’ 17 Kən okəmə Uhgīn tatos-ipən kəm ilat Narmīn kitiah əm itəm təmos-ipa kəm kitat nian kitat kəmotən nīpahrienən e Iərəməərə Iesu Kristo, io etənim əm, okol esən-iəhauən Uhgīn o nat naka itəm in tolkeike məmə otol kəm ilat.”

18 Nian kəmotəto nəghatən rəha Pita, ilat kəməsotətəhau mīnən, məto kəmotənwiwi Uhgīn motəmə, “Nat əh tol nulan məmə Uhgīn tinol rəkis suatip rəha Iaihlua mīn məmə ilat mīn okotəuhlin ilat e rəhalat nolən rat mīn məmə Uhgīn otosmegəh ilat.”

Niməfak əpəh Antiok

19 Nian Sol ne rəhan mīn kəmotəhamnu Stipen, kəmatol tərət kəm netəm koatən nīpahrienən e Iesu. Kən iəfak mīn əh kəmotəgim motuwīn əpəh ikīn mīn əpəh Fonisia ne Saepras ne Antiok, motən-iarəp nərgi Iesu kəm netəm əm u, netəm Isrel. 20 Məto ilat neen netəm Saepras ne Saerin kəmotuwīn Antiok motən-iarəp mīn namnusən təwir rəha Iərəməərə Iesu kəm netəm əpnəpīn əm, sənəmə netəm Isrel əm. 21 Kən Iərəməərə təmatol wək tepət e rəhan nəsanənən kən mətasitu pik elat, kən netənim tepət tepət kəmotəuhlin ilat motən nīpahrienən e Iərəməərə Iesu.

11:15: Wək 10:9-48

11:15: Wək 2:4

11:16: Wək 1:5

11:18: Wək 13:48; 14:27

11:19: Wək 8:1-4

²² Netəm rəha niməfak əpəh Jerusalem kəmotətəto namnusən rəha nat əh, kən kəmotahl-ipən Panapas məmə otuwın əpəh Antiok. ²³ Nian təmiet-arəpən, təməplan məmə Uhgın təmolkeike pik ilat matol təwir kəm ilat, kən netəmim tepət kəmotən nıpahrienən e İesu, kən Panapas nıkin təmagien masitu elat məmə ilat okoatətul əskasik e İərəməərə e nıkilat rafın. ²⁴ Panapas in etəm wir kit itəm Narmın Rəha Uhgın tərıoah mətatıg lan, kən rəhan nahatətən in təskasik o Uhgın. Kən in təmasitu e netəmim tepət ikın əh məmə ilat okotən nıpahrienən e İərəməərə İesu.

²⁵ Kən Panapas təmiet muwın Tasas mategəsin Sol. ²⁶ Nian təməplan Sol, təmit mian əpəh Antiok, kəmuatıg ikın o nup kitiəh muatəfak ilat netəm rəha niməfak əh matuəgətun netəmim tepət. İkin əh Antiok kəmətuoun kaun-in netəm rəha İesu Kristo məmə, “Kristin.”*

²⁷ E nian əh, ien neen rəha Uhgın kəmotiet Jerusalem motuwın əpəh Antiok. ²⁸ Kit nərgın u Akapus təmətul məghat e nəsanənən e Narmın Rəha Uhgın məmə otəsuwəhən nəumis otan e nıtən Rom apiəpiə. (Nəumis təman nian Klotias təmatərəməərə e netəm Rom.) ²⁹ Kən netəm rəha İesu əpəh Antiok kəmotolkeike məmə okotasitu e netəm rəha İesu əpəh Jutia. Kit tahl-ipən məni naka, tepət o noan məsin, itəm titun nahl-ipənən. ³⁰ Kən kəmotol məni mın əh, motəmki-pən kəm Panapas ne Sol məmə okuəmik mian kəm elta mın rəha niməfak əpəh Jerusalem.

11:22: Wək 4:36 **11:25:** Wək 9:30 * **11:26:** E nəghatən Kris, nıpəti nəghatən u “Kristin” tatən məmə “rəha Kristo.” **11:28:** Wək 21:10 **11:30:** Wək 12:25

12

Kig Herot Akripa Kitiəh təmol nəratən kəm niməfak

¹ E nian əh, nian Panapas ne Sol kəmatuəgətun əpəh Antiok, Kig Herot Akripa Kitiəh təməhl-ipən rəhan mopael mīn məmə okotaskəlīm netəmim neen rəha niməfak əpəh Jerusalem məmə otol ilat kotəto nahməən e nīpətīlat. ² Təməhl-ipən rəhan mīn netəmim kəmotuwīn kaskəlīm Jemes pia Jon kən motətamnu e rəhalat naip asol. ³ Nian təmətamnu Jemes, məplan məmə netəm Isrel nīkilat təmagien pīk ron. Kən in təmatīg maskəlīm mīn Pita. Təmatol nat u e nian kəmatol lafet mil lan Rəha Nuhagego-inən ne Pret U Is Tikə Lan. ⁴ Nian tīnaskəlīm rəkīs Pita, kən təmīləs-ipən e kalapus. Kən Herot təmən məmə mopael sikistin okoatətlošīg-in, kuwīt kuwīt e aua mīn rafin e nərauiəgən ne lapīn. Kən Herot tolkeike məmə otiuw-iarəp tətul e nīganəmtī netəmim nian lafet tīnol namnun. ⁵ Məto nian Pita təmətatīg e kalapus, kən netəm rəha niməfak kəmotəfak-pən əskasik ron kəm Uhgīn.

Uhgīn təmīləs-iarəp Pita e kalapus

⁶ E lapīn itəm olawīg in, kən Herot tiuw-iarəp, Pita təmətapīl ilugīn e mopael kəiu, kəməlis nelmīn mil e sen kəiu, kətu-pən kit e mopael kit, kən kətu-pən kit e mopael kit mīn. Kən mopael kəiu katuətul matuehm nafiluə e kalapus. ⁷ Roiu agīn-əh, nagelo kit rəha ləramərə tiet-pa, kən təmasiə məhag-əhag e nīpəgnoa kalapus. Təmekek nīkali Pita kən məhgaīr lan. Kən məmə, “!Ətul uəhai!” Kən sen mil kəmuisas atīp e nelmi Pita mil.

⁸ Kən nagelo tən-ipən kəm in məmә, “Uwın e rəham put ne natımnat.” Kən Pita tuwın elat. Kən tən-ipən mın kəm in məmә, “Uwının rəham kot, kən mətəu-pa io.” ⁹ Kən Pita təmətəu-pən miaiet e nıpəgnoa kalapus, mətə in təsıtunən məmә natımnat mın u nagelo tatol lan in nıpahrienən. Nıkin təht məmә tatehm nat kit tahmen e napılaiirən. ¹⁰ Kəmualiwək muaprəkis-in mopael kif itəm tatehm kalapus, kən mualiwək muaprəkis-in mın mopael kit mın, kən kəmuea e namnu toa itəm kəmıləkın e iaen. Toa u tatuag-pən e taon asol. Nian kəmuea iuəhkır ron kən təmerəh atıp kən kəmiaiet-pən ikın. Nian kəmualiwək məsın mian e suatıp, kən əmun nagelo təmıkə mın.

¹¹ Kən Pita in tınıtun məmә sənəmә napılaiirən, kən tən məmә, “Roiu enıtun ətuatıp məmә İərəmərə təmahl-ipa rəhan nagelo təmuwa mıləs-irəkis io e nat naka itəm Herot tolkeike məmә otol lak itəm netəm Isrel kəmoatolkeike məmә okotəplan.”

¹² Nian Pita tınıtun məmә Uhgın təmıləs-irəkis in, kən təmuwın əpəh e nimə rəha Meri, mama rəha Jon Mak. Netəm koatahatətə e Uhgın tepət kəmotuwa kitıəh moatəfak-pən kəm Uhgın məmә otasıtu lan. ¹³ Kən Pita təməht-əht toa e iat rəha nimə əh, kən pətan iolwək kit, nərgın u Rota, təmıaiu muwın məmә karmə pah əh tatəht-əht toa.

¹⁴ Nian təmətə nəwıa Pita, kən təmıtun məmә in Pita pahrien. Kən nıkin təmagien pık agın-əh kən taluın nerəhən e toa mətə təmıaiu mıtəlig muwın məplan netəmim u koatəfak, kən təmən məmә, “! Ei, netəmim, Pita əpəh ihluə e toa tatətul!”

¹⁵ Mətə kotəmә, “Ah. Ik ialməl.” Mətə in

təmatəkəike matən məmə, “!Kəp! Iatən pahrien.” Kən ilat kotən məmə, “Okəmə naka rəhan nagelo tiə.”

¹⁶ Məto Pita tatakəike matəht-əht toa. Kən kəmotuwın kerəh e toa, kən nian kəmotəplan in, nīkilat təmaut pik ron. ¹⁷ Məto Pita təmiləs-ipər nelmin mefətutu ilat məmə okəsotəghatən. Kən matən-iarəp kəm ilat məmə təmahro nulan İərəməərə təmiləs-iarəp in e kalapus. Kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Otən-ipən nəghatən u kəm Jemes ne piatat mīn e nīməfak.” Kən təmiet magim matuwın ik pişin kit mīn.

¹⁸ Kəmən lawigin, mopael mīn itəm kəmoatehm Pita e kalapus, kəmotətapəh-ətapəh olat mīn, kən mīnotəruru əfəməh məmə Pita təmahruwın. ¹⁹ Kən nian Herot təməto məmə Pita təmikə, kən təmahlipən mopael mīn məmə okotegəs-in. Məto nian mopael mīn kəməsotəplanən, kən Herot təmaun-in mopael mīn itəm kəmotehm kalapus mətapəh olat məmə Pita təmahrol magim. Məto ilat kotəruru kən in təmən məmə okəmīk mopael mīn əh kan kohamnu ilat. Kən Herot təmiet Jutia muwın e taon kit Sisaria matig ikīn o nian neen.

Kig Herot Akripa Kitiəh təmimis

²⁰ E nian əh, Kig Herot Akripa Kitiəh neməha təmol pik təmetəhau netəm kotatig e taon mil əh, Taea ne Saeton. Kən netəm-iasol mīn rəha taon mil əh kəmotuwa kitiəh kən motuwın məmə okotəplan kig məmə okotaru nego, məto-inu netəm iməlat ikīn kotuwın katos-nəmtin nagwənən imə kig ikīn. Məto aupən ilat kəmotuwın motəplan kig, kəmotəghat ilat suah kit nərgin u Plastus, itəm

tatehm wır natimnat e nimə rəha Kig Herot, motiuw-pən məmə otətəu-pən ilat.

²¹ E nian itəm Kig Herot təmitəpun lan məmə otuwın məplan ilat, kən təmuwın e rəhan natimnat wır mın itəm tatəgətun məmə in tatərəmərə. Kən təmuwa məpələh e ikın imə kig, kən matəghat kəm netəmim. ²² Kən netəmim kəmotagət əfəmäh məmə, “!Suah u tatəghat sənəmə in etəmim məto uhgın kit!” ²³ Kən roiu agın mın nagelo kit rəha İərəmərə təmoh e nımısən əskasik kit məto-inu Herot təmos nənwiwiən o netəmim, kən məsos-ıpənən nənwiwiən kəm Uhgın, kən wom mın kəmoton nisgan kən timıs.

²⁴ Kən e nian əh, netəm koatən nıpahrienən e İesu kəmoatakəike kətamnus-ıarəp nəghatən rəha Uhgın e ikın mın tepət, kən netəmim tepət kəmotuwa katən nıpahrienən e İesu. ²⁵ Nian Panapas ne Sol kəmıoal namnun rəhalau wək əpəh Jerusalem, miatəlig mian Antiok iləhal Jon Mak.

13

Uhgın təmitəpun Panapas ne Sol məmə okioal rəhan wək

¹ E nıməfak Antiok, ien mın əh-ikın ne iəgətun mın. İlat u Panapas, ne Simeon katən məmə etəm iapın, ne Lusias etəm Saerin, ne Manaen u təmepət ilau Herot Antipas u təmatərəmərə e Kalili aupən, ne Sol. ² E nian kit ilat kəmotapəs nagwənən kən moatəfak-pən kəm İərəmərə, kən Narmın Rəha Uhgın təmən-ıpən kəm ilat məmə, “İakolkeike məmə roiu əh onəkotiləs-ıpər Panapas

ne Sol məmə ilau okioal wək u itəm emaun-in ilau ron.”³ Kən nian kinotapəs rəkis nagwənən motəfak, kən motələhəu-pən nelmilat e rəhalau-kapə məmə okotiləs-ipər ilau, kən motahl-ipən ilau məmə okian mioal wək.

*Panapas ne Sol kəmuən-iarəp nəghatən rəha Uhgīn
əpəh Saepras*

(Əplan map rəha naliwəkən rəha Pol e namnu naoa u.)

⁴ Kən mətə-inu Narmīn Rəha Uhgīn təmahl-ipən ilau məmə okioal wək u, kən ilau kəmian əpəh e taon Selusia, kən ikīn əh kəmian e nego kit mian əpəh e nəptən kit Saepras.⁵ Nian kəmiet-arəpən e taon Salamis, kəmian e nimə rəha nuəfīmīnən rəha netəm Isrel matuən-iarəp nəghatən rəha Uhgīn. Kən Jon Mak tatətəu-pən ilau mətəsitə elau.

⁶ Kən kəməhlaliwək əm e nəptən un mətəarus məhaliet-arəpa e taon Pafos. Ikīn əh kəməhaləplan noanol kit rəha Isrel itəm tatol nat pispis e nəsanənən rəha iərmis mīn, kən in ien eiuə, nərgīn u Patisas.⁷ Suah u tətaliwək nian tepət ilau Setias Polas u kapman asol rəha netəm Saepras. Setias Polas in tenatig, rəhan nətəligən təwīr. Kən in təmahl-ipən nəghatən məmə Panapas ne Sol okuea muəplan, mətə-inu tolkeike məmə otətə nəghatən rəha Uhgīn.⁸ Mətə suah u Patisas təmatən rat ilau. (Nərgīn e nəghatən Kris katən məmə Elimas). Kən mətəlkut məmə otəuhlin nətəligən rəha Setias Polas məmə otəsənən nīpahrienən e Iesu.

⁹ Kən Sol u kətaun-in mīn məmə Pol, Narmin Rəha Uhgīn təmərīoah e nīkin, kən təmətag-pən ətuatīp o Elimas kən mən məmə, ¹⁰ “!Ei! Ik nətī Setan. Ik tīkimīr rəha natīmnat rafīn itəm kotətuatīp. Ik nakərīoah əm e neīueīuəən ne nərātən. ? Onəghan nəpanapəs nən ratən suatīp pahrien rəha Iərəmərə itəm natəuhlin? ¹¹ Roiu əh, Iərəmərə otol nalpīnən kit kəm ik məmə nīganəmtīm otəpīs, onəsəplanən nəhag-əhagən kit ne o nian neen.” Kən roiu agīn mīn təməplan norəu ne napīnəpən kəmuea mualpīn nīganəmtīn, kən nīganəmtīn təpīs agīn. Kən təmətul matea-pən əpnarīn əm məmə suah kit otasitu lan mit. ¹² Nian kapman Setias Polas təməplan nat əh, təmən nīpahrienən e Iesu mətō-inu təmaut magien o nəgətunən rəha suah mil e Iərəmərə.

Panapas ne Pol kəmian Antiok əpəh ikīn Pisitia

¹³ Kən Pol ne rəhan mīn netəmīm kəmotiet Pafos motuwīn e nego kit motuwīn əpəh taon Perka e ikīn Pamfilia. Ikīn əh Jon Mak təmapəs ilat mītəlig-pən əpəh Jerusalem. ¹⁴ Kən ilat kəmotiet Perka motuwīn əpəh taon Antiok əh-ikīn Pisitia. Kən e nian rəha Sapat, kəmotuwīn imə e nimə rəha nuəfīmīnən rəha netəm Isrel moatəpələh. ¹⁵ Nian kəmotətō nafīnən rəha Lou ne Ien Mīn, kən netəmiasol rəha nimə əh kəmotahl-ipən nəghatən kəm Pol ne Panapas motən məmə, “Piak mīn. Okəmə itəmat kit tatos nəghatən wīr məmə otən tasitu e netəmīm, tətul mən-iarəp.”

¹⁶ Kən Pol təmətul mēfətutu ilat məmə okəsotəghatən, kən mən məmə, “Noanol mīn rəha

netəm Isrel ne itəmat Iaihlua mın itəm noatəfak-pən kəm Uhgın, otətəlig-in-tu io. ¹⁷ Uhgın rəha noanol mın rəha Isrel təmitəpun timitat mın aupən kən mol ilat kotepət nian ilat kəmoatatig əpəh ikın Ijip. Kən e nəsanənən asol rəhan, təmit-iarəp ilat e nəptən əh. ¹⁸ Kən matehm wir ilat o nup foti nian kəmotan əpəh ikın taruən-aruən ikın. ¹⁹ In təmol noanol mın rəha netəm Isrel kəmotoh kapman mın rəha nəptən sepın itəm kotatig e nitən əh Kenan, kən mos-ipən nəptən əh rəhalat kəm tıpitat mın məmə rəhatat. ²⁰ Natımnat mın əh kəmol nup fo-hanrit-fifti tınuwa minuwın rəkis. Uarisig e natımnat mın əh, Uhgın təmos-ipən kəm noanol mın rəha Isrel netəm-iasol mın məmə ilat okotərəməərə elat mətoarus-pa e nian rəha ien rəha Uhgın Samuel. ²¹ Kən netəmim kəmotətapəh kəm Samuel o kig, kən Uhgın təmos-ipən kəm ilat Sol u nəti Kis, təmişipən e noanol rəha Benjamin. Kən in təməməərə elat o nup foti. ²² Kən nian Uhgın təmiləs-irəkis Sol, kən in mol Tefit təmuwa kig. In təmən-iarəp nat kit təwir lan məmə, ‘Eməplan suah kit Tefit nəti Jese, in etəm tətuatıp itəm io iakolkeike. Kən in otol natımnat rafın itəm io iakolkeike məmə otol.’

²³ “Kən Uhgın təmol məmə Iosmegəh kit, inu Iesu, otisi-pən e noanol rəha suah u Kig Tefit, məmə otosmegəh netəm Isrel tahmen-pən əm məmə in təmən-iəkis mihin. ²⁴ Məto uarisig Iesu tətoun rəhan wək, Jon təmaupən mən-iarəp kəm noanol

13:17: Eks 1:7; 6:6; 12:51 **13:18:** Nam 14:34; Dut 1:31-32

13:19: Dut 7:1; Jos 14:1 **13:20:** Jdg 2:16; 1 Saml 3:20 **13:21:**

1 Saml 8:5,19; 10:20-24 **13:22:** 1 Saml 13:14; 16:12; Sam 89:20

13:23: 2 Saml 7:12-16

mīn rəha Isrel mēmə okotəkəike motəuhlin ilat e rəhalat nolən rat mīn kən kol baptais elat. ²⁵ Nian Jon təmatuwa iuəhkīr o nolən namnun rəhan wək, in təmən mēmə, ‘?Nīkitəmat təht mēmə io pah? Io sənəmə etəm ilouin itəm Uhgīn təmən rəkis. !Kəp! In tatuarisig lak itəm io esahmenən mēmə ekapeg rəkis rəhan put.’*

²⁶ “Piak mīn itəm nəmotisi-pən e noanol rəha Epraham, ne itəmat Iaihlua mīn itəm nəkoatəfak kəm Uhgīn, otətəlig-in wīr, Uhgīn təmahl-ipa kəm kitat nəghatən u e Iesu mēmə in otosmegəh kitat.

²⁷ Kən netəmim itəm kotatig Jerusalem ne rəhalat netəm-iasol mīn kəməsotitunən mēmə suah əh inəh Iesu, Uhgīn təmahl-ipa mēmə otosmegəh ilat. Kən nat əpnapīn kəmatəfin-iarəp kəm ilat e Sapat mīn rafin nəghatən rəha ien mīn rəha Uhgīn itəm kəmoatən e Iesu, mətə ilat kəməsotitunən. Kən ilat kəmotən mēmə okohamnu Iesu tahmen-pən əm itəm ien mīn rəha Uhgīn kəmotən aupən mēmə netəmim okotol mihin. ²⁸ Nat əpnapīn kəməsotəplanən nat kit mēmə otimis ron, mətə kəmotətapəh mēmə Pailat otohamnu.

²⁹ “Nian kəmol rafin natimnat itəm Nəghatən rəha Uhgīn təmən mēmə okol mihin lan, kən rəhan mīn netəmim kəmotiləs-iəhau e nig kəluau motiləs ka kitənim e nīpəg kəpiel. ³⁰ Mətə Uhgīn təmol in təmegəh mīn e nīmīsən. ³¹ Kən e nian tepət tatiet-arəpa o rəhan mīn netəmim. Netəm əh, ilat Iesu kəmotan aupən əpəh Kalili mətəarus-pa Jerusalem. Kən roiu əh netəm əh koatən-iarəp

13:24: Mat 3:1-2 * **13:25:** Iolwək rəha etəm-iasol in tatapeg rəkis put rəha etəm-iasol rəhan. Wək u in ləhau agīn. **13:25:** Jon 1:20,27 **13:28:** Mat 27:22-23 **13:29:** Mat 27:59-60

kəm piatat mìn u noanol mìn rəha Isrel, məmə ilat kəmotəplan pahrien Iesu, kən in təməmegəh pahrien.

³² “Kən roiu əh, itimat ioatən-ipinə kəm itəmat namnusən təwir əh, məmə nəniəkisən itəm Uhgìn təmol kəm tıpıtət mìn aupən, ³³ roiu əh, tınol rafin nəghatən rəhan kəm kitat noanol mìn rəhalat nian təmosmegəh Iesu e nımısən. Tahmen-pən əm e Naoa Rəha Uhgìn e Naoa Rəha Napuən Mìn kəiu tatən məmə, ‘Ik nətik. Roiu enuwa rəham tata ətuatıp.’

³⁴ “Uhgìn təməni-əkis rəkis e rəhan Naoa məmə otəpanosmegəh Iesu e nımısən, kən okol təsımıs mınən, kən nıpətın otəsəmnəmıtən. Tatən məmə, ‘Nıpahrienən, oekos-ipinə nat wır agın mìn kəm ik itəm emən-əkis rəkis kəm Kig Tefit aupən.’

³⁵ “Kən e ik pısın mìn kit mìn e Naoa Rəha Uhgìn, Kig Tefit təməni kəm Uhgìn e Iosmegəh məmə, ‘Kən onisegəhan-inən məmə nıpəti Iolwək Ətuatıp rəham otəmnəmıt məpien.’

³⁶ “Nian Tefit təmatəmegəh, təmol natımnat mìn itəm Uhgìn tolkeike. Uarisig ikın tımıs, kən kəmitənım ilat tıpın mìn, kən nıpətın təməmnəmıt.

³⁷ Kən nəghatən əh, təməsəghat-inən Tefit, məto təmatəghat-in Iesu məmə in mìn təmımıs, məto Uhgìn təmol təmegəh mìn, kən nıpətın təmısəmnəmıtən.

³⁸ “Kən piak mìn, iakolkeike məmə onəkotıtun məmə roiu iatən-ipinə kəm itəmat məmə e Iesu, Uhgìn otos-irəkis nolən rat mìn rəhatəmat. ³⁹ Kən itəmat onəkotəkəike motıtun məmə Iesu pısın

əm titun nos-irəkisən nolən rat rəha netəm u itəm koatahatətə lan. In otikis ilat o nolən rat min rəhalat. Məto suatip rəha nətəu-pənən Lou rəha Moses təsahmenən o nosmegəhən etəmim.

⁴⁰ Kən itəmat onəkotəkəike moatəto itəmat məmə nəghatən rəha ien min rəha Uhgın otəsuwamən etəmat. ⁴¹ Kən in tatən məmə,

‘Ei, otətəlig-in-tu, itəmat itəm noatəghat nausit moatən rat natimnat rafin. Onəkotaut kən motimis, məto-inu e nian nakoatəmegəh, oekol nat kit tərət pik otəmat itəm okol nəsotənən nīpahrienən lan, nat əpnarın okəmə suah kit otən ətuatip kəm itəmat.’”

Netəmim kəmotagien o namnusən təwir

⁴² Nian Pol ne Panapas kınatiaiət e niməfak, netəmim kəmotətapəh olau məmə, “Awi, okol nakuea min e Sapat u tatuwa, muən-iarəp min nəghatən əh neen kəm itimat.” ⁴³ Kən nian netəmim kəmotiət e nimə, ilat tepət kəmotətəu-pən Pol ne Panapas. Netəm əh, neen noanol min rəha Isrel, kən neen netəm rəha ikin min itəm kəmotapəs rəhalat nahatətəən moatətəu-pən nahatətəən rəha netəm Isrel.

Kən ilau kəmuəghat kəm ilat matuən-ipən əskasik kəm ilat məmə, “Onəkotəkəike motaskəlim nahatətəən rəhatəmat e Uhgın.”

⁴⁴ Kən e Sapat itəm tatuwa, iuəhkır netəmim rafin e taon asol əh kəmotuwa məmə okotəto nəghatən rəha Uhgın. ⁴⁵ Kən nian netəm Isrel kəmotəplan nimanin netəmim kəmotuwa o nəghatən rəha Pol, kən kəmotətəhak pik olat, kən

minotətuoun moatən rat Pol ne nat naka itəm in tatən.

⁴⁶ Kən Pol ne Panapas kəməsuaginən kəmuən məmə, “Itimlau oekuəike muən-iarəp nəghatən u rəha Uhgīn kəm itəmat pitən, noanol mīn rəha Isrel. Kən itəmat nəmotapəs nəghatən rəha Uhgīn, kən itəmat nakoatən atip əm məmə itəmat nəsotahmenən o nosən nəmegəhən lilin. Kən roiu itimlau enatian məmə ekuən-iarəp namnusən təwir u kəm Iaihlua mīn itəm sənəmə noanol mīn rəha Isrel, ⁴⁷ kən inu, inu nəghatən itəm Iərəməərə təmos-ipa rəkis kəm itimlau məmə ekioal, in tatən e Naoa Rəha Uhgīn məmə,

‘To emol ik məmə onəkuwa ik nəhag-əhagən kit rəha Iaihlua mīn, məmə natən-iarəp kəm netəmim rafin məmə iakolkeike məmə ekos-megəh ilat.’”

⁴⁸ Nian Iaihlua mīn kəmotəto nəghatən əh, nīkilat təmagien ron, kən mīnoatamnus-amnus kəm ilat mīn məmə nəghatən rəha Iesu Iərəməərə in təwir pik. Kən netəm u itəm Uhgīn təmaun-in rəkis ilat məmə okotos nəmegəhən u itəm namnun tikə, ilat kəmotən nīpahrienən lan. ⁴⁹ Kən nəghatən rəha Iərəməərə təmaiu mītəlau e nitən əh rafin e taon əh.

Noanol mīn rəha Isrel kəmotəhg-iarəp Pol ne Panapas

⁵⁰ Məto noanol mīn rəha Isrel neen kəmotuwīn motəplan nīpitan asol rəha taon əh itəm koatəfak ilat netəm Isrel, ne netəm-iasol mīn e taon əh, motiww-pa ilat moatol neməha kəm Pol ne Panapas. Kən kəmotəhg-iarəp ilau iməlat ikīn. ⁵¹ Məto

ilau kəmioah pispis nəptən e nelkilau tahmen e nəmtətin kit məmə Uhgın təməuhlin məntaan kəm ilat kən otol nalpinən kəm ilat. Kən ilau kəmiaiet mian e taon əh İkoniam. ⁵² Məto netəm rəha İesu əpəh Antiok, Narmin Rəha Uhgın tatərioah elat, kən ilat nıkilat tətəgien pik.

14

Pol ne Panapas kəmian İkoniam

¹ E İkoniam kəmian mın əpəh e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm İsrəl, kən matuən-iarəp nəghatən rəha Uhgın, kən nəghatən rəhalau təwir pik məmə təmiuw-pa netem İsrəl tepət ne netəm İaihluə tepət mın, məmə ilat kəmoatən nıpahrienən e İesu. ² Məto netəm İsrəl itəm kəsotənən nıpahrienən e rəhalau nəghatən, kəmotuwın o İaihluə mın, motol ilat kotətəhau pik netəm u koatən nıpahrienən e İesu, moatol neməha kəm ilat. ³ Məto Pol ne Panapas kəmuatig ikin tuwəh, məsuəginən ilat, kəmatuəkəike matuən-iarəp nəghatən rəha nəwırən rəha Uhgın kəm netənim rafın. Kən İərəmərə təmol ilau kioal nat pispis ne nəmtətin tepət məmə netənim okotıtun məmə rəhalau nəghatən rəha nosmegəhən in nəghatən pahrien.

⁴ Kən netəm ikin əh, kəmotəhap ilat mın, neen kəmotətəu-pən netəm İsrəl itəm kəsotənən nıpahrienən e İesu, kən neen kəmotətəu-pən aposol mil əh, Pol ne Panapas. ⁵ Kən netəm İsrəl ne İaihluə mın, ne netəm-iasol mın rəhalat mın, kınəotol nəghatən anion kit məmə okotərəkin

ilau, kən motahtimnu ilau e kəpiel. ⁶ Məto nian kəmotəto nəghatən anion rəhalat, kəmuagim mian əpəh e ikin Likaonia, kən mian mətuatig e taon mil əh, Listra ne Tepe. ⁷ Kən e taon mil əh ne ikin min titəlau e taon mil əh, ilau katuən-iarəp namnusən təwir rəha Iesu Iosmegəh.

Pol ne Panapas əpəh Listra

⁸ Kən e Listra, suah kit əh-ikin. Nian təmaiir məto nelkin təməfaiu təruru naliwəkən, tatəpələh əm, kən in tatəpələh ikin əh ⁹ matətəlig-in nəghatən rəha Pol. Pol təmətag-pən ətuatip o suah əh, minitun məmə suah əh tınatahatətə rəkis məmə nelkin titun nəwīrən, ¹⁰ kən magət əfəməh lan məmə, “!Ei piak, ətul!” Kən əmun, suah apon təmətip mər kən minataliwək.

¹¹ Nian nimanin netənim kəmotəplan nat əh itəm Pol təmol, kəmotən əfəməh e nəghatən Likaoonia məmə, “!Ei! Otəplan-tu. Uhgīn min rəhatat kīnotol netənim in, ilat minotuwa imətət ikin.” ¹² Kən kəmotəuhlin nərgi Panapas məmə Sus u nīpətīn təmə in iərəməərə rəha uhgīn min rəhalat. Kən kəmotəuhlin min nərgi Pol məmə Heremes, nīpətīn u məmə in iəghat asol rəha uhgīn min rəhalat. ¹³ Nimə rəha narmi nat rəha uhgīn əh Sus, in tatətul ihluə e taon əh. Kən pris rəha uhgīn əh Sus təmasig kau min neen itəm tīnətu-pən rəkis nəgui-nig elat. Kən məmik ilat muwa e nafiluə rəha latuənu rəhalat itəm kəmotol əpətīn e kəpiel. Məto in ne nimanin netənim kotolkeike məmə kotol sakrifais kəm ilau motol nənwīwīən lan kəm Pol ne Panapas.

14 Məto nian aposol mil kəmuəto nəghatən e nat əh, kəmuəhap rəhalau natimnat.* Kən kəmuaiu mian əpəh ilugin elat. Kən muagət əfəməh məmə, 15 “!Ei, nəman! ?Nakotəmə nəkotol nat un o naka? Itimlau etəmim əm tahmen etəmat. Etios nam-nusən təwīr matuea kəm itəmat, kən ekioalkeike məmə ekuəuhlin nətəligən rəhatəmat məmə nako-tapəs nəfakən kəm uhgin mīn u itəm rəhalat nəsanənən tikə. Məto onəkotəfak əm kəm Uhgin itəm tatəmegəh, mətatig namnun tikə. In pisin əm təmol neai, nəptən, nitəhəi, ne natimnat rafin itəm koatatig ikin mīn rafin.

16 Aupən in təmegəhan-in məmə netəmim e ikin mīn rafin məmə ilat okotətəu-pən atip əm suatip mīn rəhalat. 17 Məto nian rafin in tatol suatip kəm ilat məmə ilat kotitun nəplanən rəhan nəwīrən itəm in tatol. In tatol nuhuən tatəfik, matol nagwənən mīn e nasumən, kən koatol nīpətīlat e nian ətuatip rəhalat. In tatos-ipən nagwənən kəm itəmat mol itəmat nakoatəto təwīr.” 18 Məto kəmatuən pap nəghatən əh kəm ilat, iuəhkīr əm kuakīə o nən-iəhauən ilat o nolən sakrifais, o nos-ipənən nənwiwiən kəm ilau.

19 Kən netəmim neen e noanol mīn rəha netəm Isrel kəmotiet e Antiok əh Pisitia ne Ikoniam motiet-pa Listra motiuw-pa netəmim tepət məmə okotuwa kəplan ilat. Kən kəmotiləs Pol kən motaht e kəpiel, kən motewkəkan ka kərakin-iarəp e taon motapəs tətəməhl. Nīkilat təht məmə təmimīs.

20 Məto nian netəm rəha Iesu kəmotuwa kətul

* **14:14:** “kəmuəhap rəhalau natimnat” in nəmtətin kit məmə kəmotətəo tərət pik e nolən əh **14:15:** Sam 146:6; Wək 10:26 **14:16:** Wək 17:30 **14:17:** Jer 5:24 **14:19:** Wək 17:13; 2 Kor 11:25

kitəlau in, kən tətul əmun muwīn mīn əpəh imə e taon. Kən kəmən lawīgin, in ne Panapas kəmiaiet mian Tepe.

Pol ne Panapas kəmietəlig-pən Antiok əh Siria

²¹ Kən Pol ne Panapas kəmuən-iarəp namnusən təwīr e taon əh Tepe, kən kəmiaiuw-pa netəmim tepət kotuwa o Iesu. Kən kəmiatəlig muea Listra, kən uarisig u, kiaiet mīn muea Ikoniam, kən mi-aiet mīn muea Antiok əh Pisia. ²² Kən ikin əh, kəmatuem əskasik netəm rəha Iesu. Kən matioas-ipən nəghatən məmə okotətul əskasik e nahatətən e Iesu. Kən matuən məmə, “Kitat okotatig e nəratən tepət nian koatuwīn e suatip rəha nuwīnən matig ahgin nərəməərən rəha Uhgīn. Məto nat əpnapin əm, kitat okotəkəike moatətul əskasik.” ²³ Kən e niməfak mīn e ikin mīn rafin itəm ilau katian ikin, katuəmki-pər elta mīn rəhalat. Kən mat-uapəs nagwənən matioal nəfakən, kən matuələhəu e nelmi lərəməərə netəmim itəm kinoatən rəkis nīpahrienən lan.

²⁴ Kən ilau kəmian-pən Pisia ikin muatite-pa Pamfilia ikin e taon əh Peka, ²⁵ ikin əh ilau kəmuən-iarəp namnusən təwīr ikin. Kən ilau kəmuatite-pa mīn e taon kit mīn Atalia, ²⁶ kən kəmios nego ikin miatəlig-pa Antiok əh Siria. Netəm Antiok əh inəh, aupən ikin ilat kəmotahl-ipən Pol ne Panapas məmə okian muən-iarəp nəghatən rəha Uhgīn, kən motəfak məmə Uhgīn otehm wīr ilau e ikin mīn itəm ilau katian ikin. Kən roiu kīnioal namnun wək rəhalau.

²⁷ Nian ilau kəmiatəlig-pa mīn, kəmuaun-in netəmim rəha niməfak məmə okotuwa kitiah.

Kən ilau kəmuən-iarəp kəm ilat natimnat itəm Uhgın təmol elau e nəsanənən rəhan, kən məmə təmahro nulan Iaihlua min, ilat kəmotuwa moatən nıpahrienən e Iesu. ²⁸ Kən ikin əh, ilau kəmuatig tuwəh ilat netəm rəha Iesu.

15

Iəfak min neen kəmoatən məmə netənim okotətəu-pən

Lou rəha Moses

¹ Kən netənim neen kəmotiet əpəh Jutia motatitepa Antiok moatəgətun piatat min moatən məmə, “Okəmə kəsəhg-ipənən itəmat, təhmen e inu itəm Lou rəha Moses tatən mihin, okol Uhgın təsosmegəhən itəmat.” ² Kən Pol ne Panapas ilat netəm əh koatərgəhəu o nəghatən əh, kən kəmotəghat əfəməh e nənən əh. Kən uarisig, netəm rəha niməfak əh Antiok kəmotitəpun Pol ne Panapas ne ilat neen min məmə okotuwin Jerusalem motəplan aposol min ne elta min rəha niməfak o nənən əh.

³ Netəm rəha niməfak kəmotahl-ipən ilat kotuwın, kən nian ilat kəmotiet-pən Fonisia ne Sameria, kəmoatən-iarəp məmə təhro nulan Uhgın tatiuw-pa Iaihlua min koatuwa rəhan netənim. Kən nəghatən əh təmol piatat min ikin əh nikilat tətagien pik. ⁴ Nian kəmotiet-pa Jerusalem, netəm rəha niməfak ne aposol min ne elta min rəha niməfak, kəmotagien məmə okotos ilat motuwın iməlat min ikin. Kən Pol ne netəm əh kəmotən-iarəp natimnat itəm Uhgın

təmasitu elat lan. ⁵ Məto Farisi neen əh-ikın itəm koatən nıpahrienən e İesu, kəmotətul motən məmə, “İaihlua min, okəike kəhg-ipən ilat, kən onəkotəkəike kəgətun ilat məmə okotətəu-pən Lou rəha Moses.”

*Aposol min ne netəm-iasol
min kəmotəghat əpəh Jerusalem*

⁶ Kən aposol min ne elta min rəha niməfak kəmotəpələh kəmotəghat-in nənən əh. ⁷ Kən nian kəmotəghat nəfəməh məsin, kən Pita təmətul mən məmə, “Piak min. Itəmat nəkotitun wir məmə nuwəh rəkis Uhgın təmitəpun io e nikitat məmə ekən-iarəp namnusən təwir rəha İesu kəm İaihlua min məmə okotən nıpahrienən lan. ⁸ Uhgın titun nətəligən rəha netəmin, kən in tinəgətun rəkis məmə nikin tagien məmə otosmegəh netəm u sənəmə noanol min rəha İsrəl, məto-inu təmos-ipa Narmın Rəha Uhgın kəm ilat e suatıp kitiəh əm itəm təmos-ipa kəm kitat. ⁹ In təməsol pisinən kəm ilat. !Kəp! In təməfəl rəkis rəhalat nolən rat min məto-inu koatən nıpahrienən lan tahmen-pən əm e itəm tinol rəkis kəm kitat.

¹⁰ “? Məto tahro itəmat nakoatuwin e suatıp pisin məmə Uhgın nikin otahmə? ?Tahro itəmat ninoatıləs-ipən Lou kəm ilat məmə in nat təfigəm kit itəm ilat kotalis? !Kəp! Itəmat, otəplan-tu. Kitat ne tıpitat min kitat rafin kəsotahmenən məmə okotıləs nat figəm əh. ¹¹ Məto kitat koatahatətə məmə İesu in İərəmərə rəhatat, kən in tatosmegəh

kitat e rəhan nəwīrən əm, kən in matol əm nəhlan kəm ilat.”

¹² Nəghatən əh təmöl ilat kotəruru nat okotən, kən moatətəlig-in Pol ne Panapas kınatuamnusi-arəp nat pispis mīn ne nəmtətin pisin pisin mīn itəm Uhgīn təmöl ilau kioal e niganəmti Iaihlua mīn.

Jemes təmahtosiḡ-in nəghatən

¹³ Nian kəmioal namnun nən-iarəpən wək mīn rəhalau, kən Jemes tətul mən məmə, “Piak mīn. Otətəlig-in wīr-tu rəhak nəghatən. ¹⁴ Pita təmən wīr aḡin kəm kitat məmə tahro nulan Uhgīn təmiet-pa pitən o Iaihlua mīn məmki-rəkis ilat neen məmə rəhan mīn. ¹⁵ Məto nat əh tahmen-pən əm e nəghatən itəm ien rəha Uhgīn təmən itəm kəməte e Naoa Rəha Uhgīn. Uhgīn tatən məmə,

¹⁶ ‘Uarisig e natimnat mīn əh, oekitəlig-pa mīn.

Oekol-wīr nego rəha nərəməərən rəha Kig Tefit u təməhap aupən iuəhkīr tamnim.

Nat əpnapin iuəhkīr tamnim, məto ekiləs-ipər milpin mafəl mol təskasik mīn,

¹⁷ məmə netəm əpnapin e nitən mīn u Iaihlua mīn, itəm ninəmitəpun rəkis ilat məmə rəhak netənim mīn, ilat okotegəs-in io.

¹⁸ Io Iərəməərə iatən mihin kən emol netənim kotitun rəkis nat əh aupən.’ ”

¹⁹ Kən Jemes təmən məmə, “Kən tol nəhlan, io iakən məmə roiu Iaihlua mīn kınatəuhlin nətəligən rəhalat mīnoatuwa o Uhgīn. Kən təsəwīrən məmə kitat okotol tiəkis pik mīn olat.

²⁰ Məto pəs okotəte naoa kit tuwīn kəm ilat

məmə okəsotunən nagwənən mīn u itəm kīnol rəkis sakrifais lan kəm narmi nat mīn u iərmis mīn, kən kotamkimik e niganəmti Uhgīn. Kən məsotolən təfagə e pətan. Kən məsotunən nat megəh itəm kəmaril nentou məto-inu nitan əh-ikin e nīpətin. Kən okəsotunən nitan. ²¹ Okotəkəike motən-iəhau ilat nəhlan o nələhəuən nəməlinuən tətətig, məto-inu təmətuoun rəkis e Sapāt mīn rafin, netəmim koatafin Lou rəha Moses əpəh e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel. Kən katən-iarəp nəghatən mīn əh e taon mīn rafin.”

Kəməte naoa kəm iəfak mīn u Iaihlua mīn

²² Kən aposol mīn ne elta mīn ne netəm rəha niməfak kəmotegəhan məmə okotahl-ipən ilat mīn neen kotətəu-pən Pol ne Panapas motuwīn Antiok. Kən kəmotətgi-arəp Saelas ne Jutas u katən məmə Pasapas. Suah mīl əh netəmim koatisiai-in ilau. ²³ Kən kəmosot-ipən naoa kəm ilat məmə okotos motuwīn. Naoa tatən məmə,

“Itimat aposol mīn ne elta mīn rəha niməfak, itimat piatimat u itəmat. Iakotən təwīr kəm itəmat əpəh Antiok, ne Siria, ne Silisia u Iaihlua mīn, məto roiu nīnotuwa piatimat mīn.

²⁴ Itimat emotəto məmə netəmim neen u e nikitimat kəmotol tiəkis pik kəm itəmat, kən itəmat nəmotəto tərət e nəghatən rəhalat. Məto itimat emisotos-ipənən nəghatən məmə okotuwīn kən mihin. ²⁵ Tol nəhlan kən itimat emotaun-in nəghatən kit, kən motegəhan məmə itimat kəiu okioas nəghatən rəhatimat muətəu-pən Pol ne Panapas u ilau kuəwīr pik otat.

²⁶ Iuəhkīr kiamis o wək u rəha Iərəməərə rəhatat,

Iesu Kristo. ²⁷ Kən itimat ioatahl-ipinə Jutas ne Saelas məmə okiamnə muehm itəmat. İlau okuən əsas kəm itəmat nəghatən kitiah əm itəm itimat emotəte. ²⁸ Kən Narmın Rəha Uhgın nıkin tagien ne nikitimat tagien məmə esotos-ipinə mınən lou kit kəm itəmat məmə otəfigəm pık otəmat, məto in əm u nəkotəkəike motol: ²⁹ onisotunən nagwənən mın u itəm kınol rəkis sakrifais lan kəm narmı nat mın u iərmis mın; kən məsotunən nıtan; kən məsotunən nat megəh itəm kəmaril nentou məto-inu nıtan əh-ikın e nıpətin; kən məsotolən təfagə e pətan. Okəmə nəkotətəu-pən nəghatən mın əh, onəkotuwın e suatıp təwır.

Inu namnun rəhatimat nəghatən.”

³⁰ Kən netəm-iasol mın əh kəmotahl-ipən netəm əh ilat kuwit məmə okotuwın əpəh Antiok. Nian kəmotiet-pən Antiok, kəmotəun-in netəmim rəha nıməfak e ikın mın əh, kən kotuwa kitiah, kən kotos-ipən naoa un kəm ilat. ³¹ Kən nian kəmotəfin naoa un, nıkilat təmagien məto-inu nəghatən əh təmiləs-ipər nıkilat. ³² Jutas ne Saelas ilau ien mil rəha Uhgın. Kəmuəghat təfəməh kəm piatat mın əh mətialəs-ipər nətəligən rəhalat matioal ilat koatətul əskasik. ³³ Kəmuatig tuwəh məsın ikın əh, kən piatat mın kəmotəuiatıpın ilau kən motətapəh məmə Uhgın otos-ipən rəhan nəməlinuən kəm ilau, kən motahl-ipən ilau kiatəlig-pən o netəm u kəmotahl-ipa ilau. ³⁴⁻³⁵ Kən Pol ne Panapas kəmuatig tuwəh məsın əpəh Antiok, kən ilat netəmim tēpət kəmoatən-iarəp ne moatəgətun netəmim e ləramərə.

Pol ne Panapas kəmuəhap ilau mīn

³⁶ Nian neen uarisig, Pol təmən-ipən kəm Panapas məmə, “Təwīr məmə kiatelj mīn mian muəplan pialau mīn e taon mīn itəm kəmuən-iarəp nəghatən ikin rəha Iərəmərə kəm ilat, muəplan-tu məmə koatahratig.” ³⁷ Kən Panapas tolkeike məmə otit mīn Jon Mak. ³⁸ Məto Pol təplan məmə təsətuatipən, məto-inu Jon Mak tinapəs rəkis ilau əpəh Pamfilia mītəlig məsətəu-pənən ilau mətoarus kioal namnun e wək. ³⁹ Kən kəmuən təskasik e nənən əh, kən muəhap ilau mīn. Kən Panapas təmit Mak kən mios nego kit mian əpəh Saepas. ⁴⁰ Məto Pol təmit Saelas ilau mīn. Kən netəm koatəfak kəmotəfak məmə Iərəmərə otehm wir ilau e rəhan nəwīrən, kən motahl-iarəp ilau. ⁴¹ Kən kəmuəliwək mian-pən Siria ne Silisia ikin kən matuem əskasik nīməfak mīn.

16

Timoti təmətəu-pən Pol ne Saelas

¹ Kən Pol təmaliwək mīn muwīn əpəh Tepe ne Listra. Kən ikin əh, etəmim kit əh-ikin rəha Iesu, nərgin u Timoti. Mama rəhan in noanol kit rəha Isrel, məto rəhan tata in etəm Kris. ² Netəm koatəfak əpəh Listra ne Ikoniam kəmotən məmə Timoti in etəm təwīr kit. ³ Kən Pol tolkeike məmə otit ilau mīn. Kən təməhg-ipən in məto-inu təməsolkeikeən məmə noanol mīn rəha Isrel nīkilat otəht rat məto-inu kotitun məmə tata rəha Timoti in etəm Kris. ⁴ Kən nian iləhal kəməhaluwīn e taon mīn, kəmətəhalən-iarəp kəm netəmim rəha

Uhgĭn nəghatən rəha aposol mĭn ne elta mĭn itəm kəmotələhəu əpəh Jerusalem. Kən mĭtəhaləgətun ilat məmə okotəkəike katətəu-pən nəghatən mĭn əh. ⁵ Kən e nolən əh, niməfak mĭn kəmotəskasĭk e rəhalat nahatətəən, kən nĭan rafĭn netəmĭm koatuwa moatepət e niməfak.

Pol təməplan napĭlaiirən kit rəha Uhgĭn

⁶ Kən iləhal kəməhaluwĭn-pən əpəh Fritia ne Kalesia ikĭn, mətə-inu Narmĭn Rəha Uhgĭn təməsegəhan-inən iləhal məmə okəhaluwĭn-pən Esia ikĭn məhalən-iarəp nəghatən u əh-ikĭn. ⁷ Nĭan kəməhaluwa iuəhkĭr e ikĭn Misia ne ikĭn Pitinia, məhaləlkeike məmə okəhaluwĭn Pitinia. Mətə Narmĭn rəha Iesu təsegəhan-inən məmə okəhaluwĭn. ⁸ Kən kəməhalaliwək məhaluwĭn-pən Misia ikĭn, kən məhalatite-pa e taon əh Troas. ⁹ Kən lapĭn in, Pol təməplan nat kit tahmen e napĭlaiirən. Təməplan məmə etəm Masetonia kit tatətul matətapəh əskasĭk ron məmə, “Awi, okol nakuwa Masetonia masitu etĭmat.” ¹⁰ Nĭan Pol tĭnəplan rəkĭs əm nat əh, kən enoatai-pən rəhatĭmat natĭmnat məmə ekotuwĭn Masetonia, mətə-inu enoatitun məmə Uhgĭn tətəun-in itĭmat məmə ekotən-iarəp namnusən təwĭr rəha Iesu kəm netəm ikĭn əh.

Litia əpəh Filipae təmən nĭpahrienən e Iesu

¹¹ Kən emotos nego kit motĭet əpəh Troas motaiu ətuatĭp əm o nĭtən Samotres. Kən kəmən lawĭgin emotuwĭn motuar e taon Neapolis. ¹² Kən emotĭet ikĭn-u motaliwək əm motuwĭn əpəh e taon əh Filipae, u tatəməhl aupən e nĭtən asol Masetonia.

Netəm ikin əh, netəm Rom ətuatıp. Kən emotatig məsin əh-ikin.

¹³ Kən e Sapat, nian rəha nəfakən, emotiet e taon əh kən motuwın əpəh ləhau e nəhau kit itəm emotəto məmə netəmim kotuwın ikin katəfak. Kən emotuwın moatəpələh katəghat itimat nıpitan itəm kəmotaupən motuwa katəpələh. ¹⁴ Kən pətan Tutira kit əh-ikin tatətəlig-in itimat, nərgin u Litia. In pətan itəm tatol-salim-in nıməhan nəgui-naris u nian rafın nıməhan əh nəmtin tiəkis pık. Pətan əh nian rafın in tatəfak kəm Uhgın, kən İərəmərə təmol nıkin tımətmətig məmə otən nıpahrienən e nəghatən itəm Pol tatən. ¹⁵ Kən kəmol baptais lan ne rəhan mın, ne rəhan iolwək mın. Kən in təmənipa kəm itimat məmə, “Awi, okol nakotuwa imak ikin kotatig məsin məto-inu itəmat nınotıtun rəkis məmə io iatən nıpahrienən e İərəmərə.” Kən in təmatəkəike kəm itimat, kən ekotuwın iman ikin.

Kəmiləs-ipən Pol ne Saelas e kalapus əpəh Filipae

¹⁶ Kən nian kit, nian emoatuwin ikin rəha nəfakən əh, kən pətan əkəku kit təməplan itimat e suatıp. In slef rəha netəmim neen itəm kəmos-nəmtin. Pətan əh narmın rat kit tətətig lan itəm tol in tatən-iarəp natimnat itəm otəpanuwa. Kən matol win e məni tepət rəha rəhan netəm-iasol mın məto-inu netəmim kotətou ilat məmə ilat okotəto rəhan nəghatən. ¹⁷ Kən in təmatuarisigin itimat Pol, kən matən əfəməh məmə, “Netəm u, netəm rəha Uhgın u in ilis, ilis pık. Koatən-ipinə kəm itəmat suatıp rəha Uhgın məmə in otosmegəh netəmim lan.”

¹⁸ Təmatol nəhlan etimat nian tepət, mətoarus nian kit Pol tınəto tərət o nat əh mınəpou in. Kən in təmeirair magət e narmin rat apon məmə, “E nərği İesu Kristo iatən-ipinə kəm ik məmə onakiet rəkis e pətan əkəku un.” Kən roiu agin mın, narmin rat apon təmiet e pətan əkəku əh.

¹⁹ Kən nian rəhan netəm-iasol itəm koatərəməərə lan kınotitun məmə kınotakiə e suatip rəhalat o nolən win e məni, kəmotəto tərət. Kən kəmotaskəlim Pol ne Saelas motiləs ilau motuwın əpəh e ikin rəha kaonsel rəha taon əh, ²⁰ məmə okuatul e niganəmti netəm Rom, netəm rəha kot. Kən ilat kəmotən məmə, “Suah mil u ilau noanol rəha netəm Isrel. İlau kətioal nat tərət tepət u imətat ikin. ²¹ İlau katuən məmə kitat okotəkəike kətəu-pən suatip pisin mın. Məto suatip mın əh kəsotəuatipən e lou rəhatat. Kitat netəm Rom. Okol kitat kəsotolən nəhlan.”

²² Kən netəm ikin əh kəmotuwa motəplan ilat mınəotən rat ilau. Kən suah mil u rəha kot kuən-ipən kəm mopaël mın məmə okotapeg rəhalau natimnat motalis ilau. ²³ Kən kəmotalis ilau mau tepət, kən uarisig kotiləs-ipən ilau e kalapus. Kən motən-ipən kəm etəm tatehm kalapus məmə otəsəmkarəpənən elau kiaiət muagim. ²⁴ Nian etəm rəha nehmən kalapus təməto nəghatən əh, təmiləs ilau muwın e rum kit əpəh imə agin, kən mətu-pən nig e nelkilau tahmen e hankap.

Etəm tatehm kalapus təmən nıpahrienən e İesu

²⁵ Kən nian tınəlis kinkin lapın, Pol ne Saelas katuəfak, kən ilau katuan napuən mın rəha

nənwiwiən Uhgīn. Kən netəmim mīn e kalapus koatətəlig-in ilau. ²⁶ Kən roiu agīn-əh mīn, namig asol kit təməloal e nəptən kən mol nimə kalapus təməloal pik, kən nafiluə mīn e kalapus kəmoterəh, kən sen itəm kəməlis netəmim lan kəmotisas. ²⁷ Kən nian etəm rəha nehmən kalapus təmair, məplan məmə nafiluə mīn rəha kalapus kəmoterəh, nikin təməht məmə netəm koatəməhl e kalapus kinotagim rafin. Kən miləs-ipər rəhan naip məmə otagimnu atip in lan.* ²⁸ Məto Pol təmagət əfəməh məmə, “!Ei! !Əsaruan ik! Itimat rafin əpəh ikīn.”

²⁹ Kən suah əh təmaun məmə okiləs lait ka, kən in təmaiu muwin əpəh imə, misin-pən nulin əpəh e nelki Pol ne Saelas ikīn mətasiəp. ³⁰ Kən mit ilau məhaliet əpəh ihluə kən mətapəh olau məmə, “!Suah mil! ?Ekahro nulan məmə Uhgīn otosmegəh io?” ³¹ Kən kuən-ipən kəm in məmə, “Onəkəike mən nīpahrienən e İərəmərə İesu, kən məmə Uhgīn otosmegəh ik ne rəham mīn.” ³² Kən kəmuən-ipən nəghatən rəha İərəmərə kəm in ne netəmim itəm kotatig ilat min. ³³ Nat əpnapin lapin agīn, məto suah əh təmit ilau muwin maikuas e nīməgəm mīn e nīpətīlau itəm kəmālis ilau ikīn. Kən e nian əm əh, kəmol baptais lan ilat rəhan mīn. ³⁴ Kən in təmit Pol ne Saelas muwin əpəh iman ikīn mosipən nagwənən kəm ilau. Kən in ne rəhan mīn rafin nīkilat təmagien mərioah məto-inu kəmotən nīpahrienən e Uhgīn.

³⁵ Nian təmian, etəm rəha kot mil əh kuən-ipən

* **16:27:** E nian əh, okəmə mopael kit tairaməg e etəm tatol kalapus tagim, okəike kohamnu mopael əh. **16:27:** Wək 12:18-19 **16:30:** Wək 2:37

kəm mopael mĭn məmə, “Okotuwĭn kerəh e suah mil əh katian.”

³⁶ Kən suah əh etəm rəha kalapus təmən-ipən kəm Pol məmə, “Etəm rəha kot mil kəmuən məmə ekoterəh etəlau nakatian, kən iaiet mətian kən muətul mətig.”

³⁷ Məto Pol təmən-ipən kəm mopael mĭn əh məmə, “?Ei, məto naka əh? Itĭmlau etəm Rom mil.† Kən etəm rəha kot mil əh kəsüəplanən nat kit məmə emioal tərət, məto e nĭganəmtĭ netəmim kəmotalis itĭmlau, kən kĭləs-ipən itĭmlau e kalapus. ?Kən roiu kĭoalkeike məmə oekĭaiet anĭon əm? !Kəp! İlau əm okuəike muea ikĭn-u kən mĭaləs-iarəp itĭmlau.”

³⁸ Kən mopael mĭn əh kəmotuwĭn kən-ipən kəm etəm rəha kot mil əh. Kən nĭan kəmuəto məmə Pol ne Saelas İlau etəm Rom mil, İlau kəmuəgĭn pĭk.

³⁹ Kən kəmĭan muən-ipən kəm Pol ne Saelas məmə, “!Ei, kəsi! Emioal tərət etəmlau.” Kən uarisĭg kĭaiet İlau motĭet e nĭpəg noa kalapus, kən muən-ipən wĭr kəm İlau məmə okĭaiet e taon əh.

⁴⁰ Kən Pol ne Saelas, İlau kəmĭaiet e kalapus mĭan e nĭmə rəha Lĭtia. İkĭn əh kəmuəplan pĭatat ne wĭnĭtat mĭn rəha nĭməfak, kən muəghat məsĭn kəm İlat mətĭaləs-ipər nĭkĭlat. Kən uarisĭg u, kĭaiet mətian.

17

Pol ne Saelas kəmĭan əpəh Tesalonaeka

† **16:37:** Okəmə suah kit in etəm Rom, məto katətu-pən nəghatən kit lan, kən lou kit əh-ikĭn rəhalat məmə aupən kapman otol nalpĭnən kəm in, məto in otəkəike mətul e kot mən-iarəp nəwtain nəghatən katətu-pən lan. Afĭn e Wək 25:15-16.

¹ Kən Pol ne Saelas kəmualiwək mian-pən əpəh e taon mil əh Amfipolis ne Apolonia, mueia miaetpa e taon əh Tesalonaeka. İkin əh, nimə rəha nuəfiminən kit əh-ikin rəha netəm Isrel. ² Kən Pol təmöl tahmen əm e itəm tatol nian mın, təmuwin əpəh imə e nimə əh. Kən e Sapat kisil ilat netəm əh noanol mın rəha Isrel kəmoatol nəghatən tepət o Naoa Rəha Uhgın. ³ In tatən kəm ilat məmə, “Naoa Rəha Uhgın tatən wir agın-əh məmə Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa, otəpanəto nahməən e nıpətin, muwa mətoarus mımıs, kən Uhgın otəpanosmegəh mın in e nımısən. İesu u itəm iatən kəm itəmat, inu Kristo əh.” ⁴ İlat neen kəmotən nıpahrienən e nəghatən əh, kən kəmotətəu-pən Pol ne Saelas. Kən netəm Kris tepət itəm koatəfak kəm Uhgın, ne nıpitan asol tepət itəm koatərəməə e nıpitan mın, kəmotətəu-pən ilau.

⁵ Məto netəm-iasol rəha noanol mın rəha Isrel, kəmotətəhak, kən motuwın moategəs-in netəm nol təfagə, əpəh e nıkal suatıp mın ne ikın mın, motuwa mınətos ilat mın, kən mınətol nəratən tepət əpəh e taon əh. Kən kəmotuwın e nimə rəha suah kit nərgın u Jeson, moteatəp nafiluə e nimə, moategəs-in Pol ne Saelas. Kəmotolkeike məmə okotıləs-ipən ilau e nelmi kaonsel əh-ikin əh.

⁶ Nian kəməsotəplanən ilau, kən kəmotaskəlim Jeson ne piatat mın neen motəmki-pən ilat məmə okotətul əpən in netəm-iasol mın rəha kaonsel. Kən kəmotagət əfəməh moatən məmə, “Suah mil əh Pol ne Saelas kətioal nat tərət tepət e ikın mın, kən mınuea e taon rəhatat. ⁷ Kən suah u Jeson təmaun-in ilau kian iman ikın, məto ilat koatətəghl lou rəha Sisa itəm tatərəməə e nıtən mın. İlat koatən məmə

Iərəmərə kit mīn əh-ikin tətatiḡ, nərgin u Iesu.”
⁸ Nian noanol mīn rəha Isrel kəmotən nəghatən əh, motol netəmim ne netəm-iasol mīn əh kinotəruru əfəməh məmə okotol naka. ⁹ Kən netəm-iasol mīn əh kəmotol Jeson ne piatat mīn kəmos-ipən məni neen, məmə in nəniəkisən kit məmə okəsotol mīnən nat əh, kən motahl-ipən ilat koatuwin.

Pol ne Saelas kəmian əpəh Perea

¹⁰ Nian tinapinəp, kən piatat mīn ikin əh kəmotahl-ipən Pol ne Saelas məmə okian e taon əh Perea. Nian kəmiaiet-pa ikin əh, kəmian e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel. ¹¹ Noanol mīn rəha Isrel ikin əh nətəligən rəhalat təwir, maprəkis-in netəm Tesalonaeka, məto-inu kotolkeike pik məmə okotətəlig-in nəghatən rəhalau. Kən nian rafin, koatafin wir e Naoa Rəha Uhgın, moategəs-in məmə nəghatən rəhalau tətuatip o kəp. ¹² Məto-inu e nolən əh, kən tepət kəmotən nıpahrienən e Iesu. Kən nıpitan asol mīn Kris tepət, ne netəm Kris tepət kəmotən nıpahrienən e Iesu.

¹³ Məto nian noanol mīn rəha Isrel əpəh Tesalonaeka kəmotəto məmə Pol tatən-iarəp mīn nəghatən rəha Uhgın əpəh Perea, kən ilat kəmotuwa mīn əpəh ikin mīnoatol netəm Perea kinotol mīn təməht kəm ilau. ¹⁴ Kən e nian əm əh, piatat mīn kəmotahl-ipən mīn Pol tuwin əpəh itəhəi muwin e nego muwin Atens, mapəs əm Saelas ne Timoti kətuatig əpəh Perea. ¹⁵ Kən netəmim itəm kəmotit Pol moatuwin Atens, kinoatitəlig-pa mīn Perea, Pol tahləpis ilat məmə okotən-ipən kəm Saelas ne Timoti məmə okuaut uəhai əm mian muəplan mīn in.

Pol əpəh Atens

¹⁶ Nian Pol təmatəsahgin Saelas ne Timoti əpəh Atens, in təməto tərət pik məto-inu nian taliwək mətan ikin əh, məplan ikin əh tərtoah e narmi nat mīn. ¹⁷ Məto-inu o nat əh, kən in tuwīn əpəh e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel ilat netəm Isrel ne Iaihlua mīn itəm koatəfak kəm Uhgīn, moatəghat pik o nat əh. Kən nian rafin in tatuwīn ikin katol maket ikin matəghat kəm netəm əpnarīn mīn əm. ¹⁸ Kən iəgətun mīn neen netəm Kris, kətaun-in ilat Epikiurien ne Sītoik,* ilat mīn koatəghat. Ilat neen koatən məmə, “?Suah əh təmīlās əm nəghatən əpəh kit e suatip matən, kahrmə tatən naka əpəh?”

Kən netəmim neen kotəmə, “Itimat ekotəto məmə tatəghat-in uhgīn mīn rəha ikin pīsīn pīsīn mīn.” Koatəghat nəhlan məto-inu Pol tatəghat-in Iesu, matən məmə təmīmīs məto Uhgīn təmosmegəh mīn.

¹⁹ Kən kəmotaun-in-pən Pol məmə otuwa mətul e niganəmti kaonsel rəha netəm koatəpələh e nītət əh Areopakus. Kən kaonsel əh təmən-ipən kəm in məmə, “Ekotolkeike məmə ekotītun nīpətī nəghatən wi itəm nakatən. ²⁰ Nəghatən mīn əh neen, ekotəto məmə tol pīsīn agin-əh, kən ekotolkeike məmə ekotītun nīpətīn.” ²¹ Kəmotəghat nəhlan məto-inu netəm Atens ne netəm ik pīsīn mīn itəm kəmotuwa Atens,

17:17: Wək 18:19 * **17:18:** Epikiurien ne Sītoik - Iəgətun mīn neen itəm koategəs-in nīpahrienən. Ilat Epikiurien koatən məmə natīmnat itəm tatol suah kit nīkin tagien, inu nəukətīn rəha nəmegəhən təwir. Ilat Sītoik koatən məmə təwir okəmə suah kit təsətoən nagienən ne nahməən e nīkin.

kotolkeike mämə okotəpələh əm katətəlig-in nəghatən wi mīn əh, kən motəuhlin wir nənən lan.

²² Kən Pol tətul e niğanəmti netəm rəha kaonsel əh mämə, “Netəm Atens. Io enəplan rəkis mämə rəhatəmat nətəligən tēpət tatuwin o uhgin mīn. ²³ Nian io etaliwək ikin-u imatəmat ikin, matəplan ikin nəkoatəfak mīn ikin ne narmi nat mīn, kən eməplan nəghatən kit itəm itəmat nəmotəte-pən rəkis e kəpiel kit mämə, INU IKİN KATƏFAK-PƏN KƏM UHGİN KIT ITƏM ITİMAT EKOTƏRURU. Məto uhgin itəm itəmat nəkoatəfak kəm in, itəm nəkotəruru, Uhgīn əh inəh itəm io iatən-ipinə kəm itəmat. ²⁴ Uhgīn əh inəh təmol nəptən u, ne natimnat rafin itəm koatatig lan, kən in matərəməyə e neai ne nəptən, in təsatiğən e niməfak mīn itəm kitat əm netənim kəmotol. ²⁵ Nat kit təsikəən ron itəm kitat netənim kotitun nolən kos-ipən kəm in. Məto-inu in pişin əm tatos-ipa nəmegəhən kəm kitat kitiah kitiah, matos-ipa natimnat rafin kəm kitat. ²⁶ Aupən, aupən ağin-əh, in təmol əm suah kitiah əm. Kən netəm rafin ikin mīn kəmotiet əm e suah əh, kən in pişin əm təmələhəu ilat rafin e ikin mīn, kən in pişin əm təmən nian itəm ilat okotan lan, ne nuantən mīn rəhalat. ²⁷ Uhgīn əh təmol nəhlan mämə kitat rafin okotəkəike kegəs-in mämə okotehm, tahmen e etənim itəm tateameam əpnəpən əm mämə otehm nat kit. Məto nipahrienən mämə Uhgīn əh, sənəmə in isəu o kitat. ²⁸ Tahmen e itəm suah kit təmən aupən mämə, ‘Məto-inu kitat koatəkul-pən əm e Uhgīn, kən moatos nəmegəhən, moataliwək,

17:25: 1 King 8:27; Wək 7:48
Sam 145:18; Jer 23:23

17:25: Sam 50:12

17:27:

moatol natimnat rafin.’ Kən mahmen e suah kit rəhatəmat itəm təməte rəkis napuən kit məmə, ‘Kitat mīn kitat nenətīn mīn.’

²⁹ “Məto-inu kitat nenətī Uhgīn, okol kitat kəsotənən məmə in tahmen e natimnat itəm netəmim koatol ilat e iaen u kol tatipit-ipit, ne silfa ne kəpiel. In sənəmə nat kit itəm suah kit titun nol əmən e nelmīn o e rəhan nenatigən. !Kəp!

³⁰ “E nian əh aupən itəm netəmim kotəruru Uhgīn, tahmen e itəm Uhgīn təmahtosiḡ-in niḡanəmtīn məmə otəsəplanən nolən rat mīn əh. Məto roiu tatən kəm kitat rafin e ikīn mīn rafin məmə, ‘Itəmat rafin onəkotəuhlin itəmat e rəhatəmat mīn nolən rat mīn.’ ³¹ In təmən nəhlan, meto inu in tīnəmitəpun rəkis nian itəm in otakil nolən lan rəha netəmim, kən in otol əm e suatip itəm tətuatip. Uhgīn tinitəpun rəkis etəmim itəm otakil nolən mīn rəha netəmim, kən in tīnəmol rəkis kəm netəmim məmə in otol nəhlan, məto-inu tīnol rəkis suah əh təmegəh e nīmīsən.”

³² Nian ilat kəmotəto nəghatən məmə Uhgīn təmol suah kit təmegəh mīn e nīmīsən, neen kəmotalah-əmnū, məto neen katən məmə, “Itimat ekotolkeike məmə ekotəto mīn rəham nəghatən.”

³³ Kən Pol təmīet e nəghatən əh rəha kaonsel. ³⁴ Kən netəmim neen kotuwīn kəkul-pən lan, moatən nīpahrienən e Iesu. Netəm əh kit nərgīn u Taionisīəs, in etəm kit rəha kaonsel əh, ne pətan kit mīn nərgīn u Tamaris, ne netəmim neen mīn.

18

Pol təmuwīn Korin

¹ Uarisig e natimnat min əh, Pol təmietet əh Atens, muwin e taon pişin kit min, nərgin u Korin. ² İkin əh, təməplan suah kit, in noanol rəha Isrel, nərgin u Akwila. Təmaiir əpəh Pontas, mətə təmuwin mətatig əpəh Itali e taon asol əh Rom. Uarisig, kən etəm Rom əh, Klotias itəm tatərəmərə e ikin min, təmol lou kit məmə noanol min rəha Isrel okotəkəike motiet Rom. Kən Akwila ne rəhan pətan Prisila kəmiaet mueia mətuatig əpəh Korin. Kəməsuatigən təfəməh kən Pol tiet-pa, məplan ilau. ³ Kən mətatig iləhal min ilau, matəkul-pən elau e wək rəhalau, mətə-inu wək rəhan rəha nosən məni tahmen əm əh wək rəhalau. İlat netəm rəha nəhlən nimə tapolən. ⁴ Kən e nian rafin e Sapat, nian rəha nəfakən, Pol ne noanol min rəha Isrel ne netəm Kris koatol nəghatən tepət əpəh e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel, mətə-inu Pol tolkeike məmə otiuw-pa ilat məmə okotən niphahrienən e İesu.

⁵ Kən Saelas ne Timoti kəmiaiet Masetonia, kən nian kəmiaiet-pa ikin əh, Pol təməpəs wək kən matən-iarəp əm nian rafin namnusən təwir matən wir kəm noanol min rəha Isrel məmə İesu in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa. ⁶ Mətə ilat kəmotetəhau, kən moatəhai. Kən Pol təmorautin-orautin rəhan sot asol e niğənəmtilat. Kən mən məmə, “Okəmə nəkotatig e nəratən lan nian Uhgın otakil netəmim e Namnun Nian, mətə rəhatəmat atip. Tətuoun əh-roiu, ekuwin mən-iarəp namnusən təwir o İaihlua min.” ⁷ Kən in təmietet elat muwin mətatig e nimə rəha suah kit sənəmə noanol rəha Isrel, mətə in tatəfak kəm Uhgın,

nərgin u Titias Jastas. Rəhan nimə in e nıkal nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel. ⁸ Kən Krispas u in tatəramərə e nimə əh, in ne rəhan min, ilat kəmotahatətə e İəramərə. Kən netəm Korin tepət min kəmotətə nəghatən rəha Pol, kən kəmotahatətə e İesu, kən kol baptais elat.

⁹ Kən nian kit lapın, Pol təməplan nat kit tahmen e napılaiirən. E napılaiirən əh, İəramərə təməghat kəm in məmə, “Əsəginən ilat. Uwın mənıarəp rəhak nəghatən məsamegən, ¹⁰ məto-inu kilau min ik. Netəmim okol kəsotərəkinən ik, məto-inu netəmim tepət e taon əh ilat rəhak netəmim min.” ¹¹ Kən Pol təmatig ikin əh nup kitiəh kən məwıg sikis, matəgətun netəmim e nəghatən rəha Uhgın.

Netəm Isrel kəmotıləs-ipən

Pol e kot

¹² Kən nian Kalio, in kapman rəha netəm Akaea, kən netəm Isrel kəmotuwa kitiəh motaskəlım Pol motıləs motuwın e kot. ¹³ Kən motən məmə, “Suah u tətalkut məmə otıuw-pən netəmim məmə okotəfak kəm Uhgın e nolən kit itəm təsətuatıpən e Lou.”

¹⁴ Kən Pol təmətul məmə otəghat, məto Kalio təmən-ipən kəm ilat məmə, “Netəm Isrel. Otətəligin-tu. Okəmə nat u in nat kit təsətuatıpən, o təsətəupənən lou, itəmat nəkotıtun rəkis məmə ekəike məto nəghatən rəhatəmat. ¹⁵ Məto, nəghatən u in musmus əm kit rəhatəmat e nərig min ne natımnat min rəha Lou rəhatəmat, kən tətətig əm etəmat məmə onəkotən kələhəu wır. Io nıkkik təsəgienən

məmə ekakil nat tol nəhlan kit.” ¹⁶ Kən in mahl-iarəpilat e kot. ¹⁷ Kən nian kəmotuwīn ihluə, əmun kəmotaskəlīm Sostenes u etəm-iasol rəha nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel. Kən kəmotoh kəmotoh əpəh e nafiluə e nimə kot. Məto Kalio təsolən nat kit məmə otən-iəhau ilat.

Pol təmitəlig Antiok əpəh Siria

¹⁸ Pol təmatig nian tepət əpəh Korin ilat piatat mīn. Kən uarisig tapəs ilat muwīn ikin əh-ikīn Kegkria. Aupən Pol təmol nəniəkisən kit kəm Uhgīn, kən ikin-u in təməte mīn əm noanun matol namnun nəniəkisən lan rəhan. Kən in təmos mīn nego kit ikin əh mītəlig-pa Siria. Kən Akwila ne Prisila kəmuətəu-pən in. ¹⁹⁻²¹ Nian kəmotuwa e taon əh Efesas, iləhal kəməhaluar. Kən Pol təmuwīn əpəh imə e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel, kən kəmotən nəghatən tepət. Ilat kəmotətapəh ron məmə otatig məsīn ilat mīn ilat. Məto in təmə, “Ei kəsi, kəpə. Okol esatigən.” Məto nian in təmiet təmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə Uhgīn tolkeike məmə ekuwa mīn, kən epanuwa mīn məplan itəmat.” Kən in təmos nego kit miet Efesas, məto təmapəs Akwila ne Prisila kətuatig ikin əh.

²² Nian Pol təmuwa e taon əh Sisaria, kən muar. Kən maliwək muwīn məmə otəplan netəm rəha niməfak əpəh Jerusalem. Kən uarisig, təmitəlig-pa mīn əpəh Antiok. ²³ Təmatig məsīn ikin əh, kən miet mīn maliwək muwīn-pən əpəh Kalesia ne Fritia ikin matem əskasik netəm rəha Iesu.

Apolos təmuwīn Efesas ne Korin

24 Kən suah kit təmuwa əpəh Efesas, in noanol kit rəha Isrel, nərgin u Apolos. In təmaiir əpəh Aleksantria, kən in etəm wır kit rəha nəghatən, kən mıtun wır mın nəghatən mın e Naoa Rəha Uhgın. 25 İlat kəmoatəgətun rəkis in e suatıp rəha İərəməərə. Kən nian rafin nigəm tatuəp e nikin o nən-iarəpən nəghatən rəha Uhgın. Kən nəghatən rəhan e İesu in tətuatıp tətuatıp. Məto in titun əm nolən baptais itəm Jon təmatol aıpən. 26 Kən in təmatən-iarəp əskasik nəghatən rəha Uhgın əpəh e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel. Nian Prisila ne Akwila kəmuəto in, kəmiat məhaluwın əpəh e rəhalau nimə, kən muən-iarəp wır kəm in suatıp rəha Uhgın. 27 Kən nian Apolos tolkeike məmə otuwın əpəh Akaea, kən piatat mın əpəh Efesas kəmotasitu lan motəte naoa kit tuwın kəm netəm rəha İesu əpəh Akaea, motətapəh olat məmə kotitun nosən Apolos motuwın əpəh iməlat ikin. Kən nian in təmuwın ikin əh, in təmasitu wır elat. İlat mın əh, ilat kəmotahatətə e İesu e nəwırən rəha Uhgın. 28 Apolos təmasitu elat nəhlan məto-inu in etəm wır kit rəha nəghatən, kən in matən-iarəp wır e Naoa Rəha Uhgın məmə İesu in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa. Kən e niganəmti netəmin, təmatoh-iahau nəghatən rəha netəm Isrel.

19

Pol təmuwın mın Efesas

¹ Nian Apolos təmətatig əh əpəh Korin, Pol təmətip suatıp kit əpəh ilis ikin e nitot mın miet-pa əpəh Efesas. İkin əh təməplan netəmin neen rəha İesu.

² Kən təmətapəh olat məmə, “?Tahro? ?Narmin

Rəha Uhgın tīnuwa marioah mətatig etəmat nian nəmotahatətə e Iesu, o kəpə?”

Kən kəmotən-ipən kəm in məmə, “Itimat esotəto aginən məmə nat kit mīn əh-ikīn Narmin Rəha Uhgın.”

³ Kən Pol təmətapəh olat məmə, “?Məto kəmol baptais ahro nulan etəmat?”

Kən kəmotən-ipən kəm in məmə, “Kəmol baptais etimat e nolən baptais itəm Jon təmatol.”

⁴ Kən Pol təmə, “Nolən baptais itəm Jon təmatol tatol e netəmim itəm koatəuhlin ilat e rəhalat nolən rat mīn. Məto Jon təmatən-iarəp məmə netəmim okotəkəike motahatətə e etəmim itəm otəpanuarisig in. Suah u in Iesu.” ⁵ Kən nian netəmim kəmotəto nəghatən əh, kən kəmol baptais elat e nərgi İərəməərə Iesu. ⁶ Kən nian Pol təmələhəu-pən nelmin e rəhalat-kapə, Narmin Rəha Uhgın təmuwa marioah mətatig elat. Kən kīnoatəghat e nəghatən ik pisin mīn, kən moatən-iarəp nəghatən itəm Uhgın tatos-ipən kəm ilat. ⁷ Kən netəm əh, ilat rafin tuelef.

⁸ Kən Pol təmatuwīn e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel e məwīg kisil matən-iarəp əskasik nəghatən e namnusən təwir rəha Uhgın məsəginən. Kən ilat min ilat, kəmotol nəghatən tepət məto-inu in tolkeike məmə otiuw-pa ilat o nərəmərəən rəha Uhgın. ⁹ Məto netəmim neen, rəhalat-kapə tiəkis pik məmə okotən nīpahrienən e rəhan nəghatən. Kən kəmoatəghat rat e suatip rəha İərəməərə rəhatat e niganəmti netəmim rafin. Məto-inu o nolən mīn

əh, kən Pol təmiet elat kən mit netəm rəha Iesu kotuwa koatuarisig-in. Kən nian rafin ilat netəmim koatəghat əpəh e nima sikul asol kit itəm suah kit, nərgin u Tiranas, təmatəgətun ikin aupən. ¹⁰ Kən Pol təmatol wək əh o nup kəiu apiəpiə. Məto-inu təmatol nəhlan, kən netəmim itəm koatatig e ikin əh Esia, noanol mın rəha Isrel ne netəm əpnarın əm, ilat rafin kəmotəto nəghatən rəha lərəməyə.

Nenəti Skefa mın

¹¹ Kən Uhgın təmol Pol tatol nat pişpis mın itəm tol pişin agın-əh. ¹² Natımnat rəha Pol tahmen e iagkəsip ne natımnat itəm təmatuwın lan, netəmim koatəmik moatuwin moatek netəm koatimis lan. Kən nımısən mın kəmotəwir, kən narmin rat mın kəmotiet elat.

¹³ Kən netəm Isrel neen koatuwin ikin pişin pişin mın neen, moatəhg-iarəp narmin rat mın e netəmim, kən netəm əh kəmotalkut məmə okotol nat əh e nərgi lərəməyə Iesu. Kən kəmoatən-ipən kəm narmin rat mın məmə, “E nərgi Iesu, etəm kitiəh əm itəm Pol tatən-iarəp, otiet.”

¹⁴ Kən e netəm kəmoatol nat əh, sepın əh-ikin nenəti suah kit, nərgin u Skefa, u in pris asol agın rəha Isrel. ¹⁵ Məto narmin rat təməni-ipən kəm ilat məmə, “Ekitun suah u Iesu, kən mıtun mın Pol. ? Məto itəmat pah mın un?” ¹⁶ Kən suah apon narmin rat tətətig lan, təmətul maht ilat mərəkin ilat, məhap-əhap rəhalat natımnat mapeg rəkis, kən kotaipiəpiə əm motagım e rəhan nımə kəmotəig e nita kəməhap-əhap ilat. ¹⁷ Nian noanol mın rəha Isrel ne netəm Kris kəmotəto nat əh,

kəmotəgin pĭk. Kən netəmim komotiləs-ipər nərġi İərəmərə İesu tər pĭk.

¹⁸ Kən netəmim tepət itəm kotahatətə e İesu, kəmotən-iarəp kəm netəmim nat tərət mĭn itəm kəmoatol. ¹⁹ Neen itəm kəmoatəmĭk nərĭk, ilat mĭn kəmotəmĭk naoa mĭn rəhalat e nat əh moatuwa, moatan-ətĭp e niġanəm̄ti netəmim. Nian netəmim kəmotafin e nəm̄ti naoa mĭn əh, tahmen e fiftimilian fatu ilat rafin. ²⁰ Kən nəghatən rəha İərəmərə təmaiu iahġin e nəsanənən asol rəha Uġin.

Nərgəhəuən asol kit əpəh Efesas

²¹ Kən uarisġ e nat əh, Pol tĭnən e nĭkin məmə otitəlig-pən əpəh Jerusalem, məto otuwĭn-pən Masetonia ne Akaea ikĭn. Kən in tən məmə, “Nian emuwĭn rəkis Jerusalem, ekəike muwĭn mĭn Rom.” ²² Kən in təmahl-ipən Timoti ne Erastas itəm katuasitu lan, məmə okuaupən mian əpəh Masetonia. Məto in otatġ pitən məsĭn əpəh ikĭn Esia.

²³ Kən e nian əh, nərgəhəuən asol kit təmər əpəh Efesas o Suatĭp rəha İərəmərə. ²⁴ Suah kit əh-ikĭn itəm tatol natim̄nat e iaen kit katən məmə silfa, nərġin u Temetrius. Ikĭn-u netəmim tepət koatəfak kəm uġin kit pətan, nərġin u Atemis. Kən Temetrius tatol narmĭ nimə mĭn e silfa itəm tahmen e nimə rəha narmĭ nat rəha Atemis. Kən nian tatol-salĭm-in ilat, matos məni asol ilat rəhan netəmim mĭn.

²⁵ Kən təmaun-in rəhan netəmim mĭn ne netəm pĭsĭn itəm koatol wək kitĭəh əm məmə okotuwa kitĭəh. Kən tən məmə, “İo mĭn, nəkotĭtun rəkis

məmə koatol win e mənī asol e wək u rəhatat. ²⁶ Məto itəmat nəmotəplan ne motəto məmə tahro nulan suah əh Pol tatərəkīn netəmim tepət kən kīnoatətəu-pən, sənəmə e Efesas əm, məto iuəhkīr ikin mīn rafin e nītən əh Esia. In tatən-iarəp məmə uhgīn mīn itəm netəmim əm koatol e nelmilat, sənəmə uhgīn mīn pahrien. ²⁷ Kən roiu əh, iuəhkīr əm tatərəkīn suatīp rəhatat o nosən mənī, kən iuəhkīr əm mīn in tatol məmə netəmim okotəplan rat nīmə rəha Atemis, u itəm in ilis pīk. Kən nam-nun, okəmə naka nəghatən rəhan otərəkīn nərgīn Atemis itəm ilis pīk tuwa mol nat əpnarīn əm lan. Məto ikin-u Ēsia ne ikin mīn rafin, netəmim koatəfak kəm uhgīn u rəhatat.”

²⁸ Nian kəmotəto nəghatən əh, nīkilat təmahmə təmahmə, kən əmun mīnotagət əfəməh məmə, “! Ure e Atemis u Efesas!” ²⁹ Kən nat əh təmaiu mīrəfin taon. Kən netəmim tepət kəmotuwa kitīəh motuwīn kaskəlīm etəm Masetonia mil əh itəm katualiwək iləhal Pol, nərgīlau u, Kaeas ne Aris-takas. Kən kəmotuwīn kələh kiuw-pən ilau əpəh ikin nian rafin koatol mitig asol ikin.

³⁰ Kən Pol tolkeike məmə otuwīn məghat kəm netəm əh, məto netəm rəha Iesu kəsotegəhan-inən. ³¹ Ne netəm-iasol neen rəha kaonsel asol əpəh Esia itəm kotalkeike Pol, kəmotahl-ipən nəghatən kəm in moatən-iəhau əskasik məmə otəsuwīnen əh netəm əh-ikin.

³² Kən ikin əh, netəmim koatol wilig wilig tepət motagət əfəməh. Neen koatən nat pīsīn, kən neen koatən nat pīsīn. Məto tepət kotəruru məmə kəmotuwa o naka. ³³ Kən noanol mīn neen rəha

Isrel kəmotətgi-pən suah kit nərgin u Aleksanta məmə otuwın mətul aupən-in ilat. Kən təmos-ipər nelmin matefətutu ilat məmə otən-iarəp nehmən rəhan. ³⁴ Məto nian netəmim kəmotitun məmə in noanol kit rəha Isrel, kəmotagət əfəməh min məmə, “!Ure e Atemis əpəh Efesas! !Ure e Atemis əpəh Efesas!” Kəmotagət əfəməh motos aua kəiu.

³⁵ Kən etəm-iasol kit u kapman asol rəha taon Efesas, təmətul mən-iəhau ilat məmə, “! Okəsotagətən-tu!” Kən mən məmə, “!Ei, netəmim! Atemis u, in uhgin rəhatat. Kən nərgin in ilis. Kən netəm ikin min rafin kotitun məmə in wək rəhatat netəm Efesas məmə okotehm wır niməfak rəhan, kən motehm wır kəpiel asim rəhan itəm təmiş-i-pən e neai muwa. ³⁶ Kən suah kit tikə itəm otən məmə iateiuə. Kən tol nəhlan, təwır məmə nətəligən rəhatəmat teiuaiu. Təsəwırən məmə nakotalməl nulan.

³⁷ “Nəmosos suah mil un motuwa ikin-u, məto ilau kəsuaqləh-inən nat kit e nimə rəha narmi nat rəhatat, kən məsuəghat ratən e nərgi pətan əh, uhgin rəhatat. ³⁸ Okəmə Temetrius ne rəhan iolwək min koatəplan-pən nəghatən rat e suah kit, nian əh-ikin rəha kot ne netəm u kot əh-ikin. Təwır məmə okotuwın kən-iarəp nəghatən rat min əh itəm kəmotəto kəm ilat. ³⁹ Məto okəmə nat kit min əh-ikin itəm nakotolkeike məmə onəkotol, onəkotəkəike motiləs motuwın e mitig ətuatip rəhan. ⁴⁰ Tımətig əm məmə okotiləs-ipən kitat e kot o nolən u-roiu məmə koatərgəhəu pik. Iuəhkir kotəμου təpiə əm ikin. ?Kən okol kəsotənən nat kit məmə kəmotuwa ikin-u e nəpələhən u-roiu o naka? Məto-inu nəpələhən u, nıpətın tikə.” ⁴¹ Nian təmən rəkis nəghatən əh, kən mən-iəhau nəghatən mahl-

ipən ilat məmə okotagım mın.

20

Pol təmuwın əpəh Masetonia ne Akaea

¹ Nian nəratən əh təmol namnun, Pol təmaun-in netəm rəha İesu məmə okotuwa kitiəh. Kən matəghat kəm ilat o nem əskasikən elat. Kən uarisig in, tauiatipin ilat miet maliwək muwın əpəh Masetonia. ² Təmuwın əh-ikin əh tepət ikin kən matos-ipən nəghatən tepət kəm netəmim rəha İesu matem əskasik ilat, kən miet-pa Kris. ³ Matig mos məwig kisil ikin əh, kən uarisig təmə otos nego kit mıtəlig-pa Siria. Məto təməto məmə noanol mın rəha İsrəl kınəatol noa anion kit məmə okotohamnu əpəh e nego. Kən təməuhlin rəhan nətəligən, kən mapəs nego mətaliwək əm mıtəlig-pən Masetonia. ⁴ Netəmim itəm kəmoatətəu-pən e nian əh, kit u Sopata nəti Piras etəm Perea, ne Aristakas, ne Sekantas, etəm Tesalonaeka mil, ne Kaeas etəm Tepe, ne Timoti, ne netəm Esia mil u Tikikas ne Trofimas. ⁵ Kən e Filipae, netəm əh kəmotəupən motuwın katəsahgin itimat əpəh Troas. ⁶ Nian lafet rəha Pret U Is Tikə Lan təmol namnun, itimat emotos nego kit motiet əpəh Filipae motaiu nian faif kən panotuwın əpəh Troas, motuwın motəplan ilat kən mətatig motos wik apiəpiə.

Iutikas təmimis kən məmegəh mın əpəh Troas

⁷ E Sarare lapın, emotuwa kitiəh məmə ekotəfak, kən moatəgwən, kən moatun Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha İesu. Kən Pol təməghat kəm netəmim məto-inu titun məmə olawig tatuwın mapəs ilat. Kən təməghat mətoarus nalugı nian

lapin. ⁸ Nipəgnoa nimə itəm ioatəpələh ikin, in e nimə kəmol kilpın-ilpın tər. Kən kəmasiepən e lait tepət əh-ikin. ⁹ Kən etəm aluə kit, nərgin u Iutikas, tatəpələh e winta ikin. Nian Pol tatən-iarəp nəghatən rəha Uhgın matən matən, kən Iutikas, napılən tınatos, tınatiuw nəm, əmun məme e winta misipər muwın morin əpəh ləhau e nəptən. Kən nipəg noa nimə itəm təməme ikin, in tatol kisil lan. Kən nian kəmotēiuaiu motuwın, məto tınımis rəkis. ¹⁰ Kən Pol təmuwın mın əpəh ləhau muwın misin nulin e nıkali etəm əluə əh, kən mıləs mago-ıpa e nelmın mil, kən mən-ıpən kəm ilat məmə, “Nikitəmat təsahmən. In tınəmegəh mın.” ¹¹ Kən Pol təmər mın muwın əpəh ilis kən mol Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha İesu ilat mın ilat, kənu mo-tagwən kitıəh. Kən tatəghat mın kəm ilat mətoarus tian, əmun tatuwın mapəs ilat. ¹² Kən ilat kəmotit etəm aluə un motuwın latuənu. Nıkilat tətəgien məto-inu netəm aluə təməmegəh mın.

Kəmotiet Troas motuwın Maelitas

¹³ Kən Pol təmən məmə otaliwək əm muwın əpəh e taon əh Asos, məto itimat ekotuwın e nego motuwın kiləs in əh-ikin. Kən itimat ekotos nego kaupən kan əpəh Asos, kən in tuarisig muwa. ¹⁴ Nian təmiet-pa, ekotit motuwın e nego. Kən itimat rafin motuwın əpəh Mitilen. ¹⁵ Emotiet motuwın ikin əh, kən lawıgin ekotuwa katəməhl ihluə e nəptən əh Kios. Kən lawıgin mın ekotuwa e nəptən əkəku Samos. Kən lawıgin mın epanotuwa Maelitas kən motuwar ikin. ¹⁶ Pol təmən rəkis məmə esotətulən Efesas məto-inu təsolkeikeən məmə ekotan pik əh e nıtən Esia. In təmalkut məmə

ekotuwĭn uəhai Jerusalem məmə in otuwĭn e lafet rəha Nagwənən Wi katən məmə Pentekos.

Pol təmauiatipin netəm-iasol mĭn rəha niməfak əpəh Efesas

¹⁷ Kən nian emotuwar əpəh Maelitas, Pol təmahl-ipən nəghatən əpəh Efesas məmə elta mĭn rəha niməfak okotuwa-tu kəplan. ¹⁸ Nian kəmotuwa, təməghat kəm ilat məmə, “Itəmat nəkotitun rəkis rəhak nolən itəm iatol nian emuwa əpis ikĭn-u Esia mətəarus-pa roiu. ¹⁹ Io iolwək əm rəha Iərəmərə. Kən rəhak nətəligən in ləhau əm. Kən nian rafin nahui nəmtək tətaiu otəmat. Kən nian rafin etatig e nian əskasik mĭn, mətə-inu noanol mĭn rəha Isrel kotolkeike məmə okotohamnu io. ²⁰ Itəmat nəkotitun məmə o nian iatəghat kəm itəmat ne matəgətun itəmat e niki netəmim natimnat mĭn itəm otasitu etəmat, məsəhluaig-inən nat kit otəmat, iatən-ipinə rafin e nĭpəgnoa nimə mĭn kən ihluə e nĭgamnəmti netəmim. ²¹ Iatən-ipən ətuatip kəm netəm Isrel ne netəm Kris məmə okotəkəike motəuhlin ilat e rehalat nəmegəhən motuwa o Uhgĭn, kən motahatətə e rəhatat Iərəmərə Iesu Kristo.

²² “Kən roiu əh, enatuwĭn Jerusalem mətə-inu Narmĭn Rəha Uhgĭn təmən kəm io məmə ekuwĭn. Esitunən məmə ekahratiĭg əh-ikĭn. ²³ Nat kitĭəh əm ekitun məmə taon mĭn rafin itəm iatuwĭn-pən ikĭn, Narmĭn Rəha Uhgĭn tatən-ipa kəm io məmə nian ekuwĭn ikĭn əh ekatig e nəratən kit kən muwĭn e kalapus. ²⁴ Kən esəginən natimnat mĭn əh. Nəmegəhən rəhak in nat əpnəpĭn əm.

Məto iakolkeike pik məmə ekol namnun wək itəm İərəməyə İesu təmos-ipa məmə ekol o nən-iarəpən namnusən təwir e nəwİRən rəha UhgİN.

²⁵ “EmuwİN e İkİN mİN rafİN matəghat kəm itəmat e nəərəməyən rəha UhgİN, kən roiu əh ekİtun məmə okol nəsotəplan mİNən İo nİan kİt. ²⁶ Kən İatən-İpİNə kəm itəmat əh-roiu e nİganəmtİ UhgİN məmə, okəmə itəmat kİt otuwİN tərət İkİN, məto sənəmə İo emol. ²⁷ Emən-İpİNə rafİN natİmnat kəm itəmat İtəm UhgİN tolkeike məmə onəkotİtun.

²⁸ “Onakoatəto wİR İtəmat. Kən netəmİm İtəm NarmİN Rəha UhgİN təmos-İpİNə e nelmİtəmat, onəkotəkəİke kehm wİR İlat e nİməfak rəha UhgİN tahmen e etəm rəha sİpsİp İtəm tatehm wİR rəhan sİpsİp mİN. İlat mİN əh, UhgİN təmos-nəmtİN İlat e nİta nətİN.* ²⁹ Enİtun rəkİs məmə nİan ekİet rəkİs etəmat, netəmİm neen İtəm kotahmen e kūrİ İarupİN mİN okotuwa məmə okotus İtəmat netəmİm rəha İesu. ³⁰ İtəmat atİp mİN əm neen okəpanotətul moteİuə məmə okotİt-İrəkİs netəm rəha İesu. ³¹ Kən onakoatəto wİR İtəmat kən məsotaluİNən məmə e nup kİsİl eməsapəsən nən-İpİNənən nəghatən u kəm İtəmat e nİan mİN rafİN. Kən nİan neen, emİtasək otəmat.

³² “Kən roiu əh, İatos-İpən İtəmat e nelmİ UhgİN, ne nəghatən rəhan kəm İtəmat məmə İn təmolkeİke pik İtəmat. Nəghatən u nəsanənən İan əh-İkİN məmə otol İtəmat nakotəskasİK, kən mos-İpİNə

20:24: Wək 21:13; 2 Tim 4:7 * **20:28:** Suatİp kİt mİN o nəuhlİNən nəghatən u “nİta nətİN” İn tol mİN-nulan: “nİtan atİp.”

20:28: 1 Tim 4:16; 1 Pİta 5:2-4

20:29: Mat 7:15; Jon 10:12

20:31: 1 Tes 2:11

nəwırən itəm Uhgin təmən rəkis məmə otos-ipən kəm rəhan netəmim mın.

³³ “Io sənəmə etəmim itəm iakolkeike pık məni rəha etəm pısın, o natımnat itəm koatuwin lan.

³⁴ Itəmat nəkotıtun rəkis məmə io atıp əm, iatol wək o nosən natımnat itəm io ne netəm koatuarisigin io kotalkeike o natıgən. ³⁵ Nian nəmotəhm rəhak nolən mın, eməgətun suatıp mın əh kəm itəmat məmə onəkotol mihin motasitu e netəm u kəsotəskasikən. Kən onəsotaluinən nəghatən rəha lərəməərə İesu itəm təmən məmə, “Təwır agın o netəm u itəm koatos-ipən kəm netəmim maprəkisin itəm koatəsağın məmə okos-ipən kəm ilat.’ ”

³⁶ Nian Pol təmöl namnun rəhan nəghatən, təmeiuaiu misin nulin kən məfak ilat mın ilat.

³⁷ Kən kəmotasək pık motaskəlīm Pol katəpah nıkapın motauiatıpın. ³⁸ Kəmoatəto tərət pık məmə təmən kəm ilat məmə okol kəsotəhm mınən nıganəmtın. Kən ilat mın kəmotaliwək motuwın əpəh nego ikın.

21

Pol təmuwin Jerusalem

¹ Nian emotauiatıpın rəkis ilat, emotuwın e nego kən motiet, motaiu ətuatıp əm o nıtən əkəku əh, Kos. Kən lawıgın ekotuwa e nıtən əkəku əh, Rotes. Kən emotiet mın ikın əh motuwa mın e ikın kit katən məmə Patara, kən motuwar ikın. ² İkın əh emotəplan nego kit, kınatən məmə otiet muwin əpəh Fönisia. Kən ekotətıpən lan motiet mın.

³ Itimat emotuwa kəplan nıtən asol əh Saepiras, kən motaiu-pən e nıkalın u pis ikın kən motaiu e

nītən Siria. Nego əh təmuwa e taon əh Taea məmə otəmki-par natimnat ikin. Kən ekotuwar ikin.

⁴ Ikin əh emotuwın kəplan netəm rəha Iesu. Kən motatig itimat min ilat, kos wik apiəpiə kit. Kən Narmın Rəha Uhgın təghat kəm ilat, kən ilat kəmotən-ipən əskasik kəm Pol məmə otəsuwınən Jerusalem. ⁵ Məto nian rəhatimat natigən ikin-u tinol namnun, kən ekotiet mīnoatuwın, kən netəm rəha Iesu ikin əh, ne rəhalat nīpitan min, ne nətilat min kəmotətəu-pa itimat ekotuwın əpəh itəhəi e nīməkləkil. Kən motisin nulitimat ikin motəfak, kən motauiatipin itimat min. ⁶ Kən ekotuwın e nego, ilat kotitəlig-pən iməlat ikin.

⁷ Kən nego təmiet Taea maiu o nītən Toleme. Kən ekotuwar ikin motuwın kəplan piatimat min, kos nian kitiəh. ⁸ Kən lawıgin, ekotiet min motuwın kuwar əpəh e taon Sisaria kən motuwın kətatig e nīmə rəha Filip u itəm tatuwın ikin min matən-iarəp namnusən təwir. Kən in tatol sepın lan e netəmim itəm kəməmki-pər ilat aupən o nasituen e aposol min. ⁹ Netin pətan kuwit kəsotətəu-pənən iərman. Nīpitan əh koatən-iarəp nəghatən itəm Uhgın tatos-ipən kəm ilat.

¹⁰ Emotatig nian kisil o kuwit ikin əh, kən ien kit rəha Uhgın əpəh Jutia təmuwa, nərgin u Akapus. ¹¹ Təmuwa məplan itimat kən mīləs-irəkis kətət rəha Pol, kən məlis əfımən atip nelmin ne nelkin lan, kən mən-iarəp məmə Narmın Rəha Uhgın təmən kəm in məmə, “Netəm-iasol neen rəha Isrel okotəlis nəhlan suah əh rəhan u kətət, kən motiləs-ipən e nelmi İaihlua min.” ¹² Nian emotətə

21:4: Wək 20:23

21:8: Wək 6:5; 8:40

21:10: Wək 11:28

21:11: Wək 20:23; 21:33

nəghatən əh, itimat netəm ikin əh, emotən-iəhau əskasik Pol məmə otəsuwinən Jerusalem.

¹³ Məto Pol tən-ipin kəm ilat məmə, “? Tahro nakotasək? Nəkotol katətgəhl nīkik o nuwinən ikin əh. Io esəgin əmən o nuwinən e kalapus o nərgi İərəməərə İesu, məto iategəhan mīn məmə ekimis ron əpəh Jerusalem.”

¹⁴ Nian emotəplan məmə okol Pol təsəuhlinən rəhan nətəligən, kən ekotapəs əm, moatən məmə, “Pəs İərəməərə otol əm nulan itəm in tolkeike mihin.”

¹⁵ Emotətig məsin ikin-u, kən uarisig ekotaiipən rəhatimat natimnat, moataliwək əm motuwīn Jerusalem. ¹⁶ Netənim neen rəha İesu əpəh Sisaria kəmotətəu-pa itimat motit itimat motuwīn e nimə rəha etəm Saepras kit u in etəm rəha İesu nuwəh rəkis mətoarus-pa əh-roiu, nərgin u Nason. Kən motapil ikin.

Pol təmuwin məplan Jemes

¹⁷ Nian motuwa Jerusalem, piatat mīn nīkilat təmagien pīk məmə okotəplan itimat. ¹⁸ Kən lawigin Pol ne itimat rafin ekotuwīn məmə ekotəplan Jemes. Kən elta mīn rafin rəha niməfak kəmotuwa. ¹⁹ Pol təmən təwir kəm ilat kən mən-iarəp wir kəm ilat natimnat rafin agin-əh e rəhan naliwəkən itəm Uhgīn təmol kəm İaihlua mīn.

²⁰ Nian kəmotətə nəghatən əh, ilat rafin nīkilat təmagien, kən kotənwiwi Uhgīn motən-ipən kəm Pol məmə, “Ik nīnitun rəkis məmə roiu əh netəm İsrəl tahmen e taosan tepət kīnotitun İesu, kən ilat rafin kotaskəlīm pīk Lou rəha Moses. ²¹ İlat

kinəmotəto rəkis nəghatən neen itəm katən məmə nakatəgətun noanol mīn rəha Isrel əpəh ikin rəha netəm pišin pišin mīn məmə okotapəs Lou rəha Moses. Kən moṭəto məmə ik nakatən kəm ilat məmə okəsəhg-ipənən nenətilat mīn, kən kəsətəupən mīnən kastom rəhatat. ²² Roiu əh ilat okotəto məmə ik nīnuwa ikin-u mətatiḡ. ?Kən okotahro nulan əh-roiu? ²³ Təwir məmə onəköl nat u itəm ekotən-ipinə kəm ik əh-roiu. Nəman kuwit ikin-u itəm kəmotöl nəniəkisən kit ilat Uhgīn. ²⁴ Olawīḡ nəkəike mit ilat motuwīn, kən mos-nəmtīn rəhalat nat megəh mīn rəha sakrifais, kən itəmat mīn ilat motöl sakrifais rəha nafələn itəm Lou rəhatat tatən. Kən ilat kotitun nakən rəhalat-kapə təpiə. Nian natöl natimnat rafin əh, kən netəmim okotitun məmə kateiuə lam, mətə nīpahrienən, ik nataskəlīm əh Lou rəha Moses. ²⁵ Itimat emotahl-ipən rəkis naoa kit kəm Iaihlua mīn itəm kotahatətə e Iesu. Naoa tatən nəhlan məmə ilat okəsotunən nita, ne nagwənən itəm katöl sakrifais lan kəm narmi nat mīn, kən məsotunən nat megəh itəm kəmaril nentou mətə-inu nitan əpəh ikin e nīpətīn, kən məsotölən təfagə e pətan.” ²⁶ Kən lawīḡin, Pol ne netəm əh kuwit kotuwīn kol natimnat itəm Lou tatən. Kən Pol tuwīn əpəh e Nīmə Rəha Uhgīn məmə otən-ipən kəm pris mīn məmə nian kuwəh əh-ikin tətatiḡ əh məmə Lou tatən, kən pris mīn okotöl sakrifais kuwit tīnahmen-in netəm mīn əh.

Netəm Isrel kəmotaskəlīm Pol əpəh e Nīmə Rəha Uhgīn

²⁷ Nian tīnuwa iuəhkir o nian sepīn itəm sakri-fais rəha nafələn otol namnun lan, netəm Isrel neen itəm kəmotisi-pən Esia aupən, kəmotəplan Pol əpəh e niməfak, kən kīnotos nīmanin netəmim rafin əh, kən motaskəlīm Pol, ²⁸ motagət əfəməh lan məmə, “!Ei, netəm Isrel! !Otuwa kasitu etimat! Suah ilouin əpə itəm tatuwīn ikīn mīn matəgətun netəmim məmə okotetəhau kitat matən kəm ilat mīn məmə Lou rəha Moses in nat əpnapīn əm ne Nimə Rəha Uhgīn. Kən mit netəm Kris neen u Iaihlua mīn motuwa ikīn-u imətat pīsīn əm ikīn e Nimə Rəha Uhgīn, kən nolən əh təmətgəhl Lou kən mīnol tīnamkīmīk ikīn-u.” ²⁹ Kəmotən nəhlan mətō-inu kəmotəplan suah əh Trofimas etəm Efe-sas təmətaliwək ilau Pol əpəh i taon. Kən nīkilat təht məmə okəm-naka Pol təmit muea e ikīn rəha netəm Isrel e Nimə Rəha Uhgīn.

³⁰ Kən netəmim rafin e taon kəmotagət əfəməh o nat əh, motaiu motuwīn kaskəlīm Pol motewkəkan-iarəp əpəh e Nimə Rəha Uhgīn. Kən pris mīn kotahtosīg uəhai əm e nafiluə e Nimə Rəha Uhgīn. ³¹ Nian kəmotalkut məmə okotohamnu Pol, kən etəm tatərəmərə e mopael mīn rəha Rom əpəh Jerusalem, təmos nəghatən məmə katol nat asol kit əpəh e taon. ³² Kən təmaut məmīk rəhan neen mopael mīn ne netəm-iasol mīn lan motaiu motuwīn əpəh netəmim koatəmou ikīn. Nian netəmim kəmotəplan ilat, kən kotapəs nohən Pol, kətul kəpnapīn əm.

³³ Kən etəm tatərəmərə e mopael mīn təmuwa o Pol maskəlīm, kən magət e rəhan mopael mīn kotuwa motəlis e sen kəiu. Kən motətapəh o

netəmim məmә, “?Etəmim pah u? ?Təmol nat tərät naka?” ³⁴ Kən nımanın netəmim neen koatən nəghatən pısın, neen koatən nəghatən pısın. Məto-inu kınötəruru ətuatıp nəukəti nəghatən, kən nagətən tınepət. Etəm tərəmərə e mopael mın apon tınəruru məmә kəmahrol nulan, kən magət e rəhan mopael mın məmә otiləs Pol kan e nimə rəhalat.

³⁵ Nian Pol tınategupər-egupər məmә otuwın imə, kən mopael mın kəmotea-pən ron kiləs-ipər, məto-inu netəmim nikilat təmahməh pik məmә okotoh. ³⁶ İlat rafın kəmoatuarisig-in moatən əfəmäh məmә, “!Otohamnu! !Otohamnu!”

Pol təmən nəwtain nəghatən

³⁷ Nian kəmotiləs motuwın məmә okotegu-pən imə, kən tən-ipən kəm etəm tərəmərə e mopael mın məmә, “İakolkeike məmә ekən nat kit kəm ik.”

Kən etəm tərəmərə e mopael mın təmә, “?Nakahro mıtun nəghatən Kris? ³⁸ ?Okəmә naka ik etəm İjip ilouin itəm nəmatol nəratən kəm rəhatımat kapman aupən, kən məmık netəmim fo-taosan ilat Netəm Rəha Neim Apın itəm kotohamnu netəmim, kən motuwın kətatig əpəh ikın taruən-aruən ikın?”

³⁹ Məto Pol təmә, “Kəp. İo noanol kit rəha İsrel. Emaiir əpəh Silisia e taon keike Tasas, kən io iatos nərəmərəən rəha ikın əh e taon əh. Awi, kol nakegəhan-in io pəs ekəghat-tu kəm netəm mın əh.” ⁴⁰ Kən tegəhan in. Kən Pol tətul-pər əpəh kategupər-egupər ikın mıləs-ipər nelmın mefətutu ilat lan məmә okəsotagətən. Nian kəməsotagətən, kən təghat kəm ilat e nəghatən İsrel məmә,

22

¹ “Tata mīn ne piak mīn. Otətəlig-in-tu io. Pəs ekən rəhak kəm itəmat.” ² Nian kəmotəto məmə təməghat kəm ilat e nəghatən ətuatip rəhalat, kən nəghatən təmikə agin-əh, moatətəlig-in.

Kən tən məmə, ³ “Io noanol kit rəha Isrel. Emaiir əpəh Silisia e taon əh Tasas, məto emepət u Jerusalem. Kamaliel təməgətun io. Təməgətun wir io e Lou rəha tīpitat mīn məmə ekətəu-pən ətuatip. Kən e nian əh, ematəsanən o nolən natimnat itəm Uhgīn tolkeike tahmen etəmat u-roiu.” ⁴ Aupən ematoh netəmim itəm kotətəu-pən Suatip Rəha Iesu. Kən mətaskəlīm ilat, nəman ne nīpitan, matəmki-pən ilat e kalapus. ⁵ Nəghatən mīn u pris asol agin ne netəm-iasol mīn rəha kaonsel rəhatat kotitun nənən məmə nīpahrienən. E nian əh, emos naoa rəhalat muwīn əpəh o netəm Isrel əpəh Tamaskes. Kən ematuwīn ikīn əh məmə ekaskəlīm netəm mīn əh rəha Iesu məmik ilat muwa məmki-pən ilat e kalapus əpəh Jerusalem mol nalpīnən kəm ilat.

*Pol təmən-iarəp məmə təmähro mətəu-pən Iesu
(Wək 9:1-19; 26:12-18)*

⁶ “E nian mītgar tinalalin əm, kən enuwa iuəhkīr o Tamaskes, kən nəhag-əhagən kit tatuəp tərūən tərūən, təmisi-pən e neai, masiəgəpīn-pīnə io ikīn. ⁷ Kən ekisi-pər morin e nəptən. Məto nəwia suah kit tatən-ipa kəm io məmə, ‘!Sol! !Sol! ?Təhro natol tərət kəm io nulan?’ ⁸ Kən ekəmə, ‘?Məto Iərəmərə, ik pah?’ Kən təmə, ‘Io Iesu, etəm Nasaret u itəm ik natol tərət lan.’ ⁹ Netəm itəm kəmoatuarisig-in io e suatip, kəmotəplan nəhag-əhagən əh, məto

kəməsotətoən nəwia suah əh itəm təməghat kəm io. ¹⁰ Kən ekətapəh ron məmə, ‘?Iərəməərə, ekahro nulan əh-roiu?’ Kən Iərəməərə tən-ipa kəm io məmə, ‘Ətul maliwək muwın əpəh Tamaskes. İkin əh, suah kit əh-ikin itəm otən-ipinə kəm ik natimnat itəm Uhgın tinəmən rəkis məmə ik onəköl.’ ¹¹ Məto-inu nəhag-əhagən əh təsanən pik, kən mol niganəmtək təpis, kən netəmim itəm koatuarisig-in io kotos əm nelmək motit io ekotuwin Tamaskes.

¹² “Kən ikın əh, suah kit əh-ikin, nərgin u Ananaeas, in suah kit itəm tətaskəlīm wir Lou rəhatat, kən netəm Isrel əh-ikin əh kotisiai-in pik. ¹³ Kən təmuwa məplan io mətul-pa iuəhkır ron io məmə, ‘Piak Sol, roiu əh niganəmtim otəwir mın.’ Kən e nian əm əh, niganəmtək təmaiir mın enatəplan in. ¹⁴ Kən tən-ipa kəm io məmə, ‘Uhgın rəha tıpitat mın aupən, in təmitəpun rəkis ik məmə ik onəkıtun natimnat itəm in tolkeike. Kən ik məplan Etəm Ətuatıp əh rəhan, kən məto ətuatıp rəhan nəghatən e nohlin. ¹⁵ Onəkəike mən-iarəp kəm netəmim rafın natimnat itəm ik nəməto kən məplan. ¹⁶ ?Kən roiu əh, nakatəzahgin naka? Ətul muwın məfak-pən kəm İesu, kən kol baptais lam, kən in otafəl rəham nolən rat mın.’ ”

Uhgın təmahl-ipən Pol kəm netəm u sənəmə netəm Isrel

¹⁷ Kən təmatən məmə, “Uarisig e nat u, kən ekuwin Jerusalem. İkin əh, emuwın e Nımə Rəha Uhgın matəfak, kən məplan napılaiirən kit itəm Uhgın təmos-ipa. ¹⁸ E napılaiirən əh, eməplan Iərəməərə tatən-ipa kəm io məmə, ‘Ətul uəhai əh-roiu agin miet Jerusalem. Məto-inu netəm ikın-u

okol kəsotətəlig-inən rəhak nəghatən itəm ik natən.’
 19 Məto ekəmə, ‘Iərəməərə, netəm əh kotitun wir məmə aupən ematuwin əpəh e nimə rəha nəfakən rəhalat mətaskəlīm netəm u kotahatətə lam muwa mətəlis ilat matəmki-pən ilat e kalapus. 20 Kən nian netəmim kəmotəhtimnu Stipen, kən nitan təmaiu məto-inu təmatən-iarəp ik. Məto io mīn, ematətul itimat mīn ilat. Kən nīkik tətəgien məto-inu kotaht Stipen e kəpiel, kən matehm rəhalat natimnat.’ 21 Məto Iərəməərə təmən-īpa kəm io məmə, ‘Uwin. Məto-inu io etahl-īpən ik ikīn əh kəm Iaihlua mīn.’ ”

22 Kən kəmoatətəlig-in wir kətoarus tən namnun. Məto nian kəmotətə nəghatən əh, motəgət əfəməh məmə, “!Otīləs-iarəp suah un, kohamnu! ! Təsəwīrən məmə otatig!” 23 Kəmoatəkəike motəgət əfəməh motəra kin əpnarīn əm rəhalat natimnat, moatəmīk nīmoulul katəra kin əpnarīn əm. 24 Kən etəm Rom itəm tərəmərə mopael mīn tən məmə okīləs kan əpəh e nimə rəha mopael mīn. Kən təmə okālis məto-inu tolkeike məmə Pol otən kəm in məmə netəmim kotəgət pīk lan nəhlan o naka.

25 Məto nian kəmoatietain wir Pol məmə okotalis, kən tən-īpən kəm netəm-iasol mīn əh kit rəha mopael mīn itəm tatətul iuəhkīr rōn məmə, “!Ei! Io etəm Rom u. ?Tətuatip məmə onəkotalis io nian esuwīnən əh e kot?”

26 Nian etəm-iasol rəha mopael mīn təməto nəghatən əh, təmuwīn məplān etəm tərəmərə elat mən-īpən kəm in məmə, “!Ei! !Okəmə naka ik nəkəruru suah əh in etəm Rom!”

²⁷ Kən etəm tərəmərə e mopael min əh tətəpəh o Pol məmə, “!Ei! Ən wir-tu məmə ik etəm Rom pahrien o kəp.”

Kən Pol tən məmə, “Əwəh. Iatən pahrien.”

²⁸ Kən etəm tərəmərə e mopael min təmə, “Emətou məni p̄ik o negəhan-inən io məmə ekuwa io etəm Rom.”

Məto Pol təmə, “Rəhak tata in etəm Rom. Kən tol nəhlan, io etəm Rom.” ²⁹ Kən əmun mopael min itəm kəmoatətul matip məmə okotalis Pol kəmotaut kani məntaalat ka isəu. Kən nian etəm-iasol əh təm̄itun məmə Pol in etəm Rom, kən təməgin məto-inu t̄inəlis rəkis e sen.

Pol təmətul aupən e kaonsel

³⁰ Kən law̄igin, kən etəm tərəmərə e mopael min əh tolkeike məmə ot̄itun ətuatip məmə tahro netəm Isrel koatol nəhlan e Pol. Kən mən k̄ikis rəkis sen lan, kən maun-in pris asol min ne netəm-iasol rəha kaonsel rəha netəm Isrel məmə okotəpələh kəghat, kən muw̄in m̄iləs Pol muwa tətul aupən in ilat.

23

¹ Kən Pol təmətag-pən ətuatip əm o netəm rəha kaonsel, kən mən məmə, “Piak min. E rəhak nəmegəhən aupən mətoarus-pa u-roiu, esətoən məmə n̄ikik ot̄əgin məmə emol nat tərət kit e n̄iganəmti Uhḡin.” ² Kən pris asol agin əh Ananaeas tən-ipən kəm netəm koatətul iuəhk̄ir ron məmə kit otem-pən nohlin. ³ Məto Pol təmən-ipən kəm in məmə, “!Uhḡin otol mihin min lam! Ik nakahmen e nimə itəm kəm̄ol pen lan tər̄uən p̄ik əm ihluə, məto tamkimik əpəh imə. ?Tahro natəpələh ikin-u

mətakil io e Lou rəhatat, mətō ik nəmən məmē kit otem io? Ik nīnətgəhl rəkis Lou əh.”

⁴ Netəm koatəpələh iuəhkir o Pol kotəmā, “?Tahro natəghat rat e pris asol agin rəha Uhgīn?”

⁵ Kən Pol tēmā, “Piak mīn. Io esitun agin-əhən mēmā in pris asol agin rəha Uhgīn. Mətō io ekītun mēmā Naoa Rəha Uhgīn tatən nəhlan mēmā, ‘Əsəghat ratən e netəm itəm kotepət lam.’ ”

⁶ Kən təməplan mēmā nəwtain kaonsel məsīn ilat Satusi mīn, kən nəwtain məsīn ilat Farisi mīn. Kən in təməghat əfəməh mēmā, “Piak mīn. Io Farisi kit. Rəhak tata ne tīpik mīn, ilat Farisi mīn. Mətō netəm u kotolkeike əm mēmā okotiuw-iarəp io e kot mətō-inu emələhəu-pən rəhak nətəligən e nahatətəən u rəhatat mēmā etəm təmimīs otəpanəmegəh mīn.”

⁷ Nian təmən rəkis əm nəghatən əh, kən Farisi ne Satusi mīn kəmotərgəhəu asol əpəh imə e kaonsel, kən mīnotəhap ilat mīn, mīnotol nənən kəiu.

⁸ Mətō-inu Satusi mīn koatən mēmā nian etəmim otimīs, okol təsəmegəh mīnən. Kən moatən mēmā nagelo tikə, kən narmin tikə. Mətō Farisi mīn koatən mēmā, nat miləhal əh, in nīpahrienən.

⁹ Mətō-inu o nat əh, kən ilat kəmotagət pik ron. Kən nəghatən rəhalat təmər muwīn ilīs.

Kən iəgətun mīn neen rəha Lou u Farisi mīn, kəmotən əskasik mēmā, “Itimat esotəplan-pənən nəghatən rat kit ne e suah u. Okəm-naka nīpahrienən mēmā narmin kit o nagelo kit təməghat kəm in.”

¹⁰ Kən nərgəhəuən təməskasik pik. Kən etəm tərəmərə e mopael mīn əh, təgīn mēmā okəmā

okotiləs Pol əh-roiu, okotearəsin-earəsin. Kən tahl-ipən rəhan mopael mīn məmə okotuwīn kiləs-irəkis Pol kiləs kan mīn əpəh iməlat ikin.

¹¹ Kən lapin əmun, İərəmərə tuwa o Pol mən-ipən kəm in məmə, “Nat əh, nat əpnəpin əm. Əsəginən. Ik nəmən-iarəp rəkis io ikin-u Jerusalem. Kən onəkol mihin mīn əpəh Rom.”

Netəm Isrel neen kəmotən anion məmə okotohamnu Pol

¹² Kən lawigin, netəm Isrel neen kəmotəpələh e nəghatən kit, kən motən anion məmə okotohamnu Pol. Kən motol nəniəkisən kit məmə okəsotagwənən ne motənim nəhau kətoarus okotohamnu Pol. Kən okəmə okotətəghl nəniəkisən əh, pəs Uhgīn otoh ilat kotimis. ¹³ İlat taprəkis-in foti itəm kəmoatol anion noa əh. ¹⁴ Kən kəmotuwīn o pris asol mīn, ne netəm-iasol mīn rəha niməfak rəha netəm Isrel, motən-ipən kəm ilat məmə, “Emotol nəniəkisən kit məmə esotunən nat kit mətoarus ekotohamnu Pol. ¹⁵ Kən itəmat ne netəm rəha kaonsel onəkotəkəike kahl-ipən nəghatən kəm etəm tərəmərə e mopael mīn rəha Rom motətapəh ron məmə, otəkəike mīləs mīn Pol muwa u ikin-u, kən moteiuə lan məmə onəkotəplan o natimnat mīn əh rəhan. Kən itəmat ekotəhluaig e suatip kətəlkəlik məmə okotiləs kətah u, kən ekotaskəlim kohamnu.”

¹⁶ Məto rəhn ioanian Pol kit iərman, nəti wīnin, təməto nəghatən əh, kən muwīn əpəh imə mopael mīn ikin mən-iarəp kəm Pol. ¹⁷ Kən Pol taun-in etəm-iasol kit rəha mopael mīn tuwa, kən tən-ipən kəm in məmə, “Awī, okol nakit etəm aluə u

muwĭn tehm etəm tərəmərə e mopael mĭn. In tatos nəghatən kit məmə otən kəm in.”

¹⁸ Kən mopael əh tit mian o etəm tərəmərə elat. Kən mən-ipən kəm in məmə, “Suah u Pol itəm tətatiġ e kalapus, təmaun-in io məmə oekit etəm aluə u muwa kəm ik. In tatos nəghatən kit məmə otən kəm ik.”

¹⁹ Kən etəm tərəmərə e mopael mĭn əh, tos nelmi suah apon mian əpəh ikĭn kit ilau pişin əm, kən mətapəh ron məmə, “?Naka əh nakəmə nakehm io ron?”

²⁰ Kən suah un təmə, “Netəm-iasol mĭn əpəh Isrel kəmotegəhan rəkis məmə olawig kotuwa kətapəh ron ik məmə onakit Pol mian əpəh e kaonsel rəhalat. Okoteiuə-in ik məmə kaonsel tolkeike məmə otəplan wĭr mĭn-tu nəghatən mĭn rəha suah əh. ²¹ Məto awi, əsegəhan-inən ilat kotiuw-pən ik. Məto-inu rəhalat netəmim taprəkisi foti okotuwa katəhluaig e suatiṗ katəsahġin. Ilat kəmotol nəniəkisən kit məmə okəsotagwənən məsotənimən nəhau mətoarus okotohamnu piṗtən Pol. Kən mĭnoatətul matṗ əm əh-roiu məmə okotol nat əh, moatəsahġin əm rəham nəghatən.”

²² Kən etəm tərəmərə e mopael mĭn apon təmə, “Əsən mĭnən kəm suah kit məmə nəmən-ipa nəghatən u kəm io.” Kən mahl-ipən tatuwĭn.

Kəmahl-ipən Pol kəm Filiks u kapman rəha Rom

²³ Kən etəm tərəmərə e mopael mĭn taun-in rəhan etəm-iasol kəiu mən-ipən kəm ilau məmə, “Okian muən kəm mopael mĭn ilat rafĭn fo-hanrit-seṗinte məmə okotətul matṗ o nuwĭnən Sisaria. Kən tu-hanrit okotaliwək əm, kən seṗinte okotasuə e hos, kən tu-hanrit itəm okotəmĭk nĭro okotətul

matip. Okotiet e nain klok əh-roiu lapin. ²⁴ Kən motəkəike kiləs hos neen məmə Pol otəpələh elat, kən motiləs motuwın kəm kapman əh Filiks, kən moatehm wır məmə okəsölən nat kit lan e suatip.”

²⁵ Kən etəm-iasol rəha mopael mın təməte naoa kit mos-ipən kəm itəm mil un məmə okotiləs kan kəm kapman asol əh Filiks. Naoa un tatən məmə,

²⁶ “Filiks. Ik etəm ilis pik pahrien. Io Klotias Lisias iatəte naoa kəm ik itəm ik natərəməərə e kapman, kən iatən təwır kəm ik.

²⁷ Suah u, noanol mın rəha Isrel kınotaskəlim rəkis, kən iuəhkır kotohamnu. Məto io eməto məmə in etəm Rom, kən ekuwın itimat rəhak mopael mın kiləs-irəkis olat. ²⁸ Emolkeike məmə ekegəs-in-tu məmə nat naka təmol təsətuatipən itəm koatəplan-pən lan, mol kotiləs motuwın e kaonsel rəhalat. ²⁹ Kən eməplan məmə in təsolən nat tərət kit ne itəm otimis ron, o məmə otuwın o kalapus ron. Nəghatən mın itəm koatətu-pən lan in nat kit e rəhalat atip əm lou. ³⁰ Məto uarisig suah kit təmuwa mən-ipa kəm io məmə netəm Isrel koatol anion noa kit məmə okotohamnu, kən nıkık təht məmə təwır məmə ekahl-ipinə kəm ik. Enən-ipən rəkis kəm netəm əh itəm koatol timəht kəm in məmə okotimnə kən-ipinə kəm ik nat tərət mın itəm koatəplan-pən lan.

Inəh namnu rəhak nəghatən.”

³¹ Kən mopael mın kəmotol əm məmə inu ne etəm tərəməərə elat təmən mihin. Kəmotiləs Pol motuwın e taon əh Antipatris lapin. ³² Kən lawigin, mopael mın itəm kəmotaiu e hos mın,

ilat əm kotiləs Pol motuwın. Kən mopael neen mın kəmotitəlig-pa iməlat ikın. ³³ Mopael mın əh kəmotiləs motuwın əpəh Sisaria, kən motiləs-ipən naoa kəm etəm-iasol əh Filiks, kən motələhəupən Pol e nelmın. ³⁴ Nian kapman u təməfin naoa, kən mətapəh o Pol məmə, “?Ik etəm hiə?” Kən nian təməto məmə Pol in etəm Silisia, ³⁵ in təmən məmə, “Nian netəmim okotuwa kən-iarəp natimnat itəm koatəplan-pən əh lam, io ekən kot otəpələh o nətəligən u rəham, kən io ekakil.” Kən mən-ipən kəm rəhan mopael mın məmə okotiləs-ipən Pol e nimə rəha kapman rəha Rom itəm Kig Herot Asol təmiləkın aypən, motaskəlim əh-ikın.

24

Pol təmətul aypən e Filiks e kot

¹ Nian faif tınuwın rəkis, kən pris asol agın, nərgin u Ananaeas, təmuwın Sisaria ilat netəm-iasol mın neen rəha Isrel ne ienatig e lou,* nərgin u Tetalas. Nian kəmotiet-pa, kən motuwın kətul e niğanəmti Filiks kən motən-iarəp nəghatən mın itəm nikilat təht məmə Pol təmol təsətuatipən. ² Kən kəmotəun-in Pol məmə otuwa imə e nəghatən, kən Tetalas tatən-ipən nəghatən mın rəhalat kəm Filiks məmə, “Etəm-iasol. Ekotisiai-in pik ik məto-inu ik ilis pahrien. Kən nolən rəham o nəmikən itimat in tatətuatip wır. Imatimat ikın təməməlinu nuwəh rəkis mətoarus-pa u-roiu. Kən ik nəməg-ətuatip-in rəkis nolən u ikın-u məmə otol nəmegəhən ne natigən rəhatimat təwır. ³ Kən nian rafin kitat koatəto təwır o natimnat mın əh, kən ekotənwiwi

* **24:1:** Ienatig e lou in suah kit itəm titun wır lou matəghat e kot.

pik ik ron. ⁴ Esotolkeikeən məmə ekaskəlim pik ik, mətə ekətapəh ron ik məmə onakasəkitun itimat mətəlig-in wir-tu nəghatən əkuəkir u rəhatimat.

⁵ “Itimat emotəplan rəkis məmə suah əh in etəm tərət kit. In nəukəti nəratən tepət e ikin min e nitən min. In tatol itimat netəm Isrel ekoatərgəhəu pik, kən etəm-iasol rəha netəm koatuarisig-in suah ilouin etəm Nasaret. ⁶ Kən in mətalkut məmə otol Nimə Rəha Uhgın tamkimik e niganəmti Uhgın, kən ekotaskəlim.† ⁸ Kən okəmə nakətapəh ron, nəkitun nətoən nəghatən min u tiet e nohlin itəm iatən-ipinə kəm ik.”

⁹ Kən netəm Isrel kəmotegəhan e nəghatən rəha loea əh moatən məmə, “Nəghatən min rafin əh, in nīpahrienən.”

Pol təmuhalpin nəghatən

¹⁰ Kən Filiks torin-pən rəhn-kapə kəm Pol məmə otəghat. Kən Pol təghat məmə, “Etəm-iasol Filiks. Io ekıtun wir məmə ik nəmatakil e kot netəm u ikin- u imatimat ikin e nup tepət rəkis. Kən tol nəhlan nıkkik tagien məmə ekən-iarəp nəwtain nəghatən rəhak kəm ik. ¹¹ Io emuwın Jerusalem minos əm nian tuelef əm məmə ekuwın məfak. Kən ik nəkitun natətapəh-inən nat u məmə in nīpahrienən

24:5: Wək 17:6 † **24:6:** E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, nəghatən pisin kit min əh-ikin itəm tatilpin nəghatən u matən məmə, “Kən emotən məmə ekotətu-pən nəghatən kit lan e kot e nolən rəha Lou rəhatimat. ⁷ Mətə Lisias itəm tərəmərə e mopael min, təmiləs nəlugi nənən rəhatimat, kən ilat rəhan netəmim kəmoteuw rəkis min suah u otimat. ⁸ Kən mələhəu nənən kit məmə netəmim itəm koatəplan-pən nəratən kit e suah u, otəkəike muwa mən-ipinə kəm ik.” **24:6:** Wək 21:28-30

o neiuəən. ¹² Netəm u koatətu-pa nəghatən u lak, kəsotəplanən ne məmə ekuərgəhəu itimlau suah kit əpəh e Nimə Rəha Uhgīn. Kən məsotəplanən məmə iatol netəmim koatərgəhəu əpəh e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel, o ikin min əpəh e taon. !Kəp! ¹³ Kən okol təsəgətun ətuatipən kəm ik məmə nəghatən itəm koatən lak u-roiu in nīpahrienən, mətə-inu in neiuəiuəən.

¹⁴ “Mətə ekītun nən-ipinən kəm ik məmə nīpahrienən məmə nian iatətəu-pən Suatip Rəha Iesu itəm netəm Isrel kotəmə in nəfakən neiuəən, io iatəfak kəm Uhgīn rəha tipitimat min, kən io iatən nīpahrienən e nəghatən min itəm kəmətə e Lou rəha Moses ne nəghatən rəha ien min rəha Uhgīn aupən. ¹⁵ Io iatələhəu-pən əm rəhak nətəligən kəm Uhgīn məmə in otol kəm netəm kəmotimis məmə okotəmegəh min, netəm u kotətuatip ne netəm kəsotətuatipən. Inu nətəligən kitiah əm itəm nīkilat tatəht. ¹⁶ Mətə-inu tol nəhlan, kən etalkut pik məmə ekol nat naka itəm io ekītun məmə tətəuatip e nīganəmti Uhgīn ne netəmim.

¹⁷ “Uarisig e nup neen itəm emiet u ikin-u Jerusalem, kən emitəlig-pa min məmə ekos mənī muwīn kəm netəm imak ikin, kən mol sakrifais min əpəh e Nimə Rəha Uhgīn. ¹⁸ Kən nian ematol əh nat əh, kən enətuatip rəkis e nīganəmti Uhgīn, kəmotəplan io əpəh e Nimə Rəha Uhgīn. Kən sənəmə itimat netəmim tepət, kən məsotərgəhəu minən. ¹⁹ Mətə netəm Isrel neen itəm kəmotisi-pən Esia, kəmoatətul əh-ikin e nian əh. Kən okəmə koatos nəghatən kit tərət lak, təwir əm

məmә ilat okotuwa kətul e niġanəmtim kən-iarəp. ²⁰ Məto okəmә kəpә, təwir məmә netəm Isrel mīn u itəm koatətul ikīn-u, okotən-ipinә ətuatip kəm ik nat naka itəm emol tēsahmenən e nian emətul e niġanəmti kaonsel rəhalat. ²¹ Kəmotetəhau io o nəghatən kitiah əm məmә nian emətul aupən-in elat, magət əfəməh elat məmә, ‘Itəmat nakotakil io u-roiu məto-inu io iatən niṗahrienən məmә netəm kəmotimis okotəmegəh mīn.’ ”

²² Suah əh Filiks in titun wir Suatip Rəha Iesu. Kən təmahtosiġ-in nəghatən əh məmә, “Nian Lisias u etəm tərəmərə e mopael mīn otiet-pa ikīn-u, kən epanos-ipinә nəghatən e nəpələhən u-roiu.” ²³ Kən Filiks təmən-ipən kəm etəm tepət e mopael mīn məmә okoatehm wir Pol kən təmegəhan-in rəhan mīn məmә kotitun nosən natimnat itəm in tolkeike motuwa kəm in.

Pol təməghat kəm Filiks ne rəhan pətan

²⁴ Kən uarisig e nian neen, Filiks təmit rəhan pətan Trusila muwa u noanol kit rəha Isrel. Kən Filiks tən-ipən kəm ilat məmә okotit Pol motuwa-tu tətul aupən in. Kən nian Pol təmuwa, kən matəghat kəm ilau matən-ipən nolən mīn rəha nahatətəən e Kristo Iesu. ²⁵ Kən Pol təmatən-iarəp rəhan niṗəgnəmtin mīn kəm ilau məmә otiuw rəhalau nətəliġən. Kən nian in təməghat e nolən rəha nəmegəhən itəm tətuatip, ne nolən itəm suah kit tatərəmərə e rəhan nətəliġən ne nolən mīn, ne nian Uhgīn otakil netənim lan, kən Filiks təməġin təməġin kən mən məmә, “Tinahmen. Iet əh. Okəmә ekos nian kit mīn, kən panaun-in mīn ik.” ²⁶ Kən

nian tepət tatən-ipən məmə Pol otuwa matuəghat, məto-inu in tolkeike məmə otəto Pol, məto nat kit mīn, nīkin təht məmə okəmə naka Pol otos-ipən mənī neen kəm in pəs in tahl-iarəp.

²⁷ Kən nian tīnos nup kəiu, Filiks təmeiuaiu e kapman, kən suah kit nərgīn u Posias Festas təmos nəmeen. Məto Filiks təmapəs Pol tətatiğ əm e kalapus məmə otol nīki netəm Isrel tətagiēn.

25

Pol təmatapəh məmə otəplan Sisa

¹ Nian Festas təmol kapman mīnos əm nian kīsil, kən mīet Sisaria muwīn əpəh Jerusalem. ² Ikin əh, pris asol mīn ne netəm-iasol mīn rəha Isrel kəmotən-ipən kəm Festas nakilən rəhalat e natīmnat neen itəm nīkilat təht məmə Pol təmol təsətuatipən. ³ Kəmotətapəh məmə Festas otol nəwialat, kən motolkeike məmə otahl-ipən Pol titəliğ-pən əpəh Jerusalem, məto-inu ilat kəmotol anion noa kit məmə okotohamnu Pol e suatip. ⁴ Məto Festas təmə, “Pol otətatiğ əm e kalapus əpəh Sisaria. Kən otəsuwəhən, ekītəliğ-pən əh-ikin. ⁵ Kən rəhatəmat neen netəm-iasol okotəkəike motətəupa io ekotuwīn Sisaria, kən okəmə Pol təmol nat kit təsahmenən, kən okotətu-pa kəm io.”

⁶ Kən Festas təmatīğ mos nian eit o ten ilat mīn ilat, kən mītəliğ muwīn əpəh Sisaria. Kən kəmən lawīgin, tahl-ipən nəghatən məmə okit Pol ka, tətul e kot, kən muwīn məpələh e jea itəm etəm tətakil nəghatən tatəpələh ikin. ⁷ Nian Pol təmuwa imə, netəm Isrel itəm kəmotīsī-pən Jerusalem

kəmotətul kitəlau in moatən-iarəp nəghatən əskasik neen e Pol, məto suatip tikə itəm otəgətun rəhalat nəghatən məmə koatən pahrien. ⁸ Kən Pol təmuhalpın nəghatən rəhalat məmə, “Esolən nat kit tərət e Lou rəha netəm Isrel, ne Nimə Rəha Uhgın, ne Sisa u tərəmərə e ikın mın.”

⁹ Məto Festas tolkeike məmə otol niki netəm Isrel tagien kən mətapəh o Pol məmə, “?Nikim tagien məmə onəkuwin Jerusalem? ?Pəs ekimnə ikın makil rəham nəghatən e nənən mın u?”

¹⁰ Kən Pol təmə, “Io iatətul e kot rəha Rom, itəm rəhan etəm-iasol in Sisa. Kən tətuatip məmə onakakil nəghatən ikın rəhak. Kən ik nəkitun rəkis məmə esolən nat kit tərət e netəm Isrel. ¹¹ Okəmə emətgəhl lou o emol nat kit tərət məmə ekimis ron, kən okol esətapəhən kəm ik məmə, nakiləs-irəkis io o nat əh. Məto okəmə nənən mın əh koatən lak kəsotətuatipən, kən suah kit tikə məmə otos-ipən io e nelmilat. Məto ekolkeike əm məmə Sisa in otakil nənən mın u itəm koatən lak.”

¹² Kən Festas təməghat e nənən əh məsin ilat rəhan mın netəmim itəm kotakil nəghatən. Kən uarisig tən-ipən kəm Pol məmə, “Ik nəmən məmə nakolkeike məmə onəkuwin məplan Sisa o nəghatən u rəham. Kən təwir əm. Ik onəkuwin məplan Sisa.”

Pol təmətul aupən e Kig Akripa 2

¹³ Nian neen mın təmuwa muwin, kən Kig Akripa ne winin nərgin u Pernis, ilau kəmuea Sisaria məmə okuəplan Festas muən təwir kəm in. ¹⁴ Kən nian kəmuatig ikın əh nian neen, kən Festas tən-ipən kəm kig natimnat neen itəm

katən e Pol. In tāmən māmə, “Suah kit u ikin-
 u e kalapus, itəm Filiks tāmīlēs-ipən. ¹⁵ Nian
 emuwīn Jerusalem, kən pris asol mīn ne netəm-
 iasol rəha Isrel kəmotən-iarəp nīpəgnəmtīn neen
 lan māmə tatol təsətuatīpən motətapəh māmə ekən-
 iarəp māmə in təmol tərət kən otos nalpīnən ron.
¹⁶ Məto emən-ipən kəm ilat māmə, ‘Itimat netəm
 Rom sənəmə nolən u rəhatimat māmə okotegəhan-
 in əm etəmim tuwīn e nelmi netəmim itəm koatən
 māmə təmol nat kit təsətuatīpən. Məto təkəike
 mətul aupən-in ilat muhalpīn rəhalat nəghatən
 itəm katətu-pən lan.’ ¹⁷ Kən nian netəm Isrel
 mīn əh kəmotuwa, eməsiuw-pən mīnən, məto
 kəmən lawīgin əm, kən ekotuwīn kəpələh e nimə
 kot kən motaun-in mīn Pol māmə otuwa mətul
 aupən. ¹⁸ Nian rəhan tīkimīr mīn kəmotətul
 motəghat, məto kəsotənən māmə təmol nat naka
 tərət itəm nīkik təmatəht māmə okotən mihīn.
¹⁹ Ilat kəmoatən-iarəp əm nərgəhəuən kit rəhalat e
 nəfakən rəhalat, kən moatən nənən e etəm təmīmis
 kit, nərgīn u Iesu, itəm Pol tatən māmə suah əh
 tatəmegəh. ²⁰ E natīmnat mīn əh, io esītun wīrən
 nənən lan məsīn, kən mol ekətapəh o Pol māmə, ‘?
 Tahro, nīkim tagīen māmə nakuwīn Jerusalem? ?
 Pəs ekīmna ikin makil nənən mīn itəm katən lam?’
²¹ Məto Pol təməsegəhanən, kən mətapəh māmə
 ekahl-ipən in Rom kəm Sisa, pəs in otakil nənən
 mīn əh itəm katən lan. Kən emən-ipən māmə rəhak
 netəmim okoatehm wīr mətoarus ekehm suatīp
 kit, kən panahl-ipən tuwīn məplan Sisa.”

²² Kən Kig Akripa tāmən kəm Festas māmə, “Io
 mīn iakolkeike māmə ekəto nəghatən rəha suah

əh.” Kən Festas təmә, “Təwir әm. Olawig nakəto rəhan nəghatən.”

²³ Kəmән lawiḡin, kən Kig Akripa ne Pernis kəmuea e nimә kot, kən netəm-iasol itəm koatərəmərə e mopael mīn, ne netəm-iasol pīk mīn e taon əh Sisaria kəmotuwa, kən kəmotol nolən asol mīn rəha nisaiiən. Kən Festas tahl-ipən rəhan mopael mīn məmә okotuwīn motiləs Pol motuwa. ²⁴ Kən Festas təmә, “Kig Akripa ne itəmat rafin itəm nakoatəpələh u ikīn-u roiū. Suah u itəm tatətul aupən-in itəmat, netəm Isrel u ikīn-u ne Jerusalem koatəghat kəm io ron nian rafin. Nian rafin kotagət əskasīk lak məmә təsəwīrən məmә ekeḡəhan-in suah əh tətatiḡ, məto təkəike mīmīs. ²⁵ Məto io esəplanən nat tərət kit lan ne, itəm ekol nalpīnən kəm in e nīmīsən. Məto nian in təmətapəh məmә otuwīn məplan Sisa əpəh Rom, kən nīkīk təht məmә ekeḡəhan-in. ²⁶ Məto esosən nəghatən ətuatip kit ne e nat u məmә ekəte naoa lan mahl-ipən kəm Sisa. Kən tol nəhlan, ekiləs muwa məmә otətul aupən e nīḡanəmtim, Kig Akripa, ne itəmat rafin. Iakolkeike məmә ik onakehm mīn-tu kən mītun natimnat mīn əh, kən nian kilau okuəplan natimnat rafin mīn əh, pəs ekītun nəteən naoa lan kit mahl-ipən kəm Sisa. ²⁷ Ekītun məmә təsətuatipən məmә ekahl-ipən etəm tatol kalapus kit kəm Sisa, kən məsən-ipən ətuatipən kəm in məmә nat naka təmol tərət.”

26

Pol təməghat e nīḡanəmti Kig Akripa

¹ Kən Kig Akripa tən-ipən kəm Pol məmә, “Ik nəkītun nənən nəwtain nəghatən əh itəm katən

lam.” Kən Pol tәмiləs-ipər nelmın mefətutu ilat lan, kən muhalpın rəhalat nəghatən mən məmә, ² “Kig Akripa. Nı́kik tagien pık agın roiu məmә ekətul e nı́ganəmtım, kən mən-iarəp rafin nənən mın itəm netəm Isrel koatətu-pa lak. ³ Nı́kik tagien məto-inu ik nəkitun wir nolən mın e kastom rəha netəm Isrel e natı́mnat mın itəm ilat koatəghat pık ron. Kən awi, okol nakətəlig-in mətig-tu rəhak nəghatən.

⁴ “Netəm Isrel rafin kotıtun natı́mnat rafin e rəhak nəmegəhən məmә tahro nulan e rəhak natı́gən, nian ematakəku e nətuounən imak ikın e rəhak nəptən, mətoarus-pa uarisı́g emuwın Jerusalem. ⁵ Netəm əh kotıtun io nuwəh rəkis, kən okəmә nı́kilat tagien, kotıtun nənən məmә io Farisi kit nian ematakəku rəkis mətoarus-pa u-roiu. Kən netəm əh Farisi mın, ilat koatətəu-pən wir agın Lou rəha nəfakən rəha netəm Isrel, məprəkis-in netəmim rafin. ⁶ Kən roiu u, iatətul ikın-u məmә ik onakakil rəhak nəghatən mın məto-inu io iatələhəu-pən rəhak nətəligən e nəniəkisən itəm Uhgın təmöl aupən ilat tı́pitı́mat mın. ⁷ Nəniəkisən u kitiəh əm itəm netəm tuelef noanol mın rəhatı́mat itəm kəmoatəfak kəm Uhgın lapın ne e nərauı́gən məmә okotos. ?Kig Akripa, iatələhəu-pən nətəligən rəhak nəhlan, məto tahro netəm Isrel mın u koatən-ipən nəghatən mın əh lak? ⁸ ?Tahro tiəkis pık otəmat o nənən nı́pahrienən məmә Uhgın titun nolən etəm təmı́mis təmegəh mın?

⁹ “Aupən, io mın eməplan məmә tətuatı́p məmә ekol natı́mnat tepət pəs mərəkin suah Iesu, etəm

Nasaret. ¹⁰ Nat əh inəh ematol əpəh Jerusalem. Pris asol mīn kəmotegəhan-in io kən ekəmki-pən netəmim tepət rəha Iesu e kalapus. Kən nian kəmakil ilat e kot, kən kohamnu ilat, kən io emegəhan məmə in nat təwir agin kit. ¹¹ Nian tepət iatuwin e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel matol nalpīnən kəm ilat matol məmə ilat okotən rat Iesu. Nīkik təmətəhmə pīk ematetəhau ilat, kən matitəp ilat nian rafin. Kən kotagim kan e taon isəu mīn ikin pīsīn pīsīn mīn, mətə ematitəp əh ilat.”

Pol təmən-iarəp rəhan nuwamən o Iesu
(Wək 9:1-19; 22:6-16)

¹² Kən Pol təkəkəike matən məmə, “Nian kit ematuwin əpəh Tamaskes məmə ekol nat əh. Pris asol mīn koategəhan-in io, kən motən əskasik kəm io məmə ekəike mol. ¹³ Kig Akripa, e nīlugi nian, ematuwin e suatip, kən məplan nəhag-əhagən kit təmisi-pən e neai muwa masiəgəpīn io ne netəm koatuarisig-in io. Nagəhagən əh, tatuəp taprəkis-in mītgar. ¹⁴ Kən emotiet e nəptən motətə nəwian kit təmisi-pər e neai matəghat kəm io e nəghatən Isrel məmə, ‘!Sol! !Sol! ?Tahro nakatol tərət pīk kəm io nulan? Nōlən əh in tatərəkīn atip əm ik. Ik nakatoh rəhak nalpəkəuən, kən nakahmen e kau itəm kəmaru e nig kəməgət tasilə lan, mətə in tatol wael, kən nig təməha mətaru, kən matol nahməən asol atip əm kəm in.’ ¹⁵ Kən ekətapəh ron məmə, ‘? Mətə Iərəmərə, ik pah un?’

Kən Iərəmərə tən-ipa kəm io məmə, ‘Io Iesu itəm nakatol tərət lan. ¹⁶ Mətə ətul. Emītəpun rəkis ik məmə ik rəhak etəmim. Kən onakən-iarəp kəm

netəmim rafin natimnat itəm nəməplan u-roiu, ne natimnat itəm epanol, ik nəkəplan. ¹⁷ Oekiləs-irəkis ik e nelmi netəm Isrel ne nelmi Iaihlua min itəm io ekahl-ipən ik məmə onəkuwin mən-iarəp io kəm ilat. ¹⁸ Onəkəike merəh e niganəmtilat məmə okotəuhlin ilat motiet e napinəpən motuwa e nəhag-əhagən. Kən motiet e nəsanənən rəha iərmis motuwa o Uhgın. Kən Uhgın otafəl rəhalat nolən rat min, məto-inu kəmotən nıpahrienən e nəghatən itəm iatən. Kən ilat okotuwa iməlat ikin ilat netəm u Uhgın tınəmitəpun rəkis ilat.’ ”

Pol təmən rəhan wək

¹⁹ Kən Pol təkəkəike matən məmə, “Kig, io iatol natimnat itəm Uhgın təmən kəm io e nat kit tahmen e napılaiirən. ²⁰ Io iatən-iarəp rəhan nəghatən emətuoun əpəh Tamaskes, kən uarisig u ekuwin matən-iarəp əpəh Jerusalem, ne ikin min e nitən Jutia, ne ima netəm ikin min rafin u Iaihlua min. Kən matən-iarəp kəm ilat məmə okotəkəike kəuhlin ilat e rəhalat nolən rat min motahatətə e Uhgın, kən motol natimnat itəm tatəgətun məmə kəmotəuhlin pahrien ilat. ²¹ Məto-inu o nat əh, kən netəm Isrel kotiləs io əpəh e Nimə Rəha Uhgın motolkeike məmə okotohamnu io.

²² Məto Uhgın tətəsitə lak nian rafin mol iatətul ikin-u-roiu matən kəm netəm u ləhau, ne netəm koatos nərəmərəən, nat naka itəm eməplan, kən matən əm natimnat itəm Moses ne ien min rəha Uhgın kəmoatən məmə otəpanol mihin. ²³ Kəmotən məmə Kristo əh itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa, in otəto nahməən e nıpətın kən panimis. Kən meto inu in otətuoun məmegəh min

e nīmīsən, kən otəgətun nəhag-əhagən kəm netəm Isrel ne Iaihlua min, məmə nəhag-əhagən u in suatip itəm Uhgın otosmegəh ilat.”

Pol təmalkut məmə Kig Akripa otitun Iesu

²⁴ Nian Pol təmatəghat əh, Festas təmagət əfəməh lan məmə, “! Pol ik ninətalməl! ! Rəham nitunən tinəfəməh pik agin, kən roiu əh rəhm-kapə natitəlau!”

²⁵ Məto Pol tən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol rəhak Festas, io esalmələn. Nəghatən min u iatən, kotətuatip əm, kən ilat nīpahrienən. ²⁶ Io ekıtun nəghat ətuatipən kəm kig, kən okol esaulisən məto-inu ekıtun məmə in titun rəkis natimnat min u. Ekıtun məmə in təmos rafin nəghatən min əh, kən sənəmə in nat kit itəm kəmöl anion-pən huə kit təkəku ikin. ²⁷ ? Kig Akripa, tahro? ? Nakotən nīpahrienən e nəghatən itəm ien min rəha Uhgın kəmotəte? Ekıtun məmə ik nakatən nīpahrienən elat.”

²⁸ Məto kig tən-ipən kəm Pol məmə, “?Nikim təht məmə e nian əkuəkır əm huə roiu, nəkitun niuw-pamən io məmə io ekuwa Kristin kit?”

²⁹ Məto Pol təmə, “Nat əpnəpın əm məmə in nian əkuəkır o in nian əfəməh, iatəfak-pən kəm Uhgın məmə sənəmə ik pısın əm, məto netəmim rafin itəm kəmotəto rəhak nəghatən roiu, Uhgın otosmegəh ilat, kən məmə otahmen lak, məto sen əm u itəm kəməlis io lan, esolkeikeən məmə okəlis itəmat lan.”

³⁰ Kən Kig təmətul ilat kapman u Festas, ne Pernis, ne netəmim rafin itəm koatəpələh, ³¹ kən motiet, moatən-ipən kəm ilat min məmə, “Suah əh

təsolan nat kit tərət məmə in otimis ron o muwin e kalapus ron.”

³² Kən Kig Akripa tən-ipən kəm Festas məmə, “Nəkitun nahl-iarəpən suah əh, məto in əmun in tolkeike məmə Sisa otakil rəhan nəghatən.”

27

Mopael min kəmotit Pol motuwın Rom

¹ Nian kəmotegəhan məmə oekotuwın Itali, kəmotələhəu-pən Pol ne netəm koatol kalapus neen min e nelmi etəm-iasol kit rəha mopael min, nərgin u Julias. In tatərəməyə e mopael wanhanrit. In e mopael u katən məmə, “Mopael Rəha Sisa.” ² Kən nego kit təmiet əpəh Atramitiam matuwa, kən minatig məmə otitəlig-pən min əpəh Esia, kən ekotuwın lan. Kən etəm Masetonia kit təmətəu-pa itimat, nərgin u Aristakas, in etəm Tesalonaeka. ³ Kən lawigin ekotiet-pa Saeton. Kən Julias təmatol təwir kəm Pol, kən megəhan in məmə otuwar muwin məplan rəhan neen netənim itəm titun ilat. Kən ilat kəmoatehm wir Pol.

⁴ Kən ekotiet min ikin əh, kən nımətag tatiləs itimat, kən motitəlau e nıkali nitən əh Saepras itəm nitəhəi təməlinu ikin. ⁵ Kən emotaiu ihluə e Silisia ne Pamfilia, kən motiet-pa Lisia e taon Maera. ⁶ Ikin əh, etəm tərərəməyə mopael min təmuwin məplan nego kit itəm təmiet Aleksantria matuwın Itali. Kən təmki-pən itimat lan.

⁷ Kən emotiet min, məto e nian tepət nego əh tətaiu mətig əm. Emotalkut məsin məmə ekotətoarus taon Nitas, kən emotuwa iuəhkir,

məto tiəkis, məto-inu ioatıləs pikən nımətag, kən okol esotaiuən motuwın təhmın. Kən ekotaiu e nıkalın pis ikin məmə ekotuwın Krit. Emotıtəlau e poen asol əh nərgın u Salmone. Kən motıtəlau e nəwtain nəptən əh,⁸ emotaiu ipar ipar əm, məto tiəkis əh. Kən ekotuwa motiet-pa e ikin kit katən məmə, Pasis Wır, iuəhkır o taon əh Lasea.

⁹Məto-inu emotərəkin əm nian wır tepət təmuwa muwın, kən nian wır o nuwınən e nego tınol nām-nun, kən otəsuwəhən əh-roiu, nian rəha niamitə, kən itəhəi tərat. Nian asol rəha netəm Isrel u katən məmə, Nian Rəha Nafələn Təfagə, tinuwa rəkis minuwın e məwıg Oktopa. Kən Pol təməghat məmə okoatəto wır ilat, matən məmə,¹⁰ “Piak mın. İatəplan məmə okotatıg e nəratən tepət e naliwəkən u rəhatat. Tımətıg əm məmə itəhəi otərəkin kako mın u, ne nego u, kən okəmə naka kitat mın okotımıs.”¹¹ Məto etəm-iasol rəha mopael mın tatətəlig-in pik etəm tatıləs nego ne etəm-iasol rəha nego. Kən məsətəlig-in pikən nəghatən rəha Pol.¹² Kən pasis əh təsəwır pikən məmə nego otətul ikin e nian rəha nətəpən məto-inu nian əh, in nian nıtəhəi tatəsəsau pik lan. Kən ilat tepət kotən məmə təwır məmə okotiet. Nıkilat təməht məmə okotuwın əpəh e pasis əh Finiks motəhluaiğ ikin. Pasis əh in pasis kit əpəh Krit itəm təmöl nohlın kəiu, kit tatuag-pən e nəwtain pəhap ikin, kən kit tatuag-pən nəwtain pis ikin. Kən nego tıtun nəməhlən ikin e nian rəha nəsəsəuən.

Nımətag asol təmoh ilat

¹³ Kən nımətag wır kit tınatısı-pis matelel nat, kən netəm e nego, nıkilat təht məmə nımətag əh inəh kotalkeike məmə okotaiu lan. Kən motəmə

pəs okotiet. Kən motiuw-pər iagke, motiuw niuwən, kən motiet. Emotaiu ipar ipar əm e nitən əh Krit. ¹⁴ Məto təsuwəhən, nimətag asol kit tinatuwa min, nərgin u, Luətuəmlae, tətisi-pən e nəptən apon, ¹⁵ minatıləs itimat, minatoh nego. Kən nego tinəruru naiuən miləs pikən nimətag, kən ekotapəs naiuən moatətəlig-in əm nimətag tatıləs itimat.

¹⁶ Emotuwın-pa Koata ikin e nikalin pis ikin. Ikin əh emotəhluaig ikin məsin, kən motalkut məmə ekotiuw-pər pot rəha nego un. Kən netəm koatol wək e nego, nahgilat təmikə o niləs-ipərən pot.

¹⁷ Kən motəmki-pən təulə neen e nəwtain nego ləhau ikin, kən kiətain tiəkis məmə otaskəlim nego. İlat kəmotəgin məto-inu ihluə e Lipia, sənəmə lokamnım pik, kən nikilat təht məmə nego otıləs pikən niməkləkil ikin əh. Kən kəmotiuw-iəhau niuwən rəhalat, kən motapəs əm nimətag tiləs nego matuwın. ¹⁸ Kəmən lawigin kən nimətag tatol əm nulan, kən kəmotəmki-arəp kako neen e nego.

¹⁹ Kəmən lawigin min, kəmotəmki-arəp natimnat min katol wək lan e nego tahmen e təulə ne neen min. ²⁰ Kən nian tepət eməsotəplanən mitgar ne məhau min lapın. Kən nimətag təmatol əm nulan nikitimat təht məmə okol esotəmegəh minən.

²¹ Nian eməsotəgwənən o nian tepət məsin, kən Pol tətul aupən-in itimat mən məmə, “Nəman. Okol nəmotətəlig-in io, ko kəməsotietən Krit, kən okol kəsotətigən e nəratən u kən məsotərəkinən natimnat tepət. ²² Məto roiu ekən-ipinə kəm itəmat məmə əsotəginən. Okol kitat kit ikin-u təsimisən, məto nego əm otərat. ²³ Nagelo kit rəha Uhgın rəhak itəm iatəfak kəm in təməni-ipa nəghatən u

kəm io ehnaipən məmə, ²⁴ ‘Pol. Əsəginən. Onəkaike muwın mətul e niganəm̄ti Sisa əpəh Rom. Məto-inu Uhgın təwır, kən nikin tagien məmə otosmegəh netəm u ilat min ik itəm noatasuəh e nego.’ ²⁵ Kən Piak m̄in, əsotəginən. Io etahatətə e Uhgın məmə natım̄nat m̄in rafin otol əm məmə inu ne nagelo təmən-ipa mihin kəm io. ²⁶ Məto n̄imətəg otıləs-ıpar kitat əpəh e nəptən əkəku kit.”

Nitəhəi təm̄iləs-ıpar nego

²⁷ Tinos nian ilat rafin fotin, kən lap̄in lan n̄imətəg tıləs nego muwın əpəh e nitəhəi asol Metiterenian. Kən e naluḡi nian lap̄in, netəm koatol wək e nego, n̄ikilat təht məmə enoatuwa iuəhk̄ir o nəptən kit. ²⁸ Kən kəmotətu-pən nat figəm̄ kit əpəh e n̄ipəgnəm̄ti təulə kəhlman-əhlman teiuaiu məmə okotehm-tu məmə lokam̄n̄im o lokıpar. Kən kəmotəplan məmə tahmen e negopagən tate-səp̄in ilat rafin. Kən motaiu məs̄in m̄in u kotəhlman-əhlman m̄in, məto t̄inahmen e negopagən ilat rafin tuente-eit əm. ²⁹ Kən netəm koatol wək e nego kəmotəgin məmə nego otıləs p̄ikən kəpiel, kən motəm̄ki-arəp iagke kuw̄it əpəh uarisig moatəfak məmə otian uəhai əm. ³⁰ Kən netəm koatol wək e nego kəmotalkut məmə okotuwar kagim, kən motıləs-iəhau pot rəha nego moteiuə məmə okotuw̄in əpəh e nohlin nego kəm̄ki-arəp m̄in iagke neen. ³¹ Məto Pol təmən-ipən kəm etəm tərəmərə e mopael m̄in ne mopael m̄in məmə, “Okəmə netəm əh kəsotəpələhən u ik̄in-u e nego, okol Uhgın təsosmegəhən itəmat.” ³² Kən mopael m̄in kəmotətətip təulə, kən pot tiet-pən itəhəi.

³³ Tīnuwa iuəhkir əm o nianən, kən Pol təmuəh nīkilat məmə okotəkəike kagwən. Təmən məmə, “E nian ilat rafin fotin nəmoatəpələh əm moategəs məsotunən nat kit. ³⁴ Kən roiu iatən-ipinə məmə onəkotəkəike kun nat kit məmə onəkotəsanən. Kitat rafin okotəmegəh. Suah kit otəsatiğən e nəratən.” ³⁵ Kən Pol təməmīk pīret, kən mətul aupən-in elat məfak-pən ron kəm Uhgīn, kən məmkas mun. ³⁶ Kən nīkilat təməwīr mīnoatos nagwənən mīnoatun. ³⁷ Itimat rafin tu-hanrit-sepīnte-sikis e nego. ³⁸ Nian ilat rafin kəmotagwən rəkis, kən motəmīk pak flaoa mīn kəmki-arəp e nego məmə nego otoigoig.

Nego tāmīlās nīməkləkīl

³⁹ Kən nian tāmian, netəm koatol wək e nego kəmotəplan məmə enotuwa iuəhkir o nəptən əkəku kit, məto kotəruru məmə nəptən naka. Kən motəplan pasis kit u nīməkləkīl kit əh-ikin. Kən nīkilat təht məmə okotīlās-ipar nego əh-ikin. ⁴⁰ Kən kəmotətətip təulə e iagke mīn kapəs ilat kotəmmīn itəhəi. Kən motīkis rəkis təulə mīn itəm kəmēlis ətain nuwəə asol mīn lan ikin katīlās nego ikin. Kən motiuw-pər niuwən əpəh aupən məmə nīmətag otīlās nego muwar. ⁴¹ Məto ikin əh lokipar məsīn, kən nohli nego təmaru nīməkləkīl, nego təməruru nəloalən. Kən nītəhəi tīnatəhap-əhap naunīsīn nego.

⁴² Kən mopael mīn kīnoatən məmə okotohamnu netəm koatol kalapus u nego tatəmīk ilat məta neen kotagīm. ⁴³ Məto Julias u tərəmərə elat tolkeike məmə otosmegəh Pol kən mən-iəhau məmə okəsotolən nat əh koatən. Kən mən-ipən kəm netəm u kotītun neaiən məmə okotətīpən paupən

əpəh itəhəi, moteai par. ⁴⁴ Kən mən-ipən kəm ilat rafin əh-ikin məmə okotəmik nımısmısi timpa ne nəwtain nego min itəm nitəhəi tətəhap-əhap moteai lan. Emotol nəhlan kən motuwar rafin, suah kit təsımısən.

28

Pol əpəh e nəptən əh Malta

¹ Nian emotuwar, kən itimat rafin ekotəsanən əm, kən panotəto uarisig məmə nəptən əh, nərgin u Malta. ² Netəm ikin əh kəmotəwir pik otimat. Kən e nian əh nuhuan təmatəfik, nətəpən tepət. Kən kotahl nigəm asol kit məmə otəhg itimat. ³ Kən Pol təmea-pən o nig neen itəm kəmərgətain məmə otəmki-pən e nigəm. Əmun sineik kit itəm tus itəm katıms, təgin nahgi nigəm miet məkul-pən e nelmi Pol matus. ⁴ Netəm ikin əh kəmotəplan sineik tatəkul-pən e nelmi Pol, kən moatən kəm ilat min məmə, “Okəm-naka suah u in iol təfagə kit iohamnu itəm. Təməsımısən əpəh itəhəi, məto uhgın u nərgin u Nalpinən otəsegəhan-inən məmə otəmegəh.”

⁵ Məto Pol təmorautin-pən sineik əpəh e nigəm məsolən ne məmə sineik təmus otəto nahməən. ⁶ Netənim nikilat təht məmə nıpəti Pol otasis o otəsuwəhən əh-roiu, tisi-pər morin mımıs. Kəmoatəpələh kətəlkəlik ron roe, məto təsolən nat kit ne. Kən nikilat təməuhlin kən məht məmə okəm-naka suah u in uhgın kit.

⁷ İkin əh sənəmə isəu o nəptən rəha suah kit, nərgin u Puplias, itəm tatərəməre e netəm ikin əh.

Təməmik itimat ekotuwĭn iman ikin, kən matol təwĭr kəm itimat. Kən ekotatig iman ikin kos nian kisil. ⁸ Kən əmun tata rəha suah apon Puplias, tinatimis matətəp-ətəp, kən mətaiu e nita. Kən Pol tuwĭn ron əpəh iman ikin imə, mələhəu-pən nelmin lan, məfak lan, əmun nimisən rəhan təwĭr min. ⁹ Nian netəmim kəmotətə nat əh, kən ilat rafin e nitən un itəm koatimis kəmotuwa min o Pol. Kən Pol təkək elat kotəwĭr. ¹⁰ Netəm ikin əh, kəmos-ipa natimnat tepət kəm itimat. Nian enoatol əpen-əpenə məmə ekotiet, kəmotəmki-pən rafin rəhatimat natimnat ne nagwənən əpəh e nego itəm otətasitu etimat e suatip.

Pol təmuwĭn Rom

¹¹ Emotatig ikin əh motos məwĭg kisil, kən emotuwĭn e nego kit təmisi-pən Aleksantria matəhluaig e nəptən əh e nian rəha nətəpən. E nohli nego əh, kəməf əupən narmi uhgĭn mil əh mil-mil mil, nərgĭlau u Kasto ne Polakis. ¹² Emotuwa əh Saerakus, kən motətul ikin kos nian kisil. ¹³ Kən motiet ikin əh motuwa e taon kit min, nərgĭn u Retiam. Kən lawĭgin, nimətag iasipis tinatelel nat, kən ekotiet motaiu o nian kəiu, motiləs nat əpəh Puteoli. ¹⁴ Ikin əh emotəplan piatat min neen əh-ikin itəm koatəkək. Kən kotətəpəh məmə ekotatig itimat min ilat o wik kitəh. Kən uarisig emotaliwək əm motuwĭn əpəh Rom. Kən inu suatip rəhatimat itəm emotaliwək lan motiet-pa Rom.

¹⁵ Kən nian piatat min itəm koatəkək əpəh Rom kəmotətə məmə emotuwĭn, kən kəmotuwa məmə okotəplan itimat əpəh e suatip. Kəmotuwa katəpələh əpəh Apias təmol nimə makit ikin rəhan.

Ikin əh, hotel kisił əh-ikin. Kən nian Pol təməplan ilat, təmənwiwi Uhgın, kən nikin təmagien mər ilis. ¹⁶ Nian emotiet-pa, kən kapman təmegəhan-in məmə Pol otətatiğ pişin əm e nimə kit, pəs mopael kit tatehm.

Pol təmən-iarəp nəghatən rəha Uhgın əpəh Rom

¹⁷ Tinos nian kisił, kən Pol tahl-ipən nəghatən kəm netəm-iasol min rəha Isrel məmə okotuwa o nəghatən kit. Nian kəmotuwa, kən təmən-iarəp kəm ilat məmə, “Piak min. Io eməsölən nat tərət kit e netəm imətət ikin, ne kastom rəhatat itəm tipitət min kəmotəgətun kitat lan aupən. Məto netəm Jerusalem kəmotaskəlim io kiləs-ipən io kəm netəm Rom. ¹⁸ Kən netəm Rom kəmotətapəh-in nəghatən tərət ron io. Məto kəsotəplanən nəghatən kit ne məmə oekimis ron. Kən kotolkeike məmə okotahl-iarəp io. ¹⁹ Məto netəm Isrel ikin əh kəsotolkeikeən. Kən io atip əm ekətapəh məmə ekuwa ikin-u Rom mətul e kot e niganəmti suah u Sisa, məto esənən nəghatən kit tərət e natimak min.

²⁰ “Məto-inu tol nəhlan, kən ekolkeike məmə ekahl-ipən nəghatən otəmat məmə ekəplan itəmat məghat lan məsin kəm itəmat. Kəməlis io e sen u məto-inu o Iosmegəh əm u, itəm kitat netəm Isrel koatən məmə otəpanuwa.”

²¹ Kən kəmotən-ipən kəm Pol məmə, “Esotosən naoa lan kit ne itəm təmişipən Jutia. Kən kitat min neen kəsotisi-pənən ikin əh motos nəghatən ka məmə katən nəghatən tərət neen lam. ²² Məto ekotolkeike məmə ekotəto-tu məmə rəham nətəliğan təhrol nulan. Məto-inu ekotitun məmə kinatən

rat nolən rəha nəfakən u rəhatəmat əpəh ikin min rafin.”

²³ Kən ilat kəmotos nian kit o nəghatən. Kən e nian əh, ilat tepət min netəm Isrel kəmotuwa əh Pol tətətig ikin. Kən in təməghat kəm ilat e nian apīəpiə əh, matən wīr kəm ilat nərəməərəən Rəha Uhgīn. Kən matən min Lou rəha Moses ne ien min rəha Uhgīn, məmə otiuw ilat kotuwa o Iesu. ²⁴ Neen kəmotəto rəhan nəghatən, motən nīpahrienən lan. Məto neen kəsotənən nīpahrienən lan. ²⁵ Kən mīnoatərgəhəu mīnoatol məmə okotagim min. Məto uarisig kotiet, Pol tən-ipən nəghatən kit min kəm ilat məmə, “Nəghatən itəm Narmin Rəha Uhgīn təmos-ipən kəm ien rəha Uhgīn u Aesea məmə otən-iarəp kəm tīpitat min aupən, in tətuatīp əm. Uhgīn təmən kəm ien məmə, ²⁶ ‘Uwīn mən-iarəp kəm netəm əh məmə io Uhgīn iatən məmə,

“Onəkotəto motəto motəto,
məto okol nəsotitunən nian kit ne.
Kən onəkotəplan motəplan motəplan,
məto okol nəsotitunən nian kit ne.”

²⁷ In tol min-nulan məto-inu nīkilat tīniəkis rəkis.
Kəmotəhtosig-in matəlgilat ne nīganəmtilat.
Məto okəmə kəsotolən nəhlan,
okəm-naka kotitun nəplanən e nīganəmtilat ne
motəto e matəlgilat,
o kotitun nitunən e nīkilat,
kən motəuhlin ilat motahatətə lak,
kən məmə ekol ilat kotəwīr min.’ ”

²⁸ Kən Pol təmə, “Onəkotəkəike kitun wīr məmə Uhgīn təmol suatīp u rəhan o nosmegəhən netənim. Tīnuwīn rəkis o Iaihlua min. Kən

netəm mīn əh okotətəlig-in nəghatən əh kən motən nīpahrienən lan.”*

³⁰ Kən e nup kəiu apiəpiə, Pol təmatətou əm nimə əh mətətig lan. Kən nīkin tətəgien o netəmim rafin itəm koatuwa moatehm. ³¹ In təməkəike matən-iarəp nərəməərən Rəha Uhgīn, kən matəgətun əskasik ilat e namnusən təwīr rəha Iərəməərə Iesu Kristo. Kən suah kit tikə məmə otən-iəhau o nən-iarəpən nəghatən əh.

* **28:28:** E kopi oas mīn neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, nəghatən pīsīn kit mīn əh-ikīn itəm tatīlpīn nəghatən u matən məmə, “29 Nian Pol təmōl namnun rəhan nəghatən, kən kəmōtiet nətəligən rəhalat təman kitīəh kitīəh kən moatərgəhəu.”

North Tanna New Testament
The New Testament in the North Tanna Language of
Vanuatu
Le Nouveau Testament dans la langue du Nord Tanna
de Vanuatu

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: North Tanna

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

46e9a2b5-26b8-5301-a079-623f3a20ef8b